

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**AFET VE ACİL DURUMU YÖNETİMİNDE
İTFAİYENİN ROLÜ VE YERİ**

Yüksek Lisans Tezi

HALİL TAŞKIN

İSTANBUL, 2012

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

AFET VE ACİL DURUMU YÖNETİMİNDE
İTFAİYENİN ROLÜ VE YERİ

Yüksek Lisans Tezi

HALİL TAŞKIN

Tez Danışmanı: PROF. DR. MİKDAT KADIOĞLU

İSTANBUL, 2012

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

Tezin Adı: Afet ve Acil Durum Yönetiminde İtfaiyenin Rolü ve Yeri

Öğrencinin Adı Soyadı: Halil TAŞKIN

Tez Savunma Tarihi: 05.09.2012

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Tunç BOZBURA
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mustafa ILICALI
Program Koordinatörü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Prof.Dr. Mikdat KADIOĞLU

Prof.Dr. Mustafa ILICALI

Dr.Nilgün CAMKESEN

ÖNSÖZ

Toplumlar tarih boyunca afetlerle mücadele etmişlerdir. Bu mücadele insanlar var olduğu sürece de devam edecektir. Günümüze kadar yaşanan afetlerin sonucuna bakıldığı zaman afetlerin öncesi, oluş esnası ve sonrası için hazırlık yapmış olan toplum ve ülkeler en az hasara uğramış oldukları görülmektedir. Afet bilincinin oluşturulması aileden başlamak üzere tüm toplumun bu konuda eğitilmesi ile mümkün olacağı unutulmamalıdır. Afet öncesi hazırlık yapılmadığı takdirde afet sonrası büyük kayıpların telafisi mümkün olmayabilir. Afete hazırlık aşamasında gerek eğitim gerekse denetim çalışmalarında, afet sonrası meydana gelen yangınların söndürülmesi, arama kurtarma ve diğer hizmetlerin yürütülmesinde itfaiye teşkilatlarına büyük görev düşmektedir. Yirmi dört saat sürekli görevde olan eğitilmiş ve donanımlı itfaiyeler afet esnasında göreve en hazır birim durumundadır.

Bu çalışmada ‘Afet ve Acil Durum Yönetiminde İtfaiye’nin Rolü ve Yeri’ incelenerek itfaiyenin sisteme entegrasyonu üzerinde durulmuştur. Tez konusunun belirlenmesinde, çalışmanın sürdürülmesinde yön veren ve büyük bir sabırla cesaret veren tez danışmanım Prof. Dr. Mikdat KADIOĞLU’na, tez izleme komitesinde bulunan aynı zamanda program koordinatörü olan Prof. Dr. Mustafa ILICALI’ya ve yine tez izleme komitesinde olan Yrd. Doç. Dr. Nilgün CAMKESEN’e teşekkürlerimi sunuyorum. Yüksek lisans derslerine devam esnasında ve tez hazırlama döneminde kendilerine ayırmam gereken zamanı çalışmalar ayırmamda sabırla cesaret verici haliyle sevgili eşim İmran, zaman zaman kendileri ile ilgilenmem için bekleyen zaman zaman da sabırları zorlanan kızım Meryemgöl ve oğlum Taha Hüseyin’e sevgilerimi sunuyorum. Afetlerde pişmanlıkların fayda vermeyeceği gerçeğinden hareketle her aşaması için ülkelerin ve ülkemizin hazırlıklı olması, insanların ve canlıların zarar görmemesi için gereken çabaların verilmesini ümit ediyorum.

ÖZET

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN ROLÜ VE YERİ

Halil TAŞKIN

Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mikdat KADIOĞLU

Eylül 2012, 124Sayfa

İnsanoğlu yaşamış olduğu yeryüzünde tarih boyunca coğrafi konumuna göre, bulunduğu dönemdeki nüfus yoğunluğu, yapılaşma, kentleşme, sanayileşme, teknolojik gelişme ve toplumun gelişmişlik düzeyine göre doğal, meteorolojik, insan kaynaklı ve teknolojik afetlere maruz kaldığı tarihi bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır. Ülkeler ve toplumlar afetlere karşı hazırlık aşamasında gerekli önlemleri almamış olmaları halinde, meydana gelen afetler sonrası ciddi anlamda can, mal ve ekonomik kayıplarla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Meydana gelecek afetlerin belirtilerinin tespiti veya oluşma özellikleri zaman zaman belirlenebilmektedir. Genel anlamda günümüz imkanları ile afetlerin nerede, ne zaman, ne şekilde, ne büyüklükte etkili olacağı ve nasıl meydana geleceğinin tam olarak belirlenmesi her zaman mümkün olamamaktadır.

Afetlere karşı yapılacak en etkili çalışma, afet öncesi tedbirlerin alınıp, afet esnasında meydana gelebilecek zarar ve hasarların en aza indirilebilmesidir. Ülkemizde genellikle afet sonrası çalışmalar ön planda olduğundan, afeti takip edip meydana getirdiği etkileri ortadan kaldırmaya çalışmakta olduğumuz düşünülmektedir.

Bu çalışmanın konusu olan afet ve acil durum yönetiminde yirmi dört saat görevde, eğitimli ve donanımlı bir teşkilat olan itfaiyenin afetler meydana gelmeden hazırlık aşamasında, meydana geldikten sonra da arama kurtarma ve enkaz çalışmalarındaki rolü, afet ve acil durum yönetimindeki yeri incelenmiştir.

Bu çalışma, Afet ve acil durum yönetimine itfaiyenin entegrasyonu hususunda öneriler getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Afete Hazırlık, Afet Ekipleri, İtfaiye

ABSTRACT

FIRE DEPARTMENT'S ROLE AN PLACE IN DISASTER AND EMERGENCY MENAGEMENT

Halil TAŞKIN

Urban Transportation Systems and Transportation Management Program

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Mikdat KADIOGLU

September 2012, 124 Pages

According to the geographic location on the Earth, humankind, have always been exposed to natural, meteorological, human-induced and technological disasters, in parallel to population density, construction activities, urbanisation, industrialisation and technological developments. Countries and communities face serious casualties and economic losses in case they fail to take appropriate action against a possible disaster.

Determining the properties and symptoms of a disaster can scarcely be possible. As far as present level of technology is concerned, it is not always possible to determine exactly, when, where, in what way and to what extent these disasters will be effective.

The most effective work to be held prior to a possible disaster is to take necassery measures in order to minimize the losses and damages. Since post-disaster works stand in the forefront in our country, it is generally thought that we tend to follow the disaster and try to eliminate its negative impacts.

This work includes the role of the fire department which is on the task around the clock as a well-trained and well-equipped organisation in pre-disaster process as well as post-disaster process in terms of search, rescue, debris works and disaster and emergency menagement.

This study also offers some recommendations concerning fire department's integration to the Disaster and Emergency Management.

Key Words: Disaster Menagment, Preperation For The Disaster, Disaster Crew,
Fire Department.

İÇİNDEKİLER

TABLolar.....	viii
ŞEKİLLER.....	ix
KISALTMALAR.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ.....	3
3. AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN ROLÜ.....	14
3.1 BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN ROLÜ.....	15
3.2 AVRUPA DIŞINDAKİ BAZI ÜLKELERDE AFET VE ACİL YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN ROLÜ.....	23
4. AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN YERİ.....	30
4.1 BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE AFET ve ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN YERİ.....	30
4.2 AVRUPA DIŞINDAKİ BAZI ÜLKELERDE AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN YERİ.....	37
5. TÜRKİYE'DE AFET ve ACİL DURUM YÖNETİMİ.....	46
5.1 5902 SAYILI YASA İLE KURULAN AFET VE ACİL DURUM YÖNETİM BAŞKANLIĞI'NIN TEŞKİLAT YAPILANMASI.....	56
5.1.1 Merkezi Yapılanma.....	57
5.1.2 Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı.....	62
5.1.3 İyileştirme Dairesi Başkanlığı.....	63
5.1.4 Müdahale Dairesi Başkanlığı.....	64
5.1.5 Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı.....	65
5.1.6 Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı.....	65
5.1.7 Deprem Dairesi Başkanlığı.....	66
5.1.8 Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.....	67
5.1.9 Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.....	68
5.1.10 Taşra Yapılanması.....	68
6. TÜRKİYE'DE İTFAİYE TEŞKİLATI.....	70
6.1 İSTANBUL İTFAİYESİ.....	72

7. TÜRKİYE AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ SİSTEMİNE İTFAİYE’NİN ENTEGRASYONU.....	79
7.1 İTFAİYE TEŞKİLATI’NIN AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI’NA ENTEGRASYONU İÇİN ANA DÜŞÜNCELER.....	80
7.1.1 Afet ve Acil Durum Yönetiminde İlgili Tüm Birimler Birleştirilmesi...	81
7.1.2 Afet ve Acil Duruma Müdahale Ekiplerinin Eğitimi.....	83
7.1.3 Afet ve Acil Durum Ekiplerinin Her An Göreve Hazır Bulunması.....	84
7.1.4 Afet e Acil Durum Ekiplerinin Olaylara En Yakın Yerden İntikal Etmesi.....	84
7.1.5 Afet, Acil Durum ve İtfaiyeler İçin Gönüllü Ekipler Oluşturulması...	85
7.2 İTFAİYE TEŞKİLATI’NIN AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI’NA ENTEGRASYONU İÇİN ÖNERİLEN MODELİN İLKELERİ.....	86
7.2.1 Yerel Yönetim Hizmet Birimi Olarak İtfaiye.....	86
7.2.2 İtfaiye Hizmetlerinin Yerel Yönetimler ile Merkezi Yönetimler Arasında Dağılımı.....	87
7.2.3 Avrupa’da İtfaiye Hizmetleri Afet Yönetim Sistemine Alınmaktadır...	91
7.2.4 İtfaiyelerin Afet ve Kriz Masalarında Doğrudan Temsili.....	92
7.2.5 Yangın Söndürme ve Acil Müdahale Birimi Olarak İtfaiye.....	92
7.2.6 İtfaiyecilerin Eğitimi.....	93
7.2.7 Ülkemiz Merkezi İdare Yapısında İtfaiye Hizmetlerinin Güçlendirilmesi.....	94
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
KAYNAKÇA.....	103
EKLER.....	112
EK 1: EK-1 TÜRKİYE’DEKİ BAZI AFET YÖNETİMİ KANUNLARININ AFET YÖNETİM SİSTEMİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI.....	113
ÖZGEÇMİŞ.....	124

TABLULAR

Tablo 6.1: Temel İtfaiye Er Eğitimi Müfredatı.....	77
Tablo 6.2: Mesleki geliştirme eğitim süreci eğitim programları.....	78

ŞEKİLLER

Şekil 2.1: Müdahale Seviyesine göre olay, acil durum ve afet yönetimi.....	10
Şekil 3.1: İsviçre afet yönetim şeması.....	17
Şekil 3.2: İsviçre Afet ve acil durum müdahalenin aşamaları.....	18
Şekil 3.3: Japonya’da Barış zamanında Yangın ve Afet Ajansı.....	26
Şekil 3.4: Japonya’da Yerel Yangın Güçlerinin olay esansında işleyişi.....	27
Şekil 4.1: İsviçre İdari yapısında itfaiye.....	31
Şekil 4.2: İsviçre acil yönetim komuta sistemi.....	31
Şekil 4.3: Fransa sivil savunma ve sivil güvenlik organizasyon şeması	35
Şekil 4.4 Japonya afet ve yangınlara karşı mücadele genel idari organizasyon.....	41
Şekil 4.5: Japonya yangın ve afet yönetim kurumunun organizasyonu	42
Şekil 4.6: Japonya’da belediye yönetimi altında itfaiye birimlerinin organizasyonu....	43
Şekil 4.7: Batı Avustralya yangın ve acil durum hizmet genel idari organizasyonu	44
Şekil 5.1: Afet ve acil durum yönetimlerine ilişkin olarak ülke ve yerel seviyedeki İlişki, görev sorumlulukları.....	57
Şekil 5.2: AFAD yönetim şeması.....	61
Şekil 6.1: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı yönetim şeması....	74
Şekil 7.1: Afet yönetimine katılım.....	82
Şekil 7.2: AFAD Yönetim Şeması İçin Önerilen Model.....	89
Şekil 7.3: İtfaiye ve Müdahale Dairesi Başkanlığı için önerilen Model.....	90

KISALTMALAR

- AB: Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
İ.B.B. : İstanbul Büyük Şehir Belediyesi
İBİTEM: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Eğitim Merkezi
IEMS: Integrated Emergency Management System
BADYS: Bütünleşik Acil Durum Yönetim Sistemi
STK: Sivil Toplum Kuruluşu
FBE: Fen Bilimleri Enstitüsü
FEMA: Federal Emergency Management Administration
FADYK: Federal Acil Durum Yönetim Kurumu
FESA: Yangın ve Acil Durum Hizmetleri
AFAD-DD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi
AR-GE: Araştırma ve Geliştirme
DB: Daire Başkanlığı
DASK: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
DDK: Deprem Danışma Kurulu
DDSC: Sivil Savunma ve Sivil Güvenlik Genel Müdürlüğü
DE-SE-YA: Deprem, Seylap, Yangın
DPT: Devlet Planlama Teşkilatı
İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi
JİCA: Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı
KY: Kurumsal Yapılanma
MD: Mevzuat Düzenlemesi
MÜD: Müdürlük
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
MSB: Milli Savunma Bakanlığı
MTA: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
NFDC: Ulusal Yangın Veri Merkezi
NFA: Ulusal Yangın Akademisi
NVFC: National Volunteer Firebrigades Council
NZFS: Yeni Zelanda İtfaiye Servisi

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

RG: Resmi Gazete

SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü

TBB: Türkiye Belediyeler Birliği

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TC: Türkiye Cumhuriyeti

TMMOB: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UDSEP: Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı

USFA: Birleşik Devletler Yangın İdaresi

YRD: Yardımcı

1. GİRİŞ

Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği en genel tanımıyla; insanlar için can, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara neden olan, normal yaşamı durdurarak veya kesintiye uğratarak toplumları etkileyen ve yerel imkanlar ile baş edilemeyen her türlü doğal veya insan kaynaklı olaylara afet denilmektedir.¹ (Kadıoğlu 2011, s. 37; Ergünay, Gülhan ve Güler 2008, ss. 301-353; Gülkan ve Palamir ve Yakut 2003 s. 4; Akdağ 2002, s. 5).

İnsanoğlu halen gelmiş olduğu bilgi ve teknoloji düzeyine karşın, doğal afetlere neden olabilen deprem, kuraklık, volkanik patlama ve fırtınalar gibi doğal olayların oluşumu üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir. Özellikle bunların önlenmesi açısından insanoğlunun yapabilecekleri çok sınırlıdır. Günümüzde ve gelecekte afetler karşısında yapılabilecek en etkili ve tek hareket, bu afetlerin etkilerinden kurtulmak veya bunların toplum üzerindeki etkilerini en aza indirmek için araştırmalar yapmak, çeşitli planlar geliştirmek ve bunları uygulamaya koymaktır (Erkal ve Değerliyurt 2009, s. 151).

Buna göre, olağanüstü durumlara hazırlıklı olmayan insan toplulukları böyle bir olayla karşılaştıklarında can ve mal kayıpları büyük olmakta ve toplumun hayati ihtiyaçlarının en kısa sürede, en etkili yöntemlerle ve en ekonomik tarzda karşılanması mümkün olmamaktadır. İşte bu nedenle insan toplulukları karşılaşılabilecekleri tehlike ve riskleri bilmek ve böyle bir olayla karşılaştıklarında nasıl davranacaklarını, nasıl organize olacaklarını, ihtiyaç duydukları kaynakları nasıl, nereden ve hangi yöntemle karşılayacaklarını önceden planlamak zorundadırlar (Ergünay 2002, s. 23).

Kısaca afetlere hazırlıklı olmanın önemi, Afetler büyük yıkıma ve acıya sebep olurken aynı zamanda yerel ve ulusal ve bölgesel olarak ekonomileri de kötü bir şekilde etkiler. Böylece afetlere gereği gibi ve yeterince hazırlanamayan uluslar bir “yıkım ve yara sarma” sarmalına girer (Kadıoğlu 2011, s. 15) şeklinde ifade edilebilir.

¹ <http://www.afetacil.gov.tr>, 2012

Bu çalışmada, dünyadaki bazı ülkelerin Afet ve Acil Durum Yönetimi, İtfaiye yapılanmaları ve çalışma sistemleri incelenmiştir. İncelenen ülkelerde itfaiyenin afet ve acil durum yönetimindeki rolü ve yeri, uygulama ve yasal çerçevede ne durumda olduğu hususunun ortaya konması amaçlanmıştır. Mevcut literatür, yasalar ve yönetmeliklere dayanarak Türkiye’de Afet ve Acil Durum Yönetimi incelenmiş, Afet ve Acil Durum Yönetiminin tarihsel gelişimi özetlenmiştir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İtfaiyenin kurumsal yapılanması, görevleri ve çalışma sistemi üzerinde durulmuştur.

Türkiye Afet ve Acil Durum Yönetiminde İtfaiyenin yeri ile Afet ve Acil Durum öncesi, esnası ve sonrasında yapılan çalışmalardaki rolü, karşılaşılan sorunların tespiti ve çözüm önerilerine ilişkin çalışmanın önemi, amacı, kapsamı izlenen yöntem ve planı izah edilmiştir.

Bu çalışma, Afet ve acil Durum Yönetiminde itfaiyenin yeri ve rolünün tespiti ve bu alanda görülen sorunlara çözüm önerilerine katkıda bulunacak, ayrıca bu alanda yapılan kurumsal ve akademik çalışmalara da yer verecektir. Böylece bu çalışmada, Afet ve Acil Durum Yönetiminde İtfaiyenin yeri ile afet çalışmalarındaki etkinliği değerlendirilmektedir. Çalışmada Türkiye Afet ve Acil Durum Yönetiminin yapılanması, işleyişi ve itfaiye ile irtibatlandırılmasındaki sorunlarına ilişkin çözüm önerilerine değinilmektedir.

Afet öncesi, esnası ve sonrasında itfaiyenin üstlenmekte olduğu görevlere değinerek bunun nasıl daha etkin ve verimli olabileceği hususunda öneriler sunulmaktadır. Ayrıca bu çalışmada, Afet ve Acil Durum Yönetimi ve İtfaiye ile ilgili literatür, afet yönetiminde itfaiyenin durumu, bazı ülkelerin afet ve acil durumu yönetiminde uygulamaları, Türkiye’de afet yönetiminin gelişimi, mevcut durumu ile ilgili mevzuatı kapsamaktadır. Böylece bu çalışma alanını içeren mevcut literatürün taranması, ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelerin incelenmesi usulü ile hareket edilmiştir.

Türkiye Afet ve Acil Durum Yönetimi ile İtfaiye arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi, sorunların tespiti ve çözüm önerileri üzerine yapılan bu çalışma sekiz bölümden oluşmaktadır.

2. AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ

Bu bölümde afet, acil durum, acil durum yönetimi ile ilgili kelime ve kavramlar açıklanarak afet acil durum yönetimi incelenmiştir.

Afet: Arapça bir kelime olup, büyük felaket, bela, musibet² olarak ifade edilmektedir. Literatüre bakıldığında afet kavramının birbirine yakın veya birbirini tamamlayan çok sayıda tanımlamalarına rastlamak mümkündür. Burada bazı afet tanımlamalarına yer verilecek, en yaygın ifade ve vurgulanan ortak özellikleri bakımından incelenecektir.

Afet; İnsanlar ve ülkeler için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen ve etkilenen topluluğun kendi imkan ve kaynaklarını kullanarak üstesinden gelemeyeceği doğal, teknolojik veya insan kökenli olaylardır³ (Kadioğlu 2011, s. 37; Ergünay ve diğ. 2008, ss. 301-353; Gülkan ve diğ. 2003 s. 4; Akdağ 2002, s. 5).

17.06.2009 tarihli ve 27261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5902 sayılı yasanın tanımlar kısmında Afet; Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olayları ifade eder denmektedir. Diğer bir deyişle, bir olayın afet olarak adlandırılabilmesi için, insan toplulukları ve yerleşim yerleri üzerinde kayıplar meydana getirmesi ve insan faaliyetlerini durdurarak ya da kesintiye uğratarak bir ya da daha fazla yerleşim birimini etkilemesi gerekmektedir.

Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi afet, olayın kendisinden çok doğurduğu sonuçlar olarak görülmektedir. Bir afetin büyüklüğü ise insanlar açısından neden olduğu can ve ekonomik kayıplarla ölçülmektedir (Kadioğlu ve Özdemir 2005, s. 21; Gülkan ve diğ. 2003, s. 4).

²D. Mehmet DOĞAN, afet, Büyük Türkçe Sözlük, İz Yayıncılık, 1996

³ <http://www.afetacil.gov.tr>, 2012

İtfaiye ya da polis gibi bir birimin başa çıkamayacağı büyük insan kaybına ve ekonomik kayba neden olan ve kriz durumu gerektiren tehlikeli olaydır. Afetler, acil durumdan daha büyük düzeyde müdahale gerektiren olaylardır. ‘Büyük Afet’ ülkenin herhangi bir yerinde oluşan ve büyük hasara neden olarak büyük afet yardımı gerektiren facialar (tayfun, hortum, fırtına, sel, tsunami, deprem, volkanik patlama, heyelan, kar fırtınası ya da kuraklık) veya sebebi ne olursa olsun bağımsız olarak herhangi bir yangın, sel ve patlama olarak tanımlanmaktadır (Tezer 2005, s. 1-11).

Afetler genel olarak doğal afetler ve insan kaynaklı veya teknolojik afetler olarak iki başlık altında toplanmaktadır⁴. Böylece özelliklerine göre; Afetler 3 farklı şekilde de sınıflandırılabilir;

1. Büyük ölçekli: İki veya daha fazla ilin etkilendiği
2. Hızlı oluşan: İnsanlara tahliyeye hazırlanmak için hiç zaman tanımayan veya çok az zaman tanıyan olaylar
3. Dinamik: Zincirleme etkilerle zamanla büyüeyebilen afetler.

Afetler genellikle kökenlerine göre doğal, teknolojik ve insan kaynaklı olmak üzere de üç sınıfa ayrılır. Bazen savaş gibi insan ve teknolojik afetlerin bir arada kullanıldığı zamanlar ortaya çıkan afetlere “karmaşık afetler” de denilir. Son yıllarda afetleri “doğal” ve “insan” kaynaklı olmak üzere iki başlık altında inceleme eğilimi ağır basmaktadır (Kadıoğlu 2011, s. 40).

Avrupa Atlantik afet müdahale merkezi yönergesi ekinde, afet türleri olarak doğal afetler ve teknolojik afetler benimsenerek ikili bir tasnifte bulunmaktadır. Doğal afetler kapsamında deprem, dev dalgalar, volkanik patlamalar, toprak kaymaları, tropikal siklonlar, sel, kuraklık, çevre kirlenmesi, ormanların yok edilmesi, çölleşme, veba salgını gibi afetler bulunmaktadır. Teknolojik afetler kapsamında, nükleer kazaları, kimyasal ve endüstriyel kazalar, uçak kazaları, demiryolu ve gemi kazaları, terörizm ile ilgili eylemler yer almaktadır. Teknolojik afetler kendi başına tetiklenebileceği gibi tabii

⁴<http://www.afad.gov.tr>, 27/04/2012

bir afet tarafından da tetiklenebilmektedir (Kadioğlu, 2005, s. 21; Gülkan ve diğ.2003, s. 4)

Meydana gelen bir olayın afet olarak nitelenebilmesi için kendisinden çok oluşturduğu yıkıcı sonuçları, can, mal ve ekonomik kayıpları açısından değerlendirilmektedir. Meydana geldiği yerlerde yerel ve ülke imkanları ile baş edebilmenin mümkün olmadığı büyük boyutlu acil olaylar olarak ifade edilmekte olduğu anlaşılmaktadır.

Acil Durum; Ani olarak ortaya çıkan g durum, yardım veya kurtarmayı gerektiren acil durum, beklenmeyen, öngörülmeyen olaylar kombinasyonu olarak açıklanmaktadır. Yönetim literatüründe ise beklenmeyen ve öngörülmeyen olaylar şeklinde tanımlanmaktadır (Yılmaz 2003, s. 5)

Acil durum örnekleri dört başlık altında ele alınabilir:

- a) Tıbbi Acil Durumlar: Büyük salgınlar (Grip, tifo, kolera, vs.), kitlesel yemek zehirlenmeleri, acil kan ihtiyacı tıbbi durumlara örnek verilebilir.
- b) Küçük, abuk Kontrol Altına Alınabilir Yangınlar: Özel şahıslara ait evlerde meydana gelen münferit (tekil) yangınlar, kamu binalarında meydana gelen, binaya zarar veren fakat hizmetlerin sunumunu engellemeyen yangınlar ve potansiyel tehlike taşıyan materyallerin bulunduğu perakende satış işletmeleri ve depolarda meydana gelen yangınlar bu gruba girmektedir.
- c) Bomba ihbarlar
- d) Kazalar: Endüstriyel kazalar, ciddi yaralanmaların meydana geldiği büyük zincirleme trafik kazaları ve kimyasal kazalar (asit sızıntıları, sağlığa zararlı veya zehirli gaz kaçakları, vb.) bu gruba girmektedir.

Acil Durum rutin durumlardan daha önemli, ancak ‘Beklenmedik Olay’ ve ‘Afet’ten daha az önemli durumları anlatmaktadır (Yılmaz 2003, s. 5).

Acil durum yıkıcı, harap edici olabilmekle birlikte, yerel ölçekte baş edilebilecek boyutta olan tehlikeli olaylardır. ‘Acil durum’ can ve mal korumak, halkın sağlığını ve emniyetini güven altına almak veya herhangi bir bölgedeki herhangi bir faciayı önlemek

üzere devletin söz konusu bölgedeki yerel çabalara destek vermesini gerektiren durumdur (Tezer 2005, s. 1-9).

İnsan, mal ve çevreyi korumak için acil müdahaleyi gerektiren ve yerel imkanlar (olayın olduğu yerdeki normal prosedürler, organizasyon ve kaynaklar) ile baş edilebilen olayların sonuçlarıdır. Acil durumlar, toplumun belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini kesintiye uğratan olaylar ve bu olayların oluşturduğu durumlardır (Kadıoğlu 2011, s. 37).

Acil durumlar; ölümler, yaralanmalar, insanların yerlerini terk etmeleri, hastalık, sakatlık, gıda güvensizliği, altyapının hasar görmesi ya da kaybedilmesi, zayıflamış ya da zarar görmüş kamu yönetimi ve azalmış kamu emniyeti ve güvenliği durumlarını içerebilir. Afetten etkilenen ülkelerde, bu durumlar çoğu kez aynı anda ortaya çıkar, yerel kapasiteyi zorlar ve ekonomik ve sosyal faaliyetleri aksatır⁵.

Acil Yardım kavramının literatür karşılığı şu şekilde ifade edilmektedir: Afetzedeleri tespit etme, enkaz kaldırma, enkaz altından kurtarma, acil ve ilk yardım yapma, tahliye etme, temel ihtiyaç malzemelerinin yardım ve takviyesinde bulunma, kargaşa ve düzensizliğe karşı güvenliğin sağlanmasına yardımcı olma, idari ve teknik hizmet desteği sağlama gibi görevlerin yerine getirilmesine yönelik faaliyetleridir (Kadıoğlu 2008).

17.06.2009 tarihli ve 27261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5902 sayılı yasanın tanımlar kısmında: Acil durum; Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olayları ve bu olayların oluşturduğu kriz halini ifade eder denmektedir.

Acil durum tanımlamalarına bakıldığında geniş bir alanı kapsamaktadır. Ekonomiden, tıbbi acil durumlara, kazalara, yangınlara, sel baskınlarına, terör olaylarına ve diğer acil müdahale edilmesi gereken durumlara kadar birçok olayı ihtiva etmektedir.

⁵ <http://www.afetacil.gov.tr>, 2011

Olay; Hadise, olan şey, meydana çıkan⁶ anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Literatür anlamında tanımına bakacak olursak da; Yerel ve çok sınırlı etkisi olan hadiselerdir. Bu tür hadiseler yerleşim birimlerinin, kurum ve kuruluşların iş yapma kapasitesini etkilemez. Olay, genellikle ona ilk müdahale edenler tarafından kolayca kontrol altına alınır şeklinde ifade edilmektedir (Kadıoğlu 2011, s. 36).

Tehlike; Arapça kökenli bir kelimedir. Helake, yok olmaya, büyük zarara sebep olabilecek durum⁷ olarak ifade edilmektedir. Literatürde geçen tanımlamaları aşağıda verilmektedir: Acil durum veya felakete dönüşebilecek potansiyel tehlikeli olay veya durumdur.

Doğal tehlikeler, can, mal, mülk yanında diğer sosyal değerleri de tehdit eden doğal olaylardır. Doğal tehlike aynı bölgelerde tekrar tekrar oluşma eğilimindedir. Tehlikenin boyutu, bölgenin hava şartlarına veya söz konusu alanın özelliklerine bağlı olarak değişir. Teknolojik tehlikeler, günlük yaşamda kullandığımız makineler, aletler ve maddelerin neden olduğu tehlikelerdir. Bu kategoriye insanların neden olduğu bazı olaylar da girmektedir. Kazalar ise, tehlikeli maddeleri de kapsar. Modern teknolojiye gelişmeler nedeniyle bunlar yaşadığımız yüzyılda artış göstermektedir. Nükleer kazalar ve tehlikeli madde nakliyesi sırasında oluşan kazalar da bu kapsamda da yer almaktadır (Tezer 2005, s. 1-10).

İnsan toplulukları için can ve mal kaybı, yaralanma, sosyal ve ekonomik dengelerin bozulması veya çevresel zararlara yol açma potansiyeli bulunan, değişik kökene sahip fiziksel olaylara verilen genel addır (Ergünay ve diğ.2008, ss. 301-353).

Yaşamı tehdit eden, sahip olunan şeylere ve çevreye zarar verebilme potansiyeli taşıyan fiziki olay ve olgulardır. Diğer bir deyişle tehlike; doğal, teknolojik veya insan kökenli olan ve fiziksel, ekonomik, sosyal kayıplara yol açabilecek tüm olayları ifade eder. Afet, tehlikenin sonucudur⁸.

Can ve mal kayıplarına neden olmak ile birlikte toplumun sosyo-ekonomik düzen ve etkinliklerine, doğal çevreye, doğal, tarihi ve kültürel kaynaklara zarar verme

⁶ D. Mehmet DOĞAN, olay, a.g.e

⁷ D. Mehmet DOĞAN, tehlike, a.g.e

⁸ http://www.afetacil.gov.tr/Sol_Menu_Icerik/Risk_Yonetimi.pdf , 12.06.2012

potansiyeli olan doğal, insan ve teknolojik kökenli oluşum, olay veya olaylar zinciri olarak tanımlanabilir. Tehlike bir tehdittir. Aynı zamanda gelecekte olabilecek bir afetin kaynağıdır (Kadioğlu 2011, s. 24).

Tehlikenin Afete Dönüşmesi; Çoğu zaman, doğal afetler birbirleriyle ilişkilidir, diğer bir deyişle bir doğal afete diğer bir doğal afet eşlik edebilir. Örneğin, bir volkanik patlama dikkate değer bir depreme veya tsunamiye neden olabilir, bunları takiben yangınlar, taşkınlar veya heyelanlar gelişebilir. Bilim insanları bu etkileşimler arasındaki şifreleri çözmeyi ve birleşik tehlikelerden kaynaklanan kayıpları azaltmaya çalışırlar. Doğal tehlikeler ender olarak tek başına oluşurlar. Bir tehlikenin başka bir doğal tehlikeyi aktif hale getirmesi son derece yaygın bir olaydır. Birleşik doğal tehlikelerin bilinmesi önemlidir.⁹

Risk; Köken olarak Fransızca bir kelime olup, zarar ve kayıp tehlikesi ihtimali¹⁰ olarak ifade edilmektedir. Literatürde ise, Zaman içerisinde, bir tehlikenin, tehlikeye maruz kalabilecek unsurlara verebileceği zararları ifade eder. Bir olayın doğurabileceği olumsuz sonuçların toplamını ifade eden kavramdır. Sigortacılık ve mühendislikte kayıp olasılığı olarak adlandırılır. Afetler söz konusu olduğunda Afet Riski olarak değerlendirilmektedir. (Ergünay ve diğ. 2008, s. 301-353). Belirli bir alanda, tehlike olasılığına göre kaybedilecek değerlerin ölçüsünü veya bir olayın doğurabileceği olumsuz sonuçların toplamını ifade eden kavramdır.¹¹

Risk, sadece ihtimal, talih, şans, ihtimaliyet, olasılık, tesadüf, rast gelmek, kader, rastlantı vb. anlamına gelmez. Risk, tehlikenin oluşum olasılığı, olası etkisinin şiddetini içeren bir kavramdır. Bir tehlikenin belli bir zaman ve mekânda gerçekleşmesi durumunda tehdit altında olan unsurların (bölgenin sakinleri, özellikleri, etkinlikleri, özgün tesisleri, tabii ve kültürel kaynakları, vb.) alacağı hasarın düzeyine bağlı olarak oluşacak potansiyel kayıplardır (Kadioğlu 2011, ss. 23-31)

⁹<http://www.learn-hazards.org/6.php>, 13.07.2012

¹⁰ D. Mehmet DOĞAN, risk, a.g.e

¹¹ http://www.afetacil.gov.tr/Sol_Menu_Icerik/Risk_Yonetimi.pdf, 12.03.2011

Kriz; Köken olarak Yunanca'dan geçen bir kelime olup, pek çok insanın ölümüne veya zarar görmesine neden olan ciddi ve tehlikeli durum¹² olarak kelime anlamı ifade edilmektedir. Literatür içerisinde tanımlamalar ise; Normal düzeni bozan, toplum için olumsuz sonuçlar doğurma olasılığı bulunan fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik olayların ortaya çıkması halini ifade eder. Normal sistemi ve toplumun temel değerlerini önemli ölçüde tehdit eden, zaman baskısı ve stres altında kritik kararlar almayı gerektiren durumları kapsamaktadır. Mevzuatımızda ise, “devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü ile milli hedef ve menfaatlere yönelik hasmane tutum ve davranışların, Anayasa ile kurulan hür ve demokratik düzeni veya hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik şiddet hareketlerinin, tabii afetlerin, tehlikeli salgın hastalıkların, büyük yangınların, radyasyon ve hava kirliliği gibi önemli nitelikteki kimyasal ve teknolojik olayların, ağır ekonomik bunalımların, iltica ve büyük nüfus hareketlerinin ayrı ve birlikte ortaya çıktığı haller” olarak tanımlanmaktadır (Ergünay ve diğ. 2008, ss. 301-353).

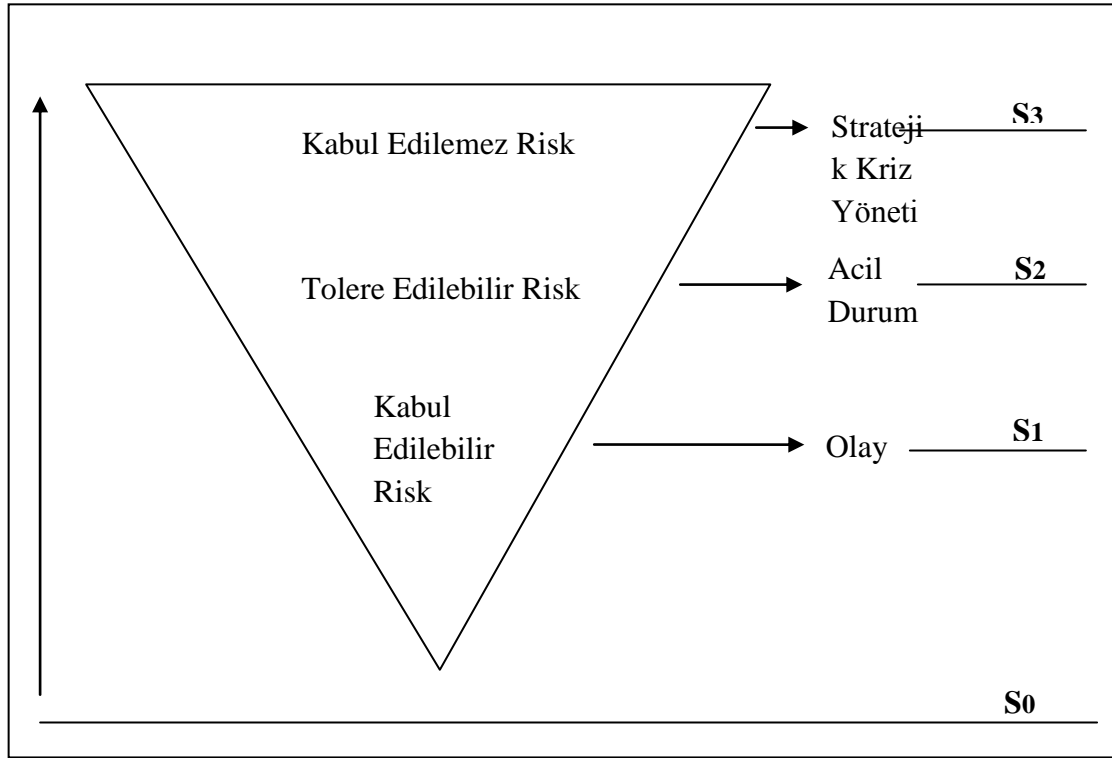
Diğer bir tanımlamaya göre kriz; Normal düzeni bozan, toplum için olumsuz sonuçlar doğurma olasılığı bulunan fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik olayların ortaya çıkması halidir. Mevzuatımızda ise, “devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü ile milli hedef ve menfaatlere yönelik hasmane (düşmanca) tutum ve davranışların, Anayasa ile kurulan hür ve demokratik düzeni veya hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik şiddet hareketlerinin, tabii afetlerin, tehlikeli salgın hastalıkların, büyük yangınların, radyasyon ve hava kirliliği gibi önemli nitelikteki kimyasal ve teknolojik olayların, ağır ekonomik bunalımların, iltica ve büyük nüfus hareketlerinin ayrı ve birlikte ortaya çıktığı haller” olarak tanımlanır (Kadıoğlu 2011, s. 47).

Risk seviyesine göre tehlikelerin sonucu olarak, Yerel ve çok sınırlı etkisi olan hadiseler ‘Olay’, insan, mal ve çevreyi korumak için acil müdahaleyi gerektiren ve yerel imkânlar (olayın olduğu yerdeki normal prosedürler, organizasyon ve kaynaklar) ile baş edilebilen olayların sonuçları ‘Acil Durum’ ve insanlar için fiziksel, ekonomik, sosyal, kültürel, doğal ve çevresel kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, etkilenen topluluğun yerel imkân ve kaynaklarını kullanarak baş edemeyeceği, kriz yönetimi gerektiren doğa veya

¹² D. Mehmet DOĞAN, kriz, a.g.e

insan kökenli olay ve/veya olayların sonuçları da ‘Afet’ olarak adlandırılabilir (Kadioğlu 2011, ss. 36-37). Müdahale seviyesine göre olay, acil durum ve afet yönetiminin önemin, Şekil 2.1’deki gibi göstermek mümkündür.

Şekil 2.1: Müdahale seviyesine göre olay, acil durum ve afet yönetimi.

Kaynak: Kadioğlu 2011, s. 36

Yönetim; idare etme, yönetme olarak¹³, Yönetmek ise; idare etmek, gerçekleşmesini, yapılmasını sağlamak¹⁴ olarak sözlük karşılı verilmektedir. Literatürde geçen bazı afet yönetimi tanımlamalarına yer verilecektir.

Afet Yönetim; Afet olgusu karşısında planlama, araştırma ve gözlem ile etkilerin azaltılmasına yönelik alınan tedbirlerin gelişimi için önleme, zarar azaltma, hazırlık, acil müdahale ve iyileştirme problemlerine çözüm arayan geniş kapsamlı ve disiplinler arası bir yönetim modelidir (TC Başbakanlığı 1997, s. 17).

¹³ D. Mehmet DOĞAN, yönetme, a.g.e

¹⁴ D. Mehmet DOĞAN, yönetmek, a.g.e

Başka bir tanımla da; Afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılabilmesi için; afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yapılması gereken teknik, yönetsel ve yasal çalışmaları belirleyen ve uygulamaya aktaran, bir olayla karşılaşıldığında etkili bir uygulama yapmayı sağlayan ve her olaydan elde edilen deneyimler ışığında mevcut sistemi geliştiren bir yönetim yaklaşımı ve uzmanlık alanıdır (DPT Müsteşarlığı 2000).

Ergünay'a göre, Afet Yönetimi; mümkünse afetlerin önlenmesi ve zararlarının giderilmesi veya azaltılması amacıyla, afet öncesi ve sonrasında yapılması gereken faaliyetlerin planlanması, desteklenmesi ve uygulanması için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla, ayrılan kaynakların bu amaç doğrultusunda kullanımını gerektiren bir yönetim olarak tanımlanmaktadır (Ergünay ve diğ. 2008, ss. 301-353).

Yine Ergünay'a Çağdaş Afet Yönetimi; afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılabilmesi için, afete yol açabilecek tehlike ve risklerin iyi bilinmesini ve bu tehlike ve riskleri, olaylar olmadan önce, önleyecek önlemlerin, en akılcı yol ve yöntemlerle ortadan kaldırılmasını veya yol açabilecekleri olumsuz etkilerin azaltılmasını gerektiren top yekun bir mücadeledir. Bu mücadele içerisinde, en sade bireyden en yetkili makamlara kadar, herkese görev ve sorumluluk düşmektedir. Bu nedenle de, insan ve insan eliyle oluşturulmuş yaşam sistemleri var oldukça ve geliştikçe, geliştirilmesi gereken sürekli bir kavramdır. Zaman içerisinde afete yol açabilecek tehlike ve riskler değişse bile, afet yönetimi ile ilgili faaliyetler devam edecek ve yeni tehlike ve risklere göre yeni önlemler geliştirilmesi ihtiyacı sürekli olacaktır (Ergünay 2002, s. 31).

Modern afet yönetimi sisteminde, Kayıp ve Risk Azaltma (Zarar Azaltma), Hazırlık, Tahmin ve Erken Uyarı, Afetler konusunda bilgi ve bilinç sahibi olmak gibi afet öncesi önleme ve korumaya yönelik olan çalışmalara "risk yönetimi" denilirken; Etki Analizi, Müdahale, İyileştirme, Yeniden Yapılanma gibi afet sonrası hayatı ve işleyişi düzeltmeye yönelik olarak yapılan çalışmalara ise "kriz yönetimi" adı verilir. Öncelikle şehir, bölge ve ülke genelinde bir bütün olarak olası zarar azaltma ve hazırlık gibi risk yönetimine yönelik çalışmalar yapılmazsa afet sonrası kriz yönetimi etkili ve başarılı olamaz (T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2009).

Her ülkenin afet yönetim sistemi o ülkenin geçmişte yaşadığı deneyimlerin birikimi sonucu oluşturulmuştur. Bu durum her ülkenin belirli doğal afetlere karşı diğerlerinden

daha fazla önlem almasına neden olmuştur. Bir genelleme yapmak gerekirse her ülke en çok zor durumda kaldığı afete karşı önlem almada ilerlemiştir (Erkal ve Değerliyurt 2009).

Gülkan'ın ikili tanımlaması; afetlere karşı yürütülecek çalışmaların ve bunları örgütlemenin genel niteliğinin hangi türde olduğunu belirlemede yaygın olarak kullanılan bir başka kavramsal ayrıştırma da 'önlemsel' ve 'tepkisel' ikili tanımla yapılmaktadır. Türkiye'deki çalışmaların ve yönetimlerin, dünya örnekleri karşısında ağırlıklı ikinci biçimde olduğu açıklık kazanmaktadır (Gülkan ve diğ. 2003, s. 3).

Kadıoğlu ise şöyle ifade etmektedir: Afet Yönetimi; Yerleşim birimlerinin, kurum ve kuruluşları etkileyen deprem, sel, heyelan, vb. gibi herhangi bir afet oluştuğunda tüm faaliyetleri tamamen durdurur. Bu olaylar bazen yerleşim birimlerinin, kurum ve kuruluşların uzun bir süre işlevlerini yerine getirmesini engeller. Afet Acil Yardım Planlarının öngördüğü servislerin hepsi toplanıp olaya müdahale eder. Ayrıca komşu kurumlar ve yerleşim birimleri, vb. dışarıdan gelen yardımlara da ihtiyaç vardır (Kadıoğlu 2008, ss. 1-34).

Gülkan afet yönetimini temel hedef ve amaçları bakımından şu şekilde açıklamaktadır: Dünya tecrübesinde doğal afetlere ilişkin güncel politika ve faaliyetin yönetimi ve bunların kurumsal bir yapıda düzenlenmesinde farklı yaklaşımlar söz konusudur. Bunlardan geleneksel olanı, bu etkinlikleri 'afet'in gerçekleşmesine dayalı olarak tanımlamaktadır. Buna göre, afet öncesinde ve sonrasında yapılması gereken işler vardır. Doğal afetler, gerçekleştikleri coğrafya içinde tekrarlandıkları için, bu işleri birbirini izleyen bir döngüsel model içinde görmek mümkündür. Böylece 'Hazırlıklı Olma' - 'Acil Müdahale' - 'iyileştirme' - 'Zarar Azaltma' çalışmaları ayrı uzmanlıklar gerektiren ve birbirini zaman içinde tamamlayan dört temel kademedir. Ancak dairevi model, afetlere ilişkin başlıca evrelerde yürütülen çalışma türlerini tanımlamada, bu evrelere ilişkin yöntemler geliştirmede ve iletişimde kolaylıklar sunmakta ise de, bu modele özgü bir yönetim ve örgütlenme biçiminin öngörüldüğü söylenemez. Bu model yalnızca, toplumda en az dört ayrı kümede çabaların yer almak zorunda olduğuna işaret etmektedir. Dünya örneklerinde de, bu çalışmaların yürütülmesinde çeşitli yönetim biçimleri bulunduğu, ancak her ülkede bu evrelerin benzer çalışmalar içerdiği

anlaşılmaktadır. Eşgüdümü sağlayacak yönetim biriminin, toplum genelinde ve yönetim katlarında karşılaşılan tekrarlardan ve yetki karmaşasından kaçınmak üzere, mevcut çok sayıda ilgili birim ve kuruluşa yol gösterme, uyarma, bunları bir genel plan ve ortak ilkeler etrafında toplama kapasitelerine sahip olmak üzere yeterince üst düzeyde ve yaptırım gücüne sahip olması gerekmektedir (Gülkan ve diğ. 2003, ss. 1-2).

3. AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN ROLÜ

Önceki bölümde afet ve acil durum ve yönetimi ile kelime ve kavramlara yer verilmiş olduğundan bu bölümde itfaiye ile ilgili kelime ve kavramlara değinildikten sonra alan ile ilgili literatür taramasından elde edilen veriler doğrultusunda, bazı Avrupa Birliği ülkeleri, ABD, Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerin Afet ve Acil Durum Yönetiminde itfaiyenin rolü incelenmiştir.

İtfaiye ile ilgili kelime anlam ve tanımlamalar şu şekilde ifade edilmektedir: İtfaiye; yangın söndürme teşkilatı¹⁵ olarak kelime karşılı verilmektedir. Literatür içinde ise şu şekilde ifade edilmektedir: Belediyeler ve bazı kurum ve kuruluşlar tarafından yangına müdahale, söndürme ve hayat kurtarma ile yangınların önlenmesi ve zararlarının azaltılması konularında eğitilmiş ve özel donanıma sahip birimlerine verilen addır (Ergünay ve diğ. 2008, ss. 301-353).

2006 tarih ve 26326 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan İtfaiye Yönetmeliği'nin tanımlar kısmında itfai olay: İnsanların can ve mal güvenliğini tehlikeye atan, deprem, su baskını, fırtına, yangın, patlama, toprak kayması, her türlü araç kazaları, bina çökmeleri ve canlılar için kurtarma gerektiren olayların tümüne denir.” şeklinde ifade edilmektedir.

Yine itfaiye yönetmeliğinde itfaiyecinin tanımı: İfade edilen işleri; yeterli mesleki eğitimden geçirilmek suretiyle bireysel olarak veya bulunduğu ekip içinde sorumluluk alarak, her türlü yangın söndürme, kurtarma, tahlisiye ve ilkyardım çalışmalarını, en kısa zamanda ve en iyi şekilde yürütme bilgi ve becerisine sahip olarak yapabilen nitelikli kişi olarak ifade edilmektedir.

¹⁵ D. Mehmet DOĞAN, itfaiye, a.g.e

3.1 BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN ROLÜ

Avrupa Birliği (AB) tarafından hazırlanmış olan bir rehber kitapçığında sivil korunma (Civil Protection) konusunda üye ülkelerin aldığı önlemler, acil durumlarda müdahale birimleri, planlama ve acil durumlarda bilgi akışı gibi konular yer almıştır.

Avrupa Birliği'nde acil durum yönetimi siyasi yönetim yapısının bir parçası olup ülkeden ülkeye önemli farklılıklar göstermektedir. Bu, modern afet yönetiminin ilk kuralı olarak kabul edilmekte ve toplumların kendilerini tehdit eden risklere karşı kendilerine özgü korunma yöntemleri geliştirmeleri doğal karşılanmaktadır. Özellikle, İspanya gibi bölgesel farklılıkların bulunduğu ülkelerde bölge yönetiminin yetkilerinin daha da artırılması bu nedenle kabul görmüştür. Genelde acil durum yönetimi, üye ülkelerde merkezi yönetimin organize ettiği ve yerel yönetimler tarafından yürütülen bir işlemdir. Ancak her yönetim yapısında olduğu gibi acil durum yönetimi yapısı da çağın gereksinimlerine cevap verecek değişikliklere açık olmalıdır. Bu konuda 2000 yılında çıkartılan "Avrupa Konseyi Raporu" yeni çalışmalar için yönlendirici niteliktedir (European Union, 1999-2000).

Ülkelerin sivil koruma sisteminde önemli bir yer tutan itfaiye teşkillerinin yapılanması, her ülkenin politik yapısı, coğrafyası ve demografik yapısına göre değişiklik göstermektedir (Yentürk, N., Ünlü, A., Tarı, E. ve İlki, A. 2002, s.10). Muhtemel bir afet ve acil duruma müdahale için itfaiyeler donanımlı ve operasyonel birim olarak her an hazır durumda bulundurulmaktadır.

- a) İsviçre: Hükümet, kurtarma servislerinin düzenlenmesi ve yürütülmesinden yerel idari kurulu sorumlu tutmaktadır. Bu servisler belediye kurtarma servisleri ile çevresel düzeyde koruma ve araştırma ağırlıklı kurtarma servisleridir. İtfaiyeler belediye bünyesinde iken sivil savunma ve afet yönetim merkezi kantonların bünyesinde bulunmaktadır. Şekil 3.1'deki gibi itfaiyeler afet kriz masasında temsil edilmektedir. Yangın da dahil olmak üzere tüm afet durumlarında birkaç dakika içinde olaylara müdahale edebilecek uzman birim itfaiyedir.

Sivil koruma yönetimi, koruma, kurtarma ve yardım için entegre bir sistem olarak çalışmaktadır. Afet, acil durum ve savaş halinde bütünleşik bir yapı içinde; Sivil savunma, halk sağlığı, polis, itfaiye ve teknik hizmetler birlikte hareket etmektedirler.

Devletin temel görevlerinden biri olan düzeni ve güvenliği sağlama, Sivil koruma bünyesinde bulunan polisler ve belediye bünyesinde bulunan zabıtalara marifeti ile yerine getirilmektedir. Polisler ile ilgili düzenlemeler kantonlar tarafından yapılmakta ve eğitimler ise kanton ve belediye polis eğitim merkezleri ile İsviçre Enstitüsü gerçekleştirilmektedir.

İtfaiyeler yangın söndürme ve doğal tehlikelerin yönetimi dahil olmak üzere kurtarma ve genel hasarlar karşı önlem almakla yükümlüdür. Kantonlar insan kaynakları, ekipman, eğitim ve finansman ile ilgili konularda yetkilidir. İsviçre’de yarı askeri bir sistemle itfaiye ve sivil savunma hizmetleri sürdürülmektedir. Normal işlerine devam eden gönüllü itfaiyeciler akşamları veya hafta sonları itfaiyeciler tarafından eğitilmektedirler. Gönüllüler alarm aldıklarında buldukları yerden olay yerine intikal ederler. Gönüllü itfaiyeci sayısı yaklaşık 110.000 civarındadır.

Sağlık hizmetleri sisteminde önleyici tedbirler, psikolojik destek ve tıbbi destek sağlanır. Sağlık hizmetleri yürütülürken polis, itfaiye ve sivil savunmanın özel eğitilmiş personeli ile yardımlaşma yoluna gidilir. Sağlık eğitimi genel olarak kanton düzeyinde düzenlenir.

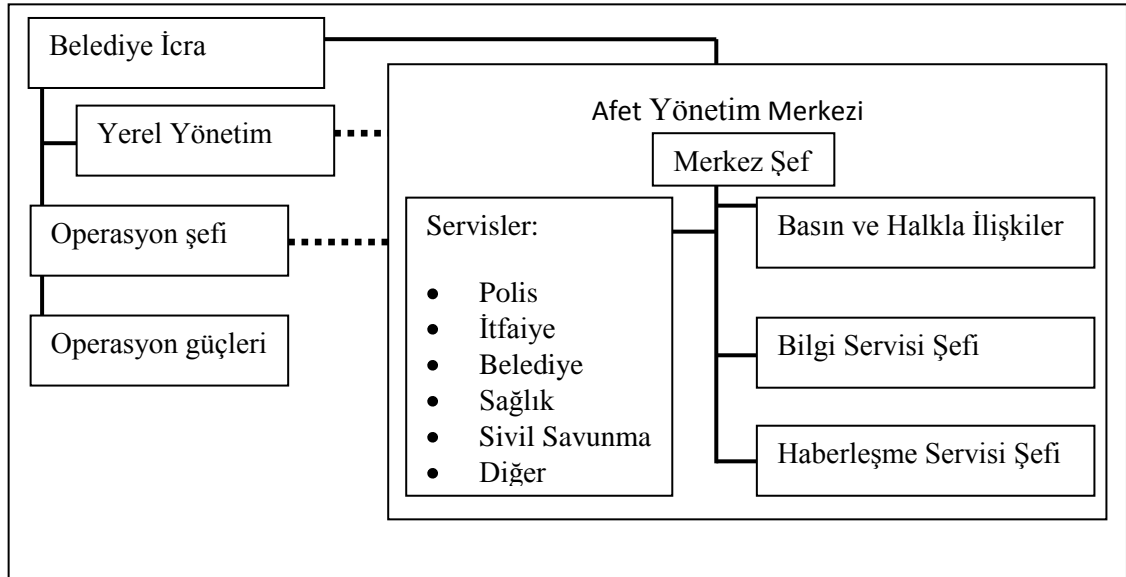
Diğer birimlerde olduğu gibi personel, organizasyon, ekipman, eğitim ve finansman açısından kantonlar sorumludur. Kantonları fon sağlanması için gerekli yapıların oluşturulması, afet ve acil durumlar için stokların hazırlanması ile ilgili kararları alırlar.

Federal hükümet afetler ve acil durumlar, salgın hastalıklar, depremler, radyoaktif kirlenmeler ve silahlı çatışmalar meydana gelmesi durumunda sevk ve organizasyonu sağlar.

Sivil savunmanın görevleri; koruma, bakım ve destek sağlamak olarak ifade edilmektedir. Kültürel varlıkların korunması görevi de bu birimdedir. Kar amacı gütmeyen koruma ve destek amaçlı kurumlarla iş birliği yapar ve afet sonrası yeniden iş kurma çabalarına yardım eder.

Federal hükümet, özellikle işe alım, insan kaynakları, eğitim ve operasyonlar gibi uyarı ve koruyucu sistem ile ilgili standartları belirleyerek sivil savunma için dayanak hazırlar. Kantonlar federal hükümet hükümlerinin uygulanması ve sivil savunma örgütünü kurmakla sorumludurlar.

Şekil 3.1: İsviçre afet yönetim yapısı

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 48

Şekil 3.2: İsviçre afet ve acil durum müdahalenin aşamaları

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 54

İsviçre’de afet ve acil durumlar için belirlenen dört kademeli müdahale sisteminin “ilk üç kademesinde Şekil 3.2.’de görüldüğü gibi itfaiyenin etkin rol aldığı anlaşılmaktadır (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 47-54).

- b) Almanya: Almanya’da afet ve acil durum yönetimi ile sivil savunma hizmetleri kamu tarafından yürütülen görevlerdendir. Federal hükümet afet, acil durum yönetimi ve sivil savunma hizmetlerini eyalet hükümetlerine devredebilmektedir. Eyaletler kurtarma servisi, yangın söndürme hizmeti, afet, acil durum yönetimi ve mevzuatının hazırlanmasından sorumludur.

Afet ve acil durum ve sivil savunma yapılanması; İçişleri Bakanlığı bünyesinde bulunan bakanlıklar arası koordinasyon grubu, eyalet hükümeti, bölge veya şehir yönetimi idarecileri, acil durum personeli, kurtarma hizmetleri, Teknik Yardım Federal Enstitüsü, uzman kurtarma hizmetleri, itfaiye ve diğer kuruluşlardır.

Federal Hükümet, eyaletlere yangından korunma, sağlık hizmetleri, nükleer, biyolojik ve kimyasal tehlike ve saldırılara karşı korunma, birimlere gerekli araç, gereç ve malzeme temini ve eğitim konularında finansal destek vermektedir. Havadan kurtarma çalışmalarına Federal Sınır Polisi de destek vermektedir. İhtiyaç duyulması halinde yerel yönetimler Federal Ordu'yu da yardıma çağırabilmektedir. Kurtarma hizmetleri için "Teknik Yardım Federal Enstitüsü" kurulmuştur. Eyalet yönetimine bağlı itfaiye servisleri ve kurtarma organizasyonları sivil korunma eğitimi vermektedirler.

Yerel yönetimler bu hizmetlerin organizasyonunu yapmakla yükümlüdür. Afet ve acil durumda birçok resmi ve özel yardım kuruluşları koordineli olarak çalışmaktadırlar. Alman kurtarma hizmetlerinin yüzde sekseni ve afet tıbbi yardımlarının yüzde doksan beşi sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilmektedir.

Almanya'da itfaiyeler; Yangın önleme ve söndürme yanı sıra, tıbbi yardım, topluma yiyecek dağıtımı, teknik kurtarma ve yardım, çevrenin korunması, radyasyon ve tehlikeli maddelerden korunma, afet kontrolü, insanların ve hayvanların kurtarılması, deniz, göl ve akarsularda kurtarma gibi görevleri de yapmakla yükümlüdürler. Eyalet yönetimine bağlı itfaiye servisleri ve kurtarma organizasyonları topluma sivil korunma eğitimi vermektedirler.

Nüfusu 400.000 ve üzeri olan kentlerde gönüllü itfaiye istasyonları bulunmaktadır. Fakat sürekli personel bulunmamaktadır. Gönüllülere katılmış oldukları operasyonlar ve giderleri için ücret verilmektedir. Almanya genelinde 1.200.000 civarında gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır (Yentürk ve diğ.2002, ss. 55-61)

- c) Hollanda: Hollanda'da afet ve acil durum yönetimi yerel yönetimlerin sorumluluğundadır. Ülke genelini ilgilendiren durumlarda merkezin kontrolünde koordinasyon sağlanmaktadır. Afet öncesi görev alacak kuruluşların hazırlık çalışmalarında işbirliği yapmaları sağlanmaktadır.

Hollanda’da itfaiye kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanmasında anahtar rol oynayan kurumlardan biridir. İtfaiyeler belediye düzeyinde organize olmaktadır.

Afet yönetiminin merkezinde yer alan itfaiye asli görevi olan yangınların söndürülmesinin yanında, aynı zamanda yaralılarla ilgilenmek ve kamu düzeninin sağlanmasında sağlık kuruluşları ve polisle birlikte hareket etmektedir.

Yoğun nüfuslu ve sanayileşmiş toplumlarda meydana gelecek olan afet ve acil durumların etkisi de büyük olmaktadır. Afetler için alınan önlemler ve kriz durumlarında itfaiye en önemli kurumlardan biri olma rolünü üstlenmektedir.

Afet yönetiminde koordinasyon bölgesel itfaiye şefi sorumluluğunda yürütülmektedir. Bölgesel itfaiye şefi yardımlaşmaya katılan belediye başkanlarına karşı sorumlu olarak operasyonları yönetmektedir. Yürütülen operasyonlarda eldeki güç yeterli olmadığı durumlarda, il içindeki diğer kurumlardan ve illerden belediye başkanının il Kraliyet memuru aracılığı ile talebi üzerine gerçekleştirilmektedir. Bu da yeterli olmaz ise, bu defa ordu ve yurt dışı yardımları yine belediye başkanının talebi ve il Kraliyet memurunun vasıtası ile İç İşleri Bakanı’ndan gerekli önlemleri almasını ister.

Hollanda itfaiyesi afet öncesi hazırlık aşamasında risklerin azaltılması ve bertaraf edilmesi çalışmalarında kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde çalışmak zorundadır. Afet için hazırlık yapmak itfaiyenin esas görevlerindedir. Bu bağlamda büyük binaların, endüstriyel alanların, yolların ve tünellerin tasarımı esnasında gerekli güvenlik önlemlerinin alınması, uygun malzemelerin kullanılmasının sağlanması gibi sorumlulukları vardır.

Afet esnasındaki faaliyetlerin planlanması, tatbikatların yapılması ve gerekli malzemelerin tedarikini sağlaması gerekiyor. Ayrıca kurtarma, söndürme, tehlikeli maddelerin belirlenmesi ve çevrenin korunması ile ilgili hazırlıkların yapılması görevini yerine getirmekle yükümlüdür.

Hollanda itfaiyesinin çoğunluğu gönüllü itfaiyecilerden oluşmaktadır. Gönüllü itfaiyecilerin hemen hemen tamamının kendi işleri vardır. Ülke genelinde 22.500 civarında gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır (Yentürk ve diğ.2002, ss. 62-72).

- d) Fransa: Fransa kriz yönetimi bakımından 9 bölgeye ayrılmıştır. Her bölge kendi içinde il, belediye ve köy düzeyinde kriz yönetim organizasyonunu teşekkül ettirmiş bulunmaktadır. Ayrıca bölgelerde Merkezi Sivil Savunma Müdürlüğünün Mobil Timleri görev yapmaktadır.

Fransa kriz yönetimi planlamasını ‘Genel Yardım Planlaması’ ve ‘Acil Yardım Planlaması’ olmak üzere iki aşamalı olarak düzenlemiştir. Genel Yardım Planlaması kriz öncesi alınacak önlemleri ve genel esasları içermektedir. Bölge, il, belde ve köy kademelerinde uygulama planları hazırlanmakta ve ihtiyaç duyulan önlemler belirlenmektedir.

Acil Yardım Planları ise nükleer, kimyasal ve diğer kritik tesislerde meydana gelebilecek olaylarda uygulanma amaçlı hazırlanan Özel Müdahale Planlarını, riskin yüksek olduğu olaylarda olay yeri ve yerleşim alanlarının boşaltılması, yaralıların kurtarılmasına ile ilgili Kırmızı Planı; Özel Kurtarma gerektiren olaylar için ise Özel Yardım Planlarını ihtiva etmektedir.

Kriz yönetim esasları ülke ihtiyaçlarına uygun bir şekilde düzenlenmiş, görev ve sorumluluklar profesyonel kişilere verilmiş olduğundan, olay anında herhangi bir koordinasyona gerek kalmadan kendiliğinden devreye girebilmektedir.

İçişleri Bakanlığı’na bağlı Sivil Emniyet Müdürlüğü sivil korunmadan sorumludur. Valilik makamına bağlı sivil savunma merkezleri bu müdürlüklerle koordineli çalışmaktadırlar. Valilik kriz merkezi itfaiye, jandarma, polis kuvvetleri ve sağlık birimlerini yönetmektedir.

İtfaiye teşkilatı Fransa sivil korunma ve güvenlik sisteminin operasyonel yapısının ana gövdesini oluşturmaktadır. İtfaiyenin yapmış olduğu halka bakım ve yardım hizmetlerinin sayısı, yangınlara müdahale sayısından daha fazla olduğu kaydedilmektedir.

İnsan ve mal güvenliğinin sağlanmasında, kamu güvenliğine yönelik her türlü tehlikelere ve yangınlara müdahale görevini yürüten itfaiyeler belediye başkanının en temel gücü konumundadır.

Fransız İtfaiyecilerinin yüzde sekseni gönüllü itfaiyecilerden oluşmaktadır. Gönüllü itfaiyecilerin genelde kendi işleri vardır. Küçük şehirler ve kırsal alanlarda daha çok gönüllü itfaiyeciler görev yapmaktadırlar. Ülke genelinde 210.000 civarında gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır (Yentürk ve diğ.2002, ss. 73-80).

- e) İngiltere: Savunma Bakanlığına bağlı bir müdürlük olan Güvenlik ve Yangın Politikaları Müdürlüğü çatısı altında hizmet veren itfaiyeler buldukları belediye başkanlıklarına bağlı olarak görev yapmaktadırlar.

İtfaiyelerin iki temel hizmet amacı; profesyonel itfaiye hizmetleri ve acil durum planlamasıdır. Bu amaçlar doğrultusunda; yangınların tanımlanması, zararların azaltılması, acil durum ve yangına müdahalenin operasyonel düzeyde hedeflenmesidir. İtfaiye birimleri yangınların tanımlanması, zararların azaltılması ve acil durumların operasyonel düzeyde müdahaleyi hedeflemektedir.

İngiltere’de gönüllü itfaiyecilik yerel düzeyde örgütlenmiştir. Diğer ülkeler kadar yaygın değildir. Ülke genelinde 1.400 civarında gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır (Yentürk ve diğ.2002, ss. 81-84).

- f) Finlandiya: Toplumun genel güvenliğini sağlama, afet ve acil durumları yönetme, yangın ve diğer kazaları önleme ayrıca meydana gelecek zararları azaltma görevlerini İçişleri Bakanlığı’na bağlı Ulusal Kurtarma İdaresi üstlenmiştir. Yerel düzeyde bu görevleri belediyeler yürütmektedir.

Çok amaçlı olarak hazırlanmış olan belediyelere bağlı itfaiyeler en kapsamlı kurtarma birimleri olarak dikkati çekmektedirler. Yangınlara müdahale, arama kurtarma, yaralıların taşınması, suda kurtarma ve çevreyi zararlardan koruma gibi geniş bir alanda görev yapmaktadırlar.

Afet ve acil durumlarda itfaiye, polis, ulusal muhafızlar, silahlı kuvvetler, sağlık, havacılık ve radyasyon ekipleri koordineli bir şekilde çalışmaktadırlar.

3.2 AVRUPA DIŞINDAKİ BAZI ÜLKELERDE AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN ROLÜ

- a) ABD: Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'de afet yasası ile ilgili ilk çalışmalar New Hampshire'da meydana gelen büyük yangın sonrası destek sağlayan 1803 Meclis yasasında bulunmaktadır.

Afet ile ilgili kuruluşlar 1971 yılında kurulan Merkezi Acil Durum Yönetim Kurumu (FEMA Federal Emergency Management Agency) bünyesinde toplandı. FEMA, afet durumlarında müdahale etmek, plan yapmak, onarım yapmak ve hasar azaltma çalışmaları konusunda sorumlulukları olan ve doğrudan başkana rapor veren bağımsız bir kuruluştur. (Uzunçibuk 2005, s. 58; JİCA 2002, s. 3. 90-91).

ABD itfaiye birimleri yönetim birimlerinden eyaletlere, eyaletlerden merkezi hükümete hiyerarşik bir yapı oluşturmaktadır. FEMA bünyesindeki en önemli kuruluşlardan biri olan Birleşik Devletler Yangın İdaresi (USFA United State Fire Agency) toplumun daha güvenli içinde yaşamasını temin etmek için yangınların etkisini ve yangınla gelen ölümlerin sayısını azaltmayı amaçlamıştır. Gerekli verileri toplayıp değerlendirmeler yaparak yangın güvenlik önlemlerini aldirmektedir.

Birleşik Devletler Yangın İdaresi, toplumu yangından korunma amaçlı eğitim, öğretim ve koordinasyon için destek vermekte, yangın nedeniyle oluşan gayrimenkul hasarlarını ve can kayıplarını azaltma hususunda önderlik etmektedir. Yangınlardan koruma amaçlı çok sayıda programı yürütme görevini üstlenmiş durumdadır (.Uzunçibuk 2005, s. 70).

Birleşik Devletler Yangın İdaresi önderliğinde kurulan 'Yangın Araştırma Gündemi' teknolojinin gelişimine paralel olarak toplamış olduğu verileri de

değerlendirerek yangın güvenliğinin artırılması, etkin müdahale sistemlerinin gelişimi ve tasarımını geliştirmektedir. Birleşik Devletler Yangın İdaresi, toplanan veriler, araştırmalar ve kullanılan teknoloji ile geliştirilen ulusal standartlara uygun, yangın önleme ve etkin müdahale sistemleri ile binalardan oluşan tehlikeleri en aza indirmeye çalışmaktadır. Bu çalışma ile yangına karşı korunmuş toplum, standartlara uygun kurumlar, yangın ve yaşamsal güvenliği olan alanların oluşmasını hedeflemektedir (Yentürk ve diğ.2002, ss. 85-87).

Birleşik Devletler Yangın İdaresi bünyesinde bulunan Ulusal Yangın Veri Merkezi (NFDC) tarafından toplanan tüm yangın bilgilerinin kayıtları ve analizleri yapılmaktadır. Bu analizler doğrultusunda sorunların tanımlanması, önceliklerin belirlenmesi, çözüm önerilerinin getirilmesi ve yangınlarda can ve mal kayıplarının azaltılmasını amaçlamaktadır. Ulusal Yangın Veri Merkezi dünyanın en geniş yangın veri sistemine sahiptir (Yentürk ve diğ.2002, ss. 87-88).

Acil durumlarda komuta sisteminde rol alan itfaiye; tehlike ve zararların azaltılması, can ve gayrimenkul kayıplarının önlenmesi, olaya müdahale ve güvenli yangın söndürme tekniğinin kullanılması ile yeni risklerin oluşmasının önüne geçmek durumundadır. Aynı zamanda suç işleme, kundaklama, ateşli materyallerin ve ateşli silahların kullanılması ile ilgilenme, acil durumlar için uygun tıbbi müdahale ve hizmetlerin yerine getirilmesi gibi konularda da önemli roller üstlenmek zorundadır (Yentürk ve diğ.2002, ss. 89-92).

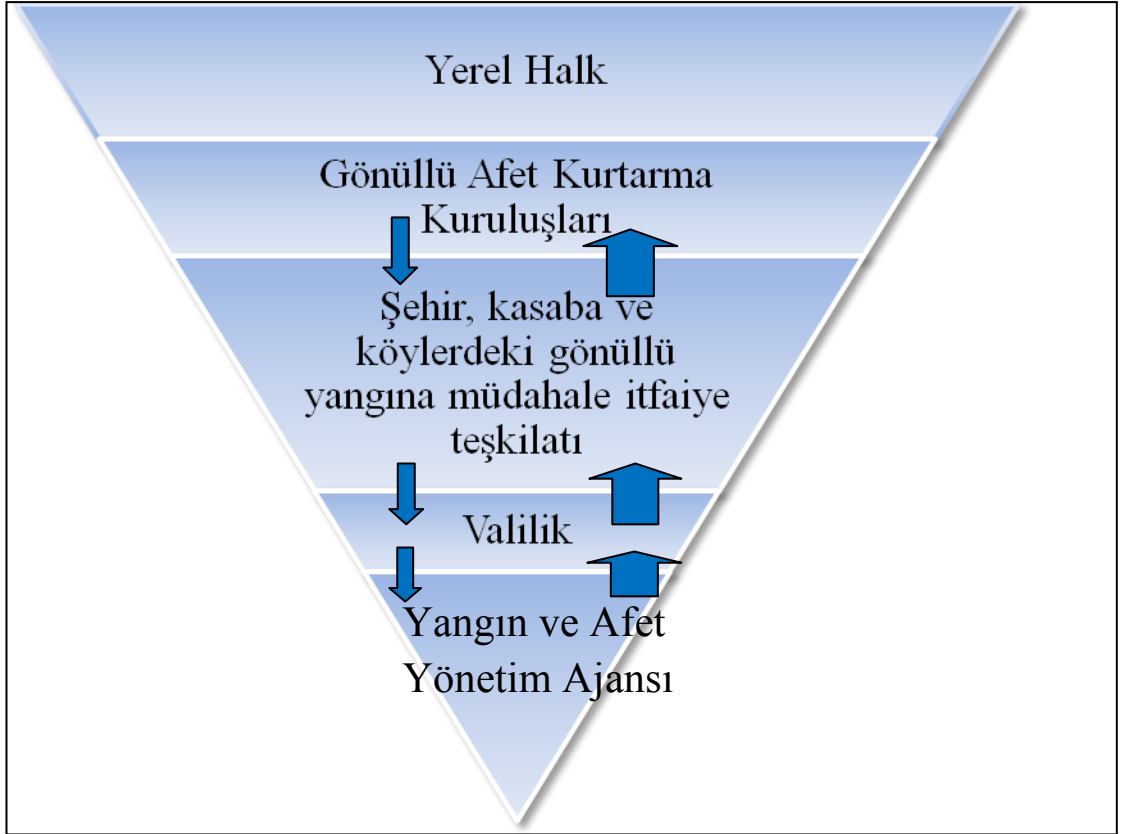
ABD’de gönüllü itfaiyecilik oldukça yaygın durumdadır. 1976 yılında kurulan NVFC (National Volunteer Firebrigades Council) çatısı altında birleşmişlerdir. Kar gütmeyen bu kuruluş 49 itfaiyeyi bünyesinde bulundurmaktadır. Ülke genelinde 800.000 civarında gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır (Yentürk ve diğ.2002, ss. 93-94).

- b) Japonya: Japonya’da 1963 yılında Afet Önleme ile ilgili Temel Yasa çıkartılmıştır. Bu yasa Japonya’nın Ulusal Afet Yönetim Politikasında o güne kadar süre gelen afet sonrası yapılan çalışmalara verilen önem yerine afet öncesi hasar azaltma çalışmalarına önem verilmesinin gerekliliğini savunuyor ve bu

önemli değişimi gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Hükümetin, bölgesel idarenin, belediyenin, ulusal ve yerel seviyede görev yapan kamu hizmetlerinin ve vatandaşların sorumlulukları tanımlanmıştır. Önleme, acil müdahale ve onarım döneminde yapılması gereken çalışmalar ulusal ve yerel idareler için tanımlanmıştır. Afet önleme konusu için Hükümet bünyesinde başbakan başkanlığında kapsamlı koordinasyon birimi olarak merkezi meclis oluşturulmuştur. Vali başkanlığında, yerel başkanlık birimlerini ve görevlendirilmiş kamu hizmetlilerinin de dahil olduğu bölgesel meclis oluşturulmuştur. Belediye de benzer bir meclis oluşturmuştur. (JICA 2002, ss. 3. 81-82). Japon Hükümeti afetlerle mücadele çalışmalarını önlem, önceden haber alma ve tahmin prensipleri üzerine sürdürmektedir. Ülke geneli için acil durum yönetim sistemi Şekil 3.3'de gösterildiği gibi ulusal, bölgesel, belediye ve halk-birey düzeyi olarak planlanmıştır.

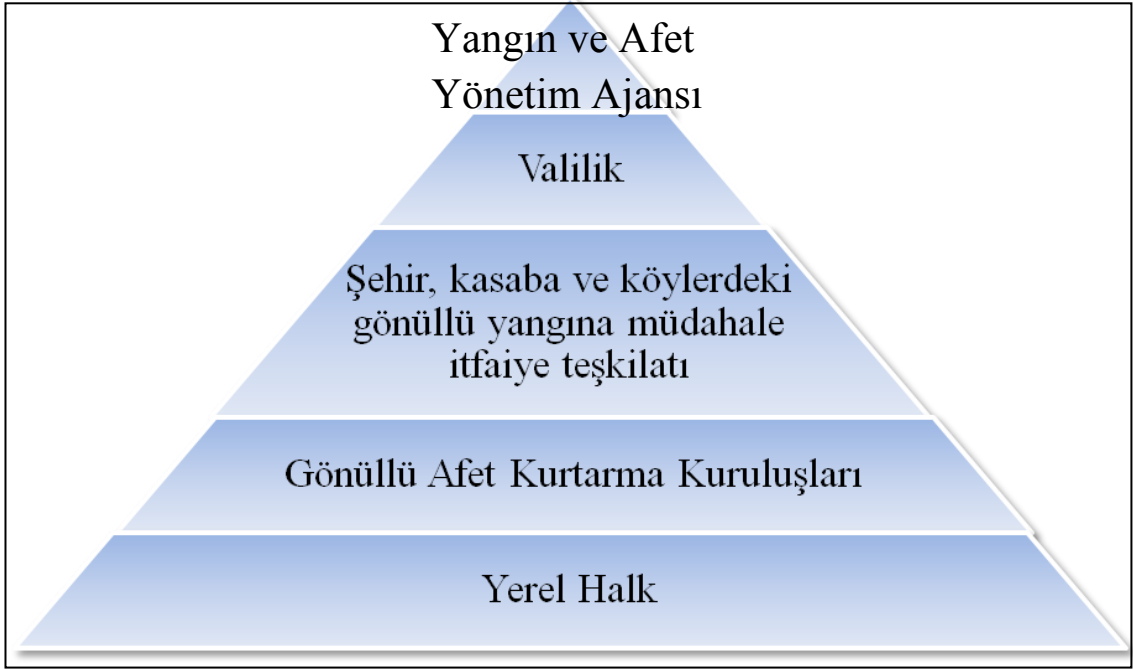
Japonya'da insanların mal ve can güvenliğinin sağlanmasında önemli bir rolü olan yangın hizmetleri yerel yönetimlere bağlı ve özerk kuruluşlar olarak hizmet vermeye başlamışlardır. Meydana gelen depremler, yangın önleme, yangın söndürme, kurtarma operasyonları ve afet kontrol işlemleri gibi görevleri yerine getirmektedir. Şekil 3.4'de gösterildiği gibi yapılanmış olan Yangın ve Afet Yönetimi Ajansı mevcut sorunları analiz edip çözmek, halkın güvenliğini ve huzurunu sağlamak gayesi ile çalışmaktadır. Halkı, itfaiyecileri ve gönüllü kuruluşları afet ve yangınlara karşı eğitim ve tatbikatlarla bilinçlendirmektedir.

Şekil 3.3: Japonya’da barış zamanında yangın ve afet ajansı

Kaynak: <http://www.fdma.go.jp> , 07.01.2012

Şekil 3.4: Japonya’da yerel yangın güçlerinin olay esansında işleyişi

Kaynak: : <http://www.fdma.go.jp>, 07.01.2012

İtfaiye'nin yerine getirmesi gereken asli görevi insanların can ve mal güvenliğini yangınlara karşı korumak ve afetlere karşı gerekli önlemleri alarak meydana gelebilecek zararları azaltmaktır.

Büyük afetlerde ülkenin her bölgesine dağılmış olan özel eğitimli Acil Yangın Müdahale ekiplerinin büyük faydalar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu ekipler özel olarak eğitilerek, büyük ölçekli deprem, olağanüstü bir afet ya da bir terör saldırısı esnasında veya geniş bir alanı etkileyecek olan felaketlerde normal faaliyetlere takviye olarak valilik sınırları ötesinde oluşturulmuşlardır.

Yangın ve Afet Yönetimi Ajansı, etkili organizasyonlar için çalışanlara malzeme temini ve eğitim konularında destek vermektedir. Yangın hizmetleri, yangın ve saldırılardan vatandaşların can ve mallarını korumayı, olayları önleme ve meydana gelebilecek hasarları en aza indirmeyi hedeflemektedir

İtfaiye halkın güvenliğini sağlarken, NBC (nükleer, biyolojik ve kimyasal tehlike) içeren bir saldırıya karşı derhal harekete geçebilmek için, özel malzeme

ve ekipman kullanmaktadır. Ülke çapında itfaiye personeli ve gönüllü itfaiyecilere dağıtılan NBC saldırılarına karşı bilgilendirme kılavuzları hazırlanmıştır.

Afet, acil durum ve yangınlarda halkın canını, malını korumak, hasar ve kayıpları en aza indirmek itfaiyenin başta gelen görevidir. Deprem, tayfun, sel ve büyük yangın gibi acil durumlarda itfaiye emniyet birimleri ile birlikte görev yapmaktadır.

Japonya yangın ve afetlere karşı mücadele yöntemlerini geliştirme çabası içerisindedir. Deneyimlerini gelişen teknoloji ile birleştirerek yeni teknikler üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu alanda ilerlemeyi temin için eğitim ve araştırmaya önem verilmektedir. Ulusal Yangın ve Afet Araştırma Enstitüsü, yangınla mücadele konusunda yeni yöntem ve teknikler geliştirmek için sürekli araştırma ve incelemeler yapmaktadır.

Japonya'da gönüllü itfaiyecilik eskiye dayanan bir geleneğin devamı olarak oldukça yaygındır. Belediyeler bünyesinde kıtalar şeklinde sivil toplum organizasyonu olarak faaliyet yürütmektedirler. Gönüllü itfaiyecilerin çoğunluğunun kendi işleri vardır. İhtiyaç halinde görev yapmaktadırlar. Ülke genelinde 1.000.000 civarında gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır (Yentürk ve diğ.2002, ss. 95-102).

- c) Batı Avustralya: Acil Durum Hizmetleri Bakanlığı bünyesinde yer alan ve afet ve acil durumları koordine etmekle görevli olan Batı Avustralya Yangın ve Acil Durum Hizmetleri Kurumu (FESA) altında bulunan İtfaiye ve Kurtarma Hizmetleri, Yangın ve Kurtarma Hizmetleri ile Orman Yangın Hizmetleri birimlerinden oluşmaktadır.

FESA ülkenin afet ve acil durumlara müdahale kabiliyetini geliştirmek, tehlikeleri önlemek ve doğal afetlerin etkilerini azaltmaya yardımcı olmak için çeşitli güvenlik programları hazırlamaktadır.

Yangınların önlenmesi, söndürülmesi, can ve mal kayıplarının önlenmesi, koruma ve kurtarma çalışmalarından itfaiye birimleri sorumludur. Koruma ve önleme amaçlı binaların yangın yönünden uygunluğu kontrol edilip ruhsatlandırılmaktadır.

Afet ve acil durumlarda İtfaiye Teşkilatı ile birlikte, Eyalet Acil Durum Hizmetleri, Acil Durum Yönetimi Hizmetleri ve Gönüllü Deniz Kurtarma Bölümü görev yapmaktadır. Acil durumlarda itfaiye yetkilisi operasyonel sorumluluk almaktadır.

İtfaiye Teşkilatı Düzenlemeleri ile birlikte 1943 yılında Gönüllü İtfaiye Birlikleri için de düzenleme yapılmıştır. Gönüllü itfaiyeciler genel olarak kendi mntikaları içinde görev yapmaktadırlar (Yentürk ve diğ.2002, ss. 103-109).

- d) Yeni Zelanda: Yeni Zelanda İtfaiye Servisi (NZFS) yangın söndürme, önleme, etki ve zararlarını azaltmakla yükümlü olan itfaiye, acil durumlarda kentsel arama kurtarma, zarar azaltma ve halka su temini gibi fonksiyonları da yerine getirmektedir.

Yangınlar ve diğer acil durumlarda önemli operasyonel yetkiye sahip olan itfaiyeciler aynı zamanda toplam risk yönetimi çalışmalarında gerekli kurumlarla işbirliği yapmaktadırlar. Yangın ve acil durum operasyonlarında tüm emniyet birimleri itfaiyecilere yardım etmekle görevlidirler. Acil durumlarda itfaiye sorumlusu tehlikede bulunan can ve malların korunması ve kurtarılması için diğer operasyonel ekiplerle çalışma esnasında olay yeri yetkilisi konumundadır.

11.000 civarındaki gönüllü itfaiyeciler profesyonel itfaiyecilerin tamamlayıcıları olarak görev yapmaktadırlar. Ülke genelinde itfaiye olaylarının yaklaşık yüzde otuz ikisine gönüllüler tarafından müdahale edilmektedir. Trafik kazalarının ise yüzde elli beşine müdahale etmektedirler (Yentürk ve diğ.2002, ss. 110-116).

4. AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN YERİ

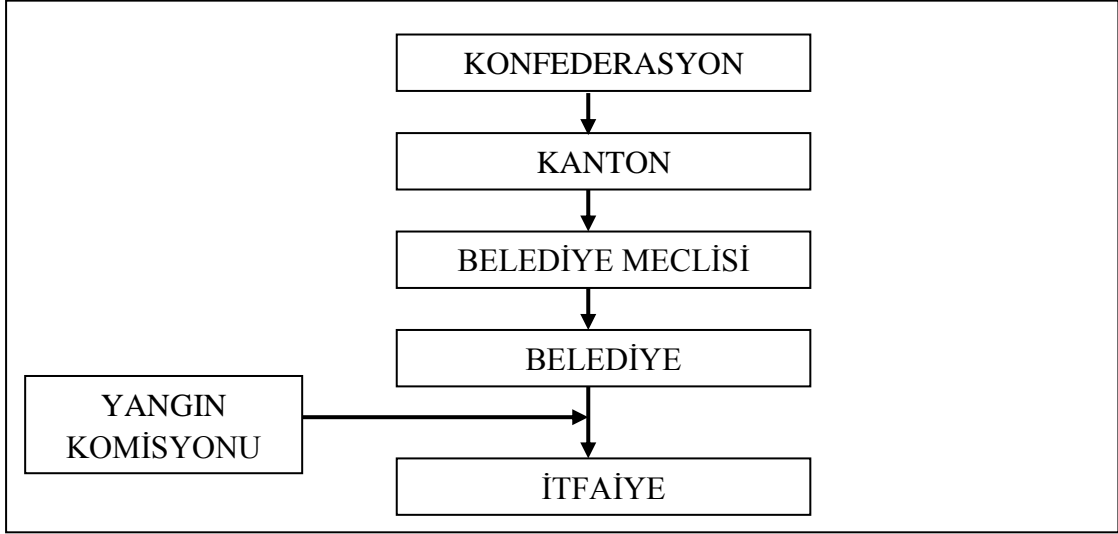
Bu bölümde Afet ve Acil Durum Yönetimi bünyesinde deneyimli, eğitimli ve operasyonel bir yapıya sahip olan itfaiye teşkilatlarının yeri incelenecektir. Bazı Avrupa Ülkeleri ile Avrupa dışındaki birkaç ülkenin afet ve acil durum ile itfaiyeleri değerlendirilecektir.

4.1 BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE AFET ve ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN YERİ

Avrupa ülkelerinde afet ve acil durum yönetimleri ve yangınlarla mücadele faaliyetlerinin genel olarak sivil savunma bünyesinde yürütüldüğü görülmektedir. İkinci dünya sonrası şartlarının gereği bu yapı oluşturulmuştur. Günümüz doğal afetler, ekolojik, nükleer ve terörizm gibi unsurlar nedeniyle bu yapının savaş dönemleri şartlarına göre düzenlenmiş sivil savunma sisteminden ayrılması gereği üzerinde durulmaktadır. Afet ve acil durum sistemlerinde yer alması gereken birimlerin entegre edilmesi, yerel ve bölgesel işbirliklerinin güçlendirilmesi ve afetlere hızlı müdahale kabiliyetlerinin geliştirilmesi yönünde çalışmalar ön görülmektedir. İtfaiyeler afet ve acil durum yönetimi kriz masalarında doğal bir üye olarak yer almaktadır (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 10-20).

- a) İsviçre: İsviçre konfederasyon yapısında 26 kanton mevcuttur. Her kantonda belediye meclisi ve bağlı Belediye Başkanlığı bulunmaktadır. İtfaiye teşkilatı belediye bünyelerinde faaliyet göstermektedirler. Şekil 4.1'de görüldüğü gibi hiyerarşik bir yapı vardır.

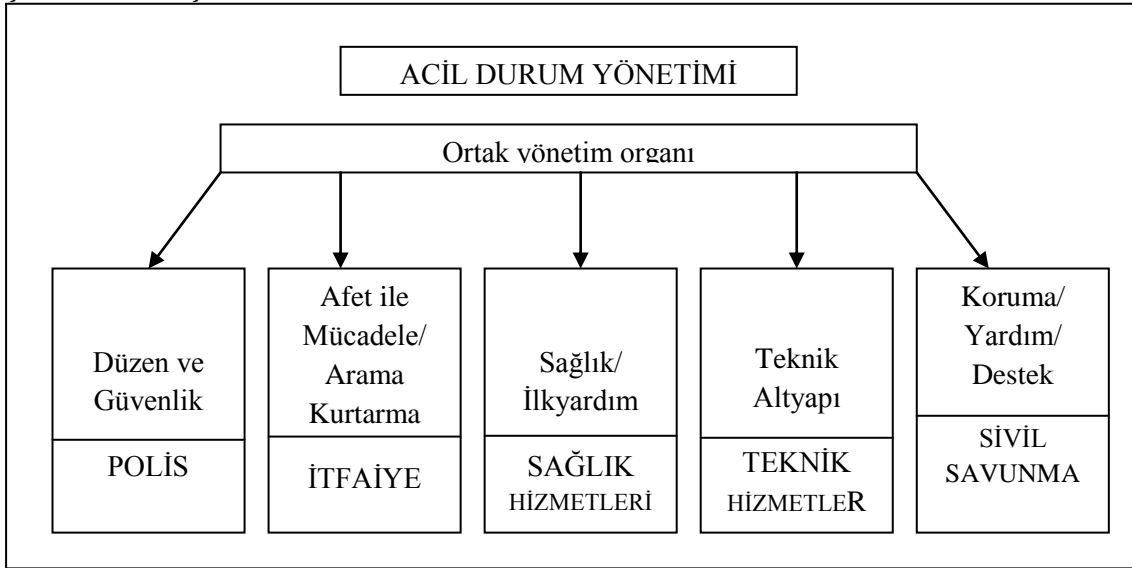
Şekil 4.1: İsviçre idari yapısında itfaiye

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 47

İtfaiye Savunma-Toplumun Korunması ve Spor Bakanlığı bünyesinde yer almaktadır. Olayların mümkün olan en küçük birimden çözülmesi esas çerçevesinde, yerelde belediyeler, sivil savunma ve itfaiye hizmetlerini yürütmekle sorumludurlar. Kapsamlı bir müdahalenin gerekli olduğu afet ve acil durumlarda bütünleşik sistem oluşturulur ve Şekil 4.2 deki koordine edilir (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 47-54).

Şekil 4.2: İsviçre Acil Yönetim Komuta Sistemi

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 54

- b) Almanya: Alman anayasası barış zamanında afet ve acil durumlara hazırlık, müdahale ve organizasyon görevini eyalet hükümetlerine vermiştir. Ülke genelini etkileyen afet ve acil durum ile Savaş halinde ise sivil toplumun korunmasını Federal Hükümet'e vermiştir.

Kriz Yönetim Sistemi Federal İçişleri Bakanlığı bünyesinde bulunan bakanlıklar arası eşgüdüm grubu ile bağlantılı olarak faaliyet göstermektedir. Eşgüdüm grubu yerel hükümetlerle irtibat halindedir. Oluşturulan güçlü acil müdahale sistemi gittikçe artan uluslararası terörizm, salgın hastalıklar, insan kaynaklı ve doğal afetlere karşı kapsamlı bir koordinasyon sağlamak, sivil ve askeri önlemleri almak ve yönetmek üzere görev yapmaktadır.

Eyalet meclisleri afet ve acil durum yönetimi, yangın, kurtarma ve ambulans servisleri ile ilgili yasa ve yönetmelikleri hazırlamak ve servisleri kurmakla yükümlüdürler. Her eyalet kendi afet ve acil durum yönetimini oluşturmakta, özel ekipmanların temini için gerekli finansmanı itfaiye ve diğer müdahale servislerine aktarmakta ayrıca eğitim için gerekli imkanları da sağlamaktadırlar. Afet ve acil durum servisleri ile ilgili yasalar tek veya her bir servis için ayrı oluşturulabilmektedir. Eyaletlerin İçişleri Bakanları kendi eyaletindeki itfaiye ve kurtarma servislerinin en yetkili görevlisidir.

Federal Hükümet kamu güvenliğinin sağlanması, itfaiye ve kurtarma hizmetlerinin yürütülmesi için yasaların hazırlanması ve standartların oluşturulması konusunda doğrudan etkili olmaktadır (Yentürk ve diğ.2002, ss. 55-61).

- c) Hollanda: Merkezi yönetim içerisinde polis, yargı ve itfaiye kamu düzeninin sağlanmasında en önemli kurumlardır. İtfaiyeler merkezi hükümette, kamu düzeni ve güvenliğini sağlamakla görevli aynı zamanda afet ve krizle yönetimi ile ilgili olan İçişleri ve Krallık İşleri Bakanlığı'na bağlı Kamu Düzeni ve Güvenliği Genel Müdürlüğü altında yer almaktadır. Yerel ve bölgesel birimler şeklinde yapılanmış olan itfaiye, polis kuvvetleri, tıbbi yardım servisleri ve ordu emir komuta sistemi ile hareket etmektedir. Afet yönetiminde en önemli birim olan itfaiye acil durum

birlikleri olarak yerel yönetim düzeyindedir. İtfaiye birimleri belediye başkanına bağlı itfaiye şefi tarafından yönetilmektedir.

Sorumluluğun yerel yönetimlerde olması esasına dayalı üç yasa ile kamu güvenliği sağlanmaktadır. Bu yasalar; İtfaiye Yasası, Afetler ve Ciddi Kazalar Yasası ve Afet Zamanlarında Tıbbi Yardım Yasası.

Afet ve acil kazalar yasasında; afet veya ciddi kazalarda müdahale için ilgili servislerin koordine edilerek, kamu güvenliğini etkileyen olaylara müdahale edilmesi gereği vurgulanmaktadır.

Afet ve acil durumlara müdahalede itfaiye hazırlık ve organizasyonda ana unsur olarak görev üstlenmektedir. Afetlere hazırlık yapılması için afet yönetim, afet olasılık ve il koordinasyon planları şeklinde yasada yer almaktadır (Yentürk ve diğ., 2002, ss. 62-72).

- d) Fransa: 1959 yılında çıkarılan kanun ile krize müdahale ve kriz yönetimi esasları düzenlenmiştir. Krize müdahale ve kriz yönetimi görevi İçişleri Bakanlığına bağlı olan Sivil Savunma Teşkilatındadır. Kriz durumunda görev yapacak olan tüm kuruluşlar organizasyonu askeri birlikler de dahil olmak üzere Sivil Savunma Müdürlüğü'nün yetkisine verilmiştir (Yentürk ve diğ. 2002, s. 43).

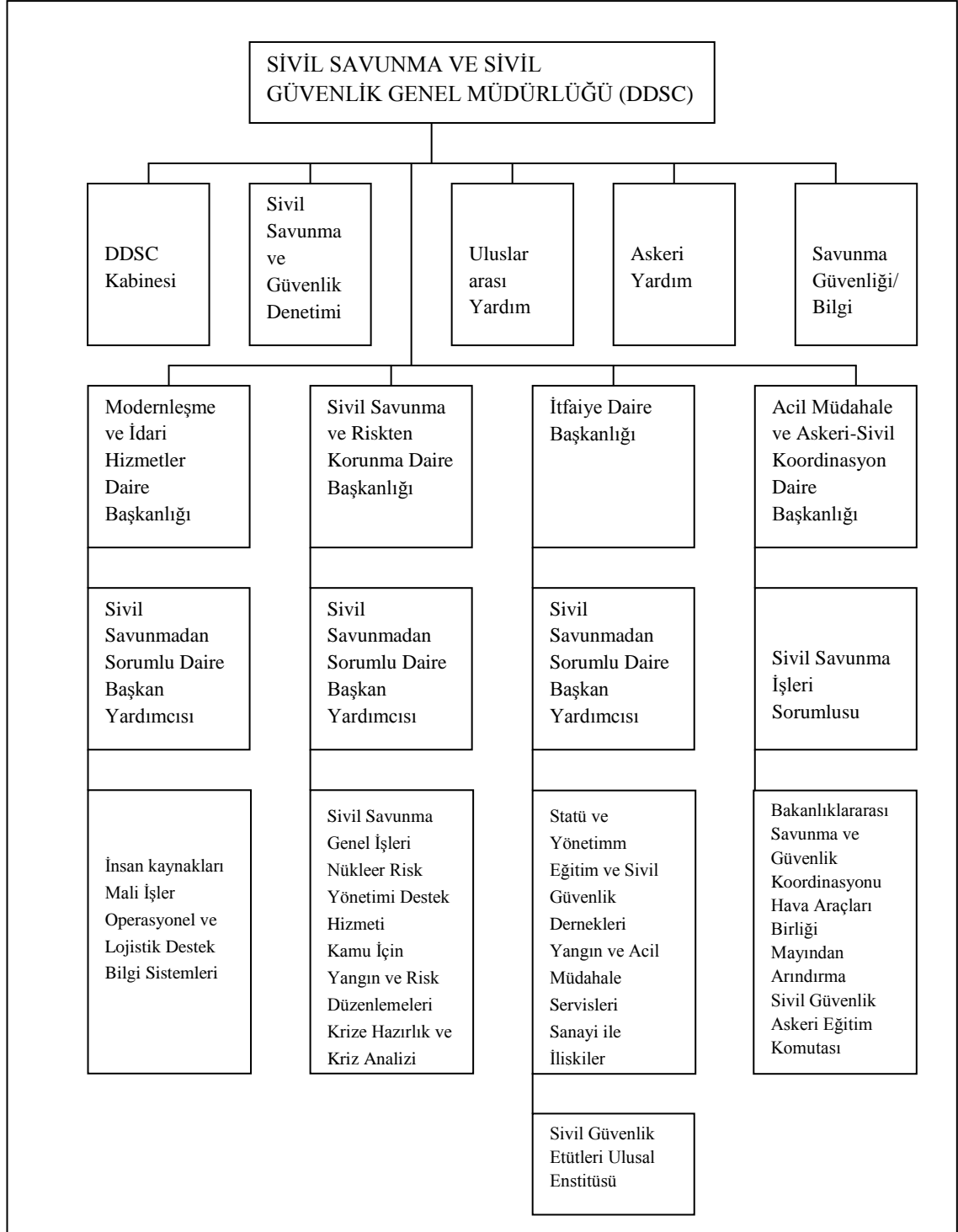
Fransa'da afet yönetimi oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. İller, bölgeler, yerel yönetimler ve merkezi hükümet değişen ağırlıklarda konuyla ilişkilidir. Bunların dışında afetler ve arama-kurtarma konularında uzman kuruluşlar da bu örgütlenme çerçevesi içinde yerlerini alırlar. Ülke genelinde içişleri bakanlığı tüm afet yönetimi örgütlenmesinin başında yer alır. İçişleri bakanlığı konuya ilişkin tüm kuralların ve kanunların hazırlanmasında etkin rol alır. 1975 yılında kurulmuş bulunan Sivil Güvenlik Genel Müdürlüğü 1991 yılında yeniden şekillendirilerek Merkezi Güvenlik Genel Müdürlüğü adını almıştır. Bu genel müdürlüğün üç ana görevi vardır. Her tür doğal riskin önlenmesi için diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak çalışmayı sağlamak ve onları harekete geçirmek, can ve mal güvenliği için gerekli olan arama ve kurtarma çalışmalarını başlatmak ve koordine etmek, itfaiye hizmetleriyle ilgili olan mevzuatın gözden geçirilmesini,

yenilenmesini ve düzeltilmesini sağlamaktır. İçişleri bakanlığına bağlı halkın korunması genel müdürlüğü ülkede her türlü krizin bertaraf edilmesinden sorumludur; ayrıca, orman yangınları da dahil her türlü afete karşı vatandaşın can ve mal kaybının korunmasına dönük önlemlerin ve tedbirlerin alınması, planlama faaliyetlerinin yapılması, eğitim, bilgilendirme, uyarı sistemleri, gönüllülerin teşviki, acil durumların yönetimi, koordinasyon ve sivil savunma önlemlerinin yürürlüğe konulmasından sorumludur. İçişleri bakanlığı aynı zamanda bakanlıklar arası koordinatör görevi de yürütmektedir. Sivil savunma konusunda sivil ve askeri kesimler arasında yoğun bir işbirliği vardır. İl merkezli afet yönetimi örgütlenme modelinin başında vali bulunmaktadır. Merkezi idarenin görevlisi olan vali, aynı zamanda afet yönetimi konusunda merkezi idarenin etkisini artırmaktadır. Fransa'nın idari örgütlenmesi içinde önemli bir yeri olan bölgeler ise afet yönetimi konusunda önemli bir görev üstlenmemiştir (Akdağ, 2002, ss. 22-23).

Valilik savunma merkezi bu müdürlükle koordineli işlemektedir. Operasyonel birimler itfaiye, jandarma, polis kuvvetleri ve sağlık Valilik kriz merkezi tarafından yönetilmektedir. Vilayetlerde bulunan yangın ve acil yardım servisleri afet ve acil durumlarda ilgili tüm birimleri organize etmekle yükümlüdür. Şekil 4.3'da gösterildiği gibi Sivil Savunma ve Sivil Güvenlik Genel Müdürlüğü bünyesinde toplanan afet ve acil müdahale ile ilgili birimler arasında itfaiye operasyonel kabiliyete sahiptir.

Sivil güvenlik; devlet, vilayet ve belediyelerin sıralı sorumluluğu olarak yapılandırılmıştır. Yarı askeri özelliğe sahip olan itfaiyeler belediye başkanının mahiyetinde görev yapmaktadırlar.

Şekil 4.3: Fransa sivil savunma ve sivil güvenlik organizasyon şeması

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 76

Ülke genelinde devlet kaynakları Sivil Savunma ve Sivil Güvenlik Genel Müdürlüğü (DDSC) tarafından illere ve belediyelere ek destek şeklinde

kullanılmaktadır. Kısmi askeri yapıya sahip olan itfaiyeler yangın söndürme ve önlemin yanı sıra korunma ve güvenlik sistemde operasyonel gücün omurgasını teşkil etmektedir (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 43-80).

- e) İngiltere: İngiltere acil durum yönetimi ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra oluşturuldu. Soğuk savaş sırasında artan nükleer saldırı riskine karşı muhtemel sivil kayıpların azaltılması amaçlanmıştır. 1948 yılında Sivil Savunma Kanunu çıkartıldı. Merkezi hükümet tarafından yere düzeyde yapılanmaya gidildi. Soğuk savaşın sona ermesinden sonra 1986 yılında barış zamanına uygun bir şekilde sivil savunma kanununda düzenleme yapıldı. Mevcut sistemde merkezi yönetim, yerel yönetimin sorumluluğunun artırılması yaklaşımı benimsendi.

Acil durum yönetim sisteminin gözden geçirme süreci ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde acil durumlar için hazırlanma esasına dayandırıldı. Temmuz 2001 yılında kurulan Sivil Kefaletler Sekreterliği'ne sorumluluk ve organizasyon görevi verildi.

Artan terör ve saldırı risklerine karşı 2004 yılında Sivil Yükümlülükler Yasası çıkartılarak sivil koruma sisteminin tek çatı altında yapılanması hedeflendi. Bu yasa iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm yönetmelikleri, hedeflerin açık bir şekilde belirtilmesi ve yerel düzeyde ilgili tüm kuruluşlar için sorumlulukları tanımlamaktadır. Yerel yönetimlerin kendi özel görev ve rollerine dayalı olarak farklı bölüm ve kategorilere ayırmaktadır. İkinci bölümde ise sivil korunma ile ilgili yeni durumları ve acil durumlar için gelecekteki risk tahminlerinin oluşturulmasına odaklanmaktadır.

Savunma Bakanlığı'na bağlı Güvenlik, Çevre ve Yangın Politikaları Müdürlüğü bünyesinde bulunan itfaiyeler kamusal nitelikte olup belediyelere bağlı olarak görev yapmaktadırlar. İtfaiyelerin esas görevi profesyonel itfaiye hizmeti ve acil durum planlama işlevidir. Büyük kentlerde itfaiye üst otoritesi olan bir kurul vardır. Bu kurul kentin acil durum planlamasına yardım eder, acil durum

eylemlerini yürürlüğe koyar ve yangın emniyeti hakkında tavsiyede bulunur. Belediye başkanı kurul başkanı ve üyeleri görevlendirir (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 81-84).

f) Finlandiya: İçişleri Bakanlığı Kurtarma Bölümü altında bulunan Kurtarma Servisleri Müdürlüğü iller bazında resmi birimlerle irtibat halinde görev yapmaktadırlar. Birimler ise belediyelerle bağlantılı olarak çalışmaktadırlar. İllerde bulunan müdürlükler, illerdeki itfaiye ve kurtarma çalışmalarından sorumludur. Belediyeler kendi bölgelerindeki kurtarma faaliyetlerinin gereğini yapmakla yükümlüdürler.

Ülke 42 acil durum yönetim bölgesine ayrılmıştır. Her bölgede bulunan acil durum çağrı merkezleri tüm başvuruları alıp ilgili hizmet birimlerini olay yerine sevk eder. Belediyeler toplumu korumak, can ve mal kayıplarını azaltmak için sivil savunma hazırlıklarını yapmak zorundadırlar.

Afet ve acil durum birimleri, itfaiyeler, yangın ve kaza önleme çalışmaları, kurtarma servisleri ve sivil savunma gibi operasyonel birimler bölgesel yönetimler altında birleştirilmiştir.

4.2 AVRUPA DIŞINDAKİ BAZI ÜLKELERDE AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE İTFAİYENİN YERİ

Avrupa dışında kalan ülkelerde genel olarak itfaiye teşkilatları afet yönetim sistemleri içinde yer almaktadır (Yentürk ve diğ. 2002, s. 12).

a) ABD: Bütünleşik ya da Entegre Acil Durum Yönetimi Sistemi (IEMS), Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D)'nde acil durum yönetimi ile ilgili bir yaklaşımdır. Acil durumların her biri için ayrı ayrı planlar yapmak yerine, işlevsel bir yaklaşımla bütünleşik halde bir yapı kullanılmaktadır. Bu sistemle, elde bulunan tüm kaynakların birleştirilmesini hedeflemektedir. Federal, eyalet, yerel ve gönüllü kuruluşlar ve ticari kaynaklar kullanılmaktadır (Yentürk ve diğ. 2002, s. 85).

ABD afet ve acil durumu yönetiminden sorumlu koordinatör kuruluş, Federal Acil Durum Yönetim Kurumu (FEMA: Federal Emergency Management Agency)'dur. FEMA, vatandaşın hizmetinde bir kurum olarak yapılandırılmış ve felaket halinde devreye girmeye hazır bir sistem şeklinde çalışmaktadır. ABD'de acil yardım ve kurtarma çalışmaları, yerel ve federal düzeyde, resmi ve özel kurum ve kuruluşların katılımını da içine alan bir anlayış ile yapılmaktadır. Afet ve acil durumlarda kurum ve kuruluşların nasıl koordine edileceği "Federal Müdahale Planı" ile belirlenmiştir. Bu planda, 12 ayrı acil yardım birimi sıralanmış ve yangın söndürme, tıbbi hizmetler, enkaz kaldırma ve gıda maddesi temini gibi fonksiyonların hangi ekipler tarafından yapılacağı, hangi kaynakların kullanılacağı ve kaynakların nasıl temin edileceği belirlenmiştir. Bu yapı içerisinde görev alanlar, ilgililer ve yetkililer belirlenmiştir (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 86-89).

FEMA; Doğal afetler, insan ve teknoloji kaynaklı afetler, nükleer savaşlar gibi tüm acil durumlara hazırlık, organizasyon ve yönetimini üstlenmiş olan ülke yönetiminin her kademesi ve özel sektörün de dahil olduğu bir yapılandırma. Ulusal Danışma Kurulu ve Bölge Operasyon Dairesi altında bulunan yapılandırmada şu birimler yer almaktadır: Kurtarma, Lojistik Yönetimi, Görev Destek Bürosu, Federal Sigorta ve Zarar Azaltma Dairesi (FEMA), Koruma ve Milli Hazırlık, Hibe Programları Müdürlüğü, Federal Koordinasyon Ofisi, Milli Süreklilik Programları Başkanlığı, Ulusal Hazırlık Müdürlüğü, Amerika Birleşik Devletleri Yangın İdaresi (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 87-91).

FEMA'nın yetki ve sorumlulukları ile kriz yönetiminin planlama, kaynak sağlama ve uygulamaya yönelik esasları yasa ile düzenlenmiş, ülke için Kriz Müdahale Temel Planı hazırlanmıştır. ABD Başkanına bağlı direktör tarafından idare edilen FEMA Merkez Direktörlüğü kurulmuştur (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 91-92).

Federal devlet, on FEMA bölgesine bölünmüştür. Her bölgenin Operasyonlar Merkezi mevcuttur. Eyalet valilerine bağlı Eyalet Acil Hal Merkezleri, ilçe ve beldelerde Mahalli Acil Müdahale Merkezleri şeklinde yapılandırılmıştır. 13

Mart 2012 tarihinde, ulusal sivil toplumu afetlere karşı koruma, müdahale ve kurtarma amaçlı birim oluşturuldu. Kriz yönetim sistemi sürekli geliştirilmesi gereken dinamik bir yapı olarak kabul edilmiştir.¹⁶

İtfaiye, Başkan'a bağlı Merkezi Acil Durum Yönetimi (FEMA) içinde en önemli bölümlerinden olan Birleşik Devletler Yangın İdaresi (USFA) yapısı altında organize olmuştur. Birleşik Devletler Yangın İdaresi Ulusal Yangın Akademisi (NFA), Ulusal Yangın Veri Merkezi ve Ulusal Yangın Programları olmak üzere üç ana birim şeklinde organize olmuştur (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 92-93).

Avrupa ülkelerinde genelde yerel yönetimlere bağlı olarak görev yapan itfaiyeler ABD'de merkezi hükümetten eyaletlere doğru hiyerarşik bir yapı göstermektedir (Yentürk ve diğ. 2002, s. 94).

Amerika Birleşik Devletleri'nde acil durum yönetimi, her bir acil durum için ayrı planlar yapmak yerine, Bütünleşik Acil Durum Yönetimi Sistemi (IEMS) uygulamaktadır. Bu anlamda temel mantık, her türlü afette (deprem, kasırga, tsunami, göç vb.) insanlar ve afet yönetimi açısından ortak noktalar (barınma, beslenme vb) olmasıdır. Bu sistem, mevcut tüm kaynakları bir araya getirmektedir. Burada, yerel, eyalet ve federal kaynakların yanı sıra, gönüllü kuruluşlar ile ticari kaynaklar da kullanılmaktadır. Bütünleşik acil durum yönetimi kapsamında, geniş yelpazede tüm afetleri değerlendiren bir yaklaşımla afet yönetiminin dört aşamasına hitap etmektedir: Hazırlıklı olma, Müdahale, İyileştirme ve Azaltma. Ayrıca, yerel belediyelerden ulusal hükümete kadar bütün hükümet düzeylerini bir araya getirmekte, özel sektörü de işin içine katmaktadır (Gülkan ve diğ, 2003).

- b) Japonya: Başbakanın başkanlığında toplanan Merkezi Afet Önleme Konseyi, eşgüdüm ve kurumsal atama, görevlendirmeler, plan kararlarının alınması, afet önlem planlarının yapılması ve hazırlıklara ilişkin genel planlamayı yapmakla yükümlüdür. Merkezi Afet Önleme Konseyi'ne karşı sorumlu olan atanmış yönetim organları ve kamu örgütleri ulusal düzeyde operasyonlar,

¹⁶ <http://www.fema.gov/about-fema>, 17.08.2012

operasyonlarla ilgili karar ve planların yapılmasından sorumludurlar (Akyel 2007, s. 54).

Bölgesel düzeyde, Vali operasyonların her aşamasından sorumludur. Bölgesel Afet Önleme Konseyinin başkanı olan vali, bölgesel Konseyin planlama faaliyetini ulusal düzeydeki genel kararlara uygun olarak yürütmekle yükümlüdür. Bölgesel yürütme organlarının ve bölgesel kamu örgütlerinin görev ve sorumluluklarının belirlenmesini ve gerekli atamaları yapar (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 98-99).

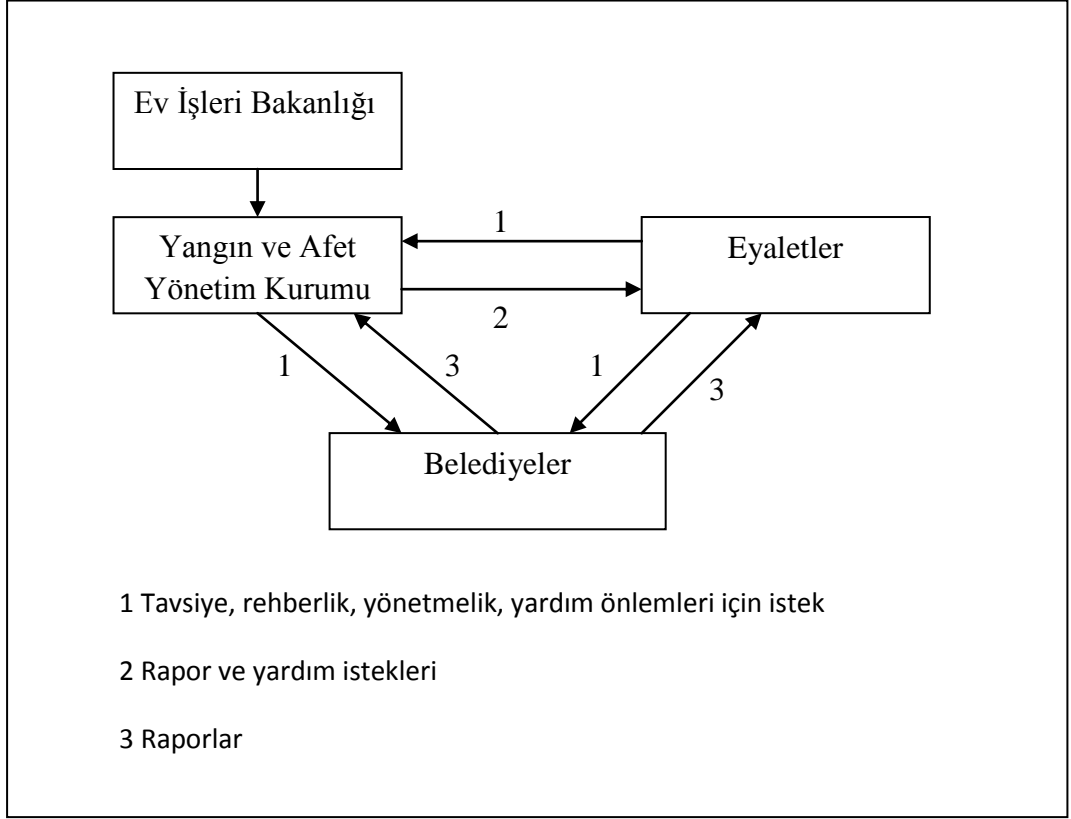
Yerel yönetimler düzeyinde afet ve acil durumlara karşı her türlü hazırlığın yapılması, operasyonlara hazırlanma ve yürütme görevi belediyenin sorumluluğundadır. Bu düzeydeki konseyin başkanı belediye başkanıdır. Toplumun afetlere karşı hazırlanması, mahalle örgütleri ve diğer gönüllü örgütlerle eşgüdümün sağlanması da toplumsal ve bireysel düzeyi ifade etmektedir (Yentürk ve diğ. 2002, s. 101).

Operasyonel kurumlar olarak itfaiye teşkilatı İçişleri Bakanlığına, Ulusal Polis Teşkilatı ise Ulusal Halk Güvenlik Komisyonu Ajansına bağlı doğrudan Başbakan'a bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Ev İşleri Bakanlığı'na bağlı Yangın ve Afet Yönetim Kurumu itfaiyelerden sorumludur. Aynı zamanda, yangınlara, afet ve acil durumlara müdahale esnasında ilgili birimleri koordine eden üst yönetim durumundadır Afet anında veya afetin sebep olduğu yangınlarla mücadelede Japonya'daki itfaiye teşkilatı kademeli olarak örgütlenmiştir. Japonya'da her hangi bir afet veya acil durumda yangın ve ambulans, polis, ordu ve sahil güvenlik temel acil durum hizmetlerini sürdürmektedirler (Akyel 2007, s. 54)

Merkezi hükümete karşı yangın ve afetlerle mücadele hususunda Yangın ve Afet Yönetim Kurumu sorumludur. Şekil 4.4 de gösterildiği gibi kurum afetlere ve yangınlara karşı önlem alınmasında planlama ve organizasyon yapma, itfaiyelerin eğitim ve çalışma şartlarını düzenleme, ulusal ve uluslararası arama kurtarma eğitim ve faaliyetlerini düzenleme gibi görevleri vardır (Yentürk ve diğ. 2002, s. 101).

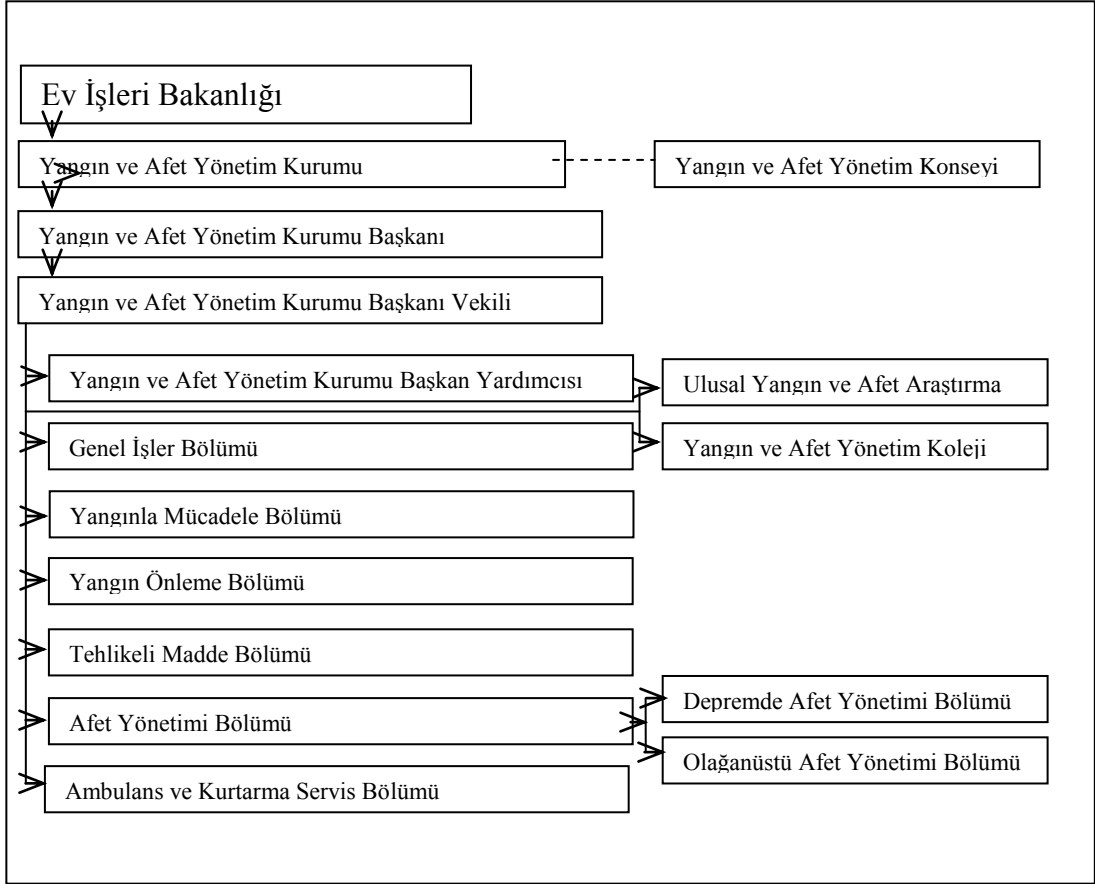
Afet ve Yangınlara karşı mücadelede genel organizasyon Şekil 4.5 ve Şekil 4.6'de ifade edildiği gibi yerel yönetimler uygulamanın alt sorumlusu durumundadır.

Şekil 4.4: Japonya afet ve yangınlara karşı mücadele genel idari organizasyonu

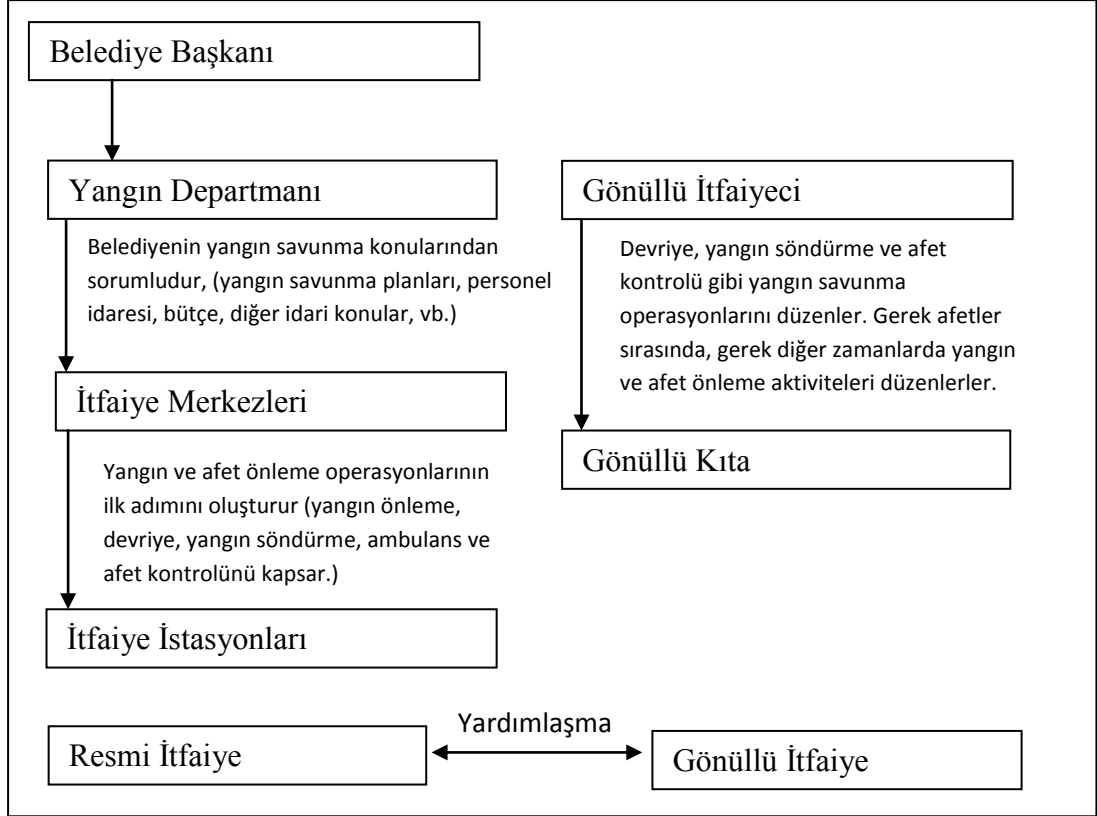
Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 96

Şekil 4.5: Japonya yangın ve afet yönetim kurumunun organizasyonu

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 97

Şekil 4.6: Japonya’da belediye yönetimi altında itfaiye birimlerinin organizasyonu

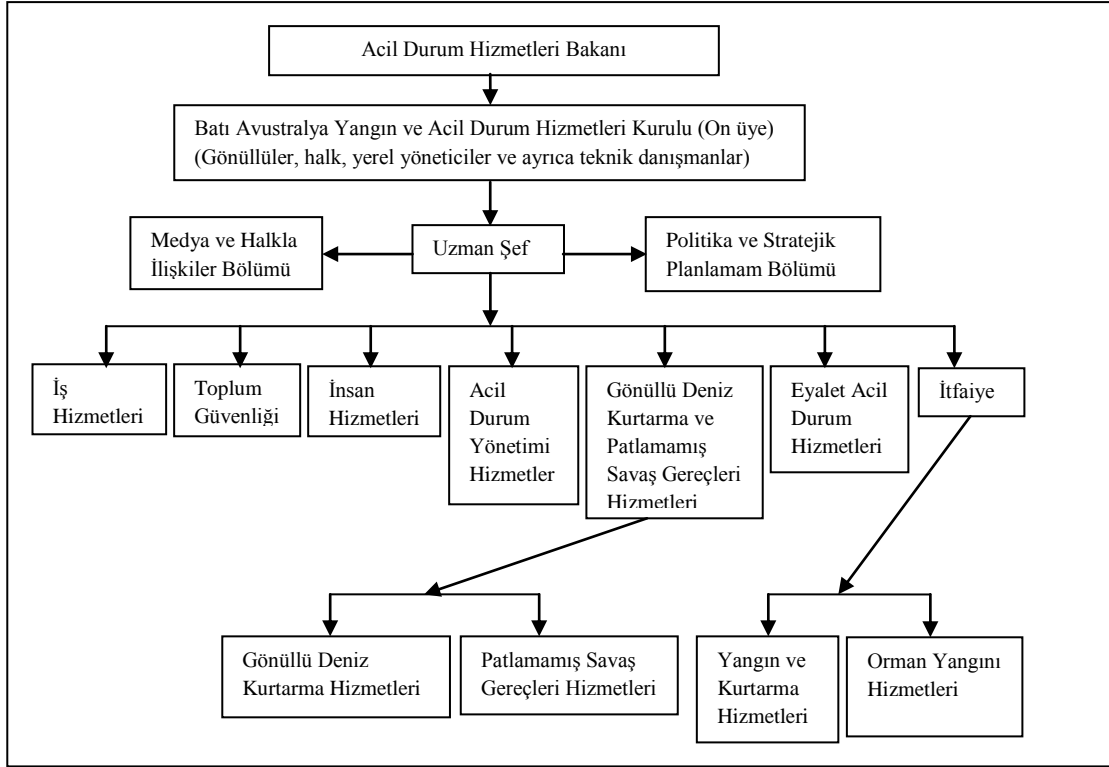

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 97

Her kademe belediyesi yangınlarla mücadele hususunda tüm yerel çalışmalardan sorumludur (Yentürk ve diğ. 2002, s. 102).

- c) Batı Avustralya: Merkezi hükümet yapısı içerisinde Acil Durum Hizmetleri Bakanı'na bağlı olarak 1999 yılında resmi kuruluşu gerçekleştirilen Batı Avustralya Yangın ve Acil Durum Hizmetleri Kurumu itfaiyeleri de bünyesinde bulundurmaktadır. Acil Durumlar ile ilgili kurumlar 90'lı yılların sonlarında Batı Avustralya Yangın ve Acil Durum Hizmetleri (FESA) adı ile bir çatı altında toplanmıştır. Bu kurum Şekil 4.7'de gösterildiği gibi birçok acil durum, arama, kurtarma, güvenlik ve hizmet birimlerini koordine etmektedir.

Şekil: 4.7 Batı Avustralya yangın ve acil durum hizmetleri genel idari yapısı

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 106

Yangın ve Acil Durum Hizmetleri görevinin uygulanmasından kurul sorumludur. Kurul belirli anlaşmalar çerçevesinde ihtiyaç halinde diğer kurum ve kuruluşların araç, gereç, tesis ve personelinden faydalanabilmektedir.

Kurula karşı sorumlu olan Uzman Şef yönetiminde İtfaiye Teşkilatı, Eyalet Acil Durum Hizmetleri, Acil Durum Yönetimi Hizmetleri ile Gönüllü Deniz Kurtarma ve Patlamamış Savaş Gereçleri Bölümleri operasyonel birimler olarak hizmet vermektedirler (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 103-109).

- d) Yeni Zelanda: Yeni Zelanda'da sivil savunma düzenlemeleriyle ilgili ciddi reformlar yapılmıştır. 1999 yılında Sivil Savunma ve Acil Durum Yönetimi Bakanlığı'nın kurulmasıyla, bu reformlar başlatılmıştır. 2002 yılında, yeni bir sivil savunma acil durum yönetimi kanunu kabul edilmiştir. Sivil savunma acil durum yönetimi kanununun benimsediği bazı ilkeler göze çarpmaktadır. Bu ilkeler; risk esaslı ve tüm tehlikelerin tanımlanması; risk azaltma, hazırlıklı olma, müdahale, iyileştirme; bütünleşik, entegre ve sektörler arası işbirliği;

bölge bazlı sivil savunma ve acil durum yönetimi planlama ve düzenlemeleri; yerel yönetim ve güvenilirlik; ulusal destek ve genel bakış, gibi ilkelerden oluşmaktadır (Gülkan ve diğ. 2003, s. 48).

İtfaiye Teşkilatları, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Yeni Zelanda Yangın Hizmetleri Komisyonu'na bağlı olarak hizmet vermektedirler. İtfaiye Teşkilatları bir Uzman Şef tarafından yönetilmektedir. İtfaiye Teşkilatları her türlü acil durumlarda operasyonel güce ve yetkiye sahip bir kurumdur. Farklı kurumlarla anlaşmalar çerçevesinde ortaklık yapabilmektedir (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 110-116).

5. TÜRKİYE’DE AFET ve ACİL DURUM YÖNETİMİ

Bu bölümde Türkiye’de afet ve acil durum yönetimi ve sistemine genel anlamda detaya girilmeden değinilecektir. Afet ve acil durum sisteminin tarihi seyir içerisindeki gelişimi, ilgili yasalar ve uygulamaları irdelenecektir. Afet ve acil durum yönetimi içerisinde İtfaiye’nin konumu ve hali hazırdaki uygulamaları değerlendirilecektir.

Türkiye tarih boyunca afetlere maruz kalmış, bu özelliği halen devam etmekte olduğu şu gerçeklerden de anlaşılabilir: Ülkemiz gerek jeostratejik konumu ve jeolojik yapısı gerekse topografyası ve iklim özellikleri nedeniyle her zaman afet sonucunu doğurabilecek doğal, teknolojik, biyolojik ve insan kökenli tehlikelerle karşı karşıya gelebilecek bir durumda bulunmaktadır (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2009, s. 14).

Ülkemizde afetle mücadele alanında tarihi gelişimin ele alındığı bütün çalışmalarda ilk yazılı örneğin 1509 tarihinde meydana gelen Büyük İstanbul Depremi (Kıyamet-i Suğra -Küçük Kıyamet) olduğu belirtilmektedir. Padişah II. Beyazıt fermanla ülkede bir çeşit olağan üstü hal ilan etmiş, harap olan İstanbul’un yeniden inşası için elli bin usta görevlendirmiş, deniz kenarındaki dolgu zeminler üzerinde inşaat yapılmasını yasaklamış, taş “kagir” binaların yerine ahşap “bağdadi” evlerin yapımı teşvik edilmiş, son olarak Hazine-i Hassa’dan evi yıkılan her aile başına yirmi altın bağışta bulunmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde afetlerle doğrudan ilgili yazılı düzenlemelere rastlanamamaktadır. Ancak, afetlerle dolaylı ilgisi bulunan yapı denetimi, devletin doğrudan yerine getirdiği bir kamu görevi idi (Uzunçubuk 2005, ss. 207-208; JICA 2004, s.42; Yılmaz 2003, s.74).

1882 yılında çıkarılan Ebniye Kanunu ile de belediye teşkilatı olan yerlerde, alt yapılar ve yolların düzenlenmesi konusu da, yapılarla birlikte esaslara bağlanmıştır. Cumhuriyet Dönemi’nde yerleşme ve yapılaşmalara yeni esaslar getirilmesi 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Hükümetinde Mübadele, İmar ve İskan Bakanlığı’nın kuruluşu ile başlamış, ancak ilk kuruluş yılında göçmen mübadelesi ve iskan görevlerini üstlenen bu bakanlık bir yıl sonra kaldırılmış (Yılmaz 2003, s. 74; Özden 2010)

1924 yılında yayınlanan 442 sayılı Köy Kanununda afetlerle ilgili birkaç düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin, köyün zorunlu işlerinin belirtildiği on üçüncü maddesinde “Köyde sel basması olursa birleşerek selin yolunu değiştirmek” hükmünü, yapılması köylünün isteğine bağlı işlerin sıralandığı on dördüncü maddesinde de “Kazaen yanan veya yıkılan fukara evlerini bütün köylünün yardımı ile yapmak” ve “köyde sağlık işlerine bakmak üzere bir sağlık korucusu bulundurmak” hükümlerini kapsamaktadır. Otuz altıncı maddesinde köyü sel basması, yangın olması, orman yangını olması durumunda tüm önlemlerin alınmasının muhtarın zorunlu görevleri arasında saymaktadır. Afetleri önleme, ilkyardım ve enkaz kaldırma ve rehabilitasyonda köyün ekipman ve yetişmiş insan kaynağı yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle Köy Kanununun Ek 14ncü maddesiyle 7269-1501 sayılı Kanun, Köy Kanununun kapsamı dışında tutulmuştur (Yılmaz 2003, s. 107).

1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı “Belediye Yapı ve Yolları” kanunu ile de Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri uygulanmakta olan Ebniye Kanunu 4-5 maddesi dışında tamamen değiştirilmiş ve şehirlerin imar planlarının hazırlanması, yeni yapılacak yapılar, yollar, ruhsat alınması, fenni mesuliyet, yapı denetimi konularına çağın şehircilik anlayışına uygun olarak yeni esaslar getirilmiştir. Daha sonraki dönemlerde çıkarılan imar kanunlarının temelini oluşturan bu Kanunla, yerleşme ve yapılaşmaların sağlık, fen ve sanat kurallarına uygun hale getirilmesi amaçlanmıştır. Her ne kadar yasada doğal afet zararlarının azaltılması konularında doğrudan hükümler bulunmasa da, bu yasanın yerleşme ve yapılaşmalara yeni esaslar getirdiği için, dolaylı olarak doğal afet zararlarının azaltılması çalışmalarına yardımcı olduğu söylenebilir (Özden 2010; Şahin 2009, s. 56; Uzunçubuk 2005, s. 211; JİCA 2004, s. 43; Yılmaz 2003, s. 75).

Daha sonraki dönemlerde çıkarılan imar kanunlarının ana esasını oluşturan bu kanunla, yerleşme ve yapılaşmaların sağlık, fen ve sanat kurallarına uygun hale getirilmesi amaçlanmıştır. Her ne kadar yasada doğal afet zararlarının azaltılması konularında doğrudan hükümler bulunmasa da, bu yasanın yerleşme ve yapılaşmalara yeni esaslar getirdiği için, dolaylı olarak afet zararlarının azaltılması çalışmalarına yardımcı olduğu söylenebilir (Özden 2010).

26 Aralık 1939 yılında ülkemizde son yüzyılın en büyük depremi olan Erzincan depreminin meydana gelmesinden sonra ve ilk kez 17 Ocak 1940 tarihinde 3773 sayılı “Erzincan’da ve Erzincan Depreminden Müteessir Olan Mıntikalarda Zarar Görenlere Yapılacak Yapılar Hakkında Kanun” çıkarılmıştır (Uzunçubuk 2005, s 212; Yılmaz 2003, s. 75; Akdağ 2002).

1941–1942 ve 1943 yılları içerisinde ülkemizin birçok yöresinde yoğun su baskınlarının yaşanması üzerine 14 Ocak 1943 yılında 4373 sayılı “Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma” adı altında yeni bir kanun çıkarılmıştır. Bu kanunla Cumhuriyet Döneminde ilk kez, su baskınları afetine karşı, afetler olmadan önce alınacak tedbirler belirlenmiş ve afet sırasında yapılacak çalışmalara yeni esaslar getirilmiştir (Şahin 2009, s. 57;; Uzunçubuk 2005, s. 213; JİCA 2004, s.44).

1939–1940 yılları arasında 26 Aralık 1939 büyük Erzincan Depremi ile başlayıp, ortalama olarak 7 ay gibi kısa aralıklarla meydana gelen Niksar-Erbaa, Adapazarı-Hendek, Tosya-Ladik ve Bolu-Gerede depremlerinden sonra 18 Temmuz 1944 tarihinde 4623 sayılı “Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında” kanun çıkarılmıştır (JİCA 2004, s. 44). Bu kanun ülke genelini içine alan gerçek anlamda doğal afet zararlarının azaltılmasına yönelik ilk çalışmadır. Bu kanunun çıkarıldığı yıllarda benzer yasalara sahip olan, 1924 yılında çıkardığı bir kanunla Japonya, 1933 yılında çıkardığı bir kanunla Amerika Birleşik Devletleri ve 1940 yılında İtalya benzer kanun çıkarmıştır (Uzunçubuk 2005, s. 213; Yılmaz 2003, s. 76).

1953 yılında Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisliği bünyesinde deprem bürosu kurulmuştur. Daha sonra 1955 yılında bu büro DE-SE-YA (Deprem, Seylap, Yangın) şubesi haline getirilmiş ve doğal afet zararlarının azaltılması çalışmaları bu şube tarafından yürütülmeye başlanmıştır. 1956 yılında 6785 sayılı “İmar Kanunu” çıkarılmıştır (Şahin 2009, s. 60;; Uzunçubuk 2005, s. 214; Yılmaz 2003, ss. 77-78).

Mayıs 1958 yılında 7116 sayılı yasa ile görevi afetlerden önce ve sonra gerekli tedbirleri almak, ülkenin bölge, şehir ve köylerinin planlamasını yapmak, konut ve iskân sorununu çözmek, ülkedeki yapı malzemelerinin geliştirilmesi ve standartlarını hazırlamak olan İmar ve İskan Bakanlığı kurulması, 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu çıkarılması görevleri arasına doğal afetler esnasında yapılması gereken kurtarma ve

ilkyardımlar çalışmalarının da dahil edilmesi olumlu birer gelişme olarak değerlendirilebilir (Şahin 2009, s. 60; Uzunçubuk 2005, s. 215; Yılmaz 2003, s. 78; JICA 2004).

1958 yılı ve sonrası dönem ülkemizde doğal afetler ve zararlarının azaltılması çalışmaları açısından uluslararası gelişmelere paralel olarak önemli politika değişikliklerinin yaşandığı bir dönemdir (Akdağ 2002).

15.05.1959 tarihinde, çeşitli değişikliklerle bu gün hala yürürlükte olan, 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” çıkarılması olmuştur. Doğal afet zararlarının azaltılması amacıyla Cumhuriyet döneminde çıkartılmış olan kanunları bünyesinde toplayan, afet zararlarının azaltılabilmesi için afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yapılması gereken çalışmaları açıklayan bu kanunun en önemli özellikleri; deprem ve su baskınları dışında, heyelan, kaya ve çığ düşmesi, yangın, fırtına ve tüm doğal afetleri de kapsamı içerisine alması, muhtemel afet kavramı ihtiva etmesi, afet öncesi, can ve mal güvenliği açısından, afete maruz kalabilecek yerleşimleri de kapsamaması, genel bütçe dışında “ Afetler Fonu” oluşturulmasını öngörmüş olmasıdır (Şahin 2009, s. 62; Uzunçubuk 2005, s. 216; JICA 2004, s. 46 ; Yılmaz 2003, s. 78).

1982 Anayasası Madde 119: "Tabii Afet ve Ağır Ekonomik Bunalım Sebebiyle Olağanüstü Hal ilanı" olağanüstü halin faaliyete geçirilmesini tanımlar. Madde, “Tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir” diye belirtir (Yılmaz 2003, s. 105).

13.03.1992 yılında meydana gelen ve depremin yalnızca fiziksel kayıplara değil, göç, işsizlik, üretim kaybı, sosyal ve ekonomik kayıplara yol açmasının bir örneği olan Erzincan depreminden sonra 28.08.1992 tarihli ve 3838 sayılı “Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Vuku Bulan Deprem Afeti ile Şırnak ve Çukurca’ da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun” çıkartılmıştır Bütün afet bölgelerinde uygulanacak esasları içerecek şekilde 23.07.1995 tarih ve 4123 sayılı “Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin

Yürütülmesine Dair Kanun” çıkarılmıştır (Şahin 2009, s. 64; Uzunçubuk 2005, s. 223; Yılmaz 2003, ss. 80-81).

30.09.1996 tarih ve 96/8716 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 1997 yılında Başbakanlık bünyesinde Kriz Yönetim Merkezi oluşturulmuş ve kriz hallerinin yönetimi ile ilgili çalışma yapılma yetkisi verilmiştir (Uzunçubuk 2005, s. 226; Yılmaz 2003, s. 89).

17.08.1999 tarihinde yaşanan Marmara depreminden sonra 27.08.1999 tarih ve 4452 sayılı “Doğal Afetlere Karşı Alınabilecek Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi için Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Yasası” çıkarılmıştır. 21 Mart 2000 tarih ve 2000/9 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle Ulusal Deprem Konseyinin kurulması öngörülmüştür (Yılmaz 2003, s. 104).

15.11.1999 tarih ve 583 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile “Türkiye Acil Durum Yönetimi Başkanlığı” kurulmuştur. Bu Başkanlık, Resmi Gazetenin 14.06.2000 tarih ve 24079 sayılı nüshasında yayımlan 18.05.2000 tarih ve 600 sayılı “Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname” ile “Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü” haline dönüştürülmüş ve Başbakanlık teşkilatının hizmet birimlerinden biri olarak görevleri belirtilmiştir (JİCA 2004; Yılmaz 2003, ss. 73-85).

Afet bölgesinde arama kurtarma çalışmaları yapılması ve koordine edilmesi, afetzedelerin sağlık, gıda, su ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması, güvenliğin sağlanması, gelen yardımlarının düzenli bir şekilde ihtiyaç sahiplerine dağıtılması, enkaz kaldırılması gibi hususların hepsinin bir arada koordineli yürütülmesi sadece o bölgede bulunan yönetim birimleri, yardım kuruluşları veya güvenlik birimleri ile başarılması mümkün değildir.. Bu nedenle, afetler yerel imkanlarla baş edilemeyecek derecede büyük olaylar olduğundan dolayı afet sonrası çalışmaların yürütülmesi ve koordine edilmesinin hükümetlere ait olması genel görüş olarak kabul görmektedir (Yılmaz 2003, s. 85).

Buradan hareketle, afet yönetiminde merkezi örgütlenmesine bakılacak olursa; 7269 sayılı Kanuna istinaden Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 88/12777 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile çıkarılan Afetlere İlişkin Acil Yardım

Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmeliğin 51. maddesinde merkezde hangi kuruluşların yer alacağı ayrıntıları ile mevcuttur. Başta Başbakanlık olmak üzere icracı bakanlıkların afet ile ilgili görevleri yer almaktadır. Afetlerde koordinasyonu sağlamak üzere kurulan bir kuruldur. Yönetmeliğe (51/a) göre kurul üyeleri; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında ilgili bakanlıkların müsteşarları ile Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı veya Müdüründen oluşur. Gerekli hallerde Genel Kurmay Başkanlığı'nın temsilcisi de kurula katılabilir (Yılmaz 2003, ss. 51-52)

Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 1953 yılında deprem bürosu olarak kurulu çeşitli aşamalardan sonra 1965 yılında Afet İşleri Genel Müdürlüğü olarak yapılandırılmıştır. Daha sonra Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, 1958 yılında 7126 sayılı yasa ile kuruluşu başlamıştır. Merkez ve taşra örgütlenmesi olarak yapılan Sivil Savunma Genel Müdürlüğü merkezde Genel Müdür ve yardımcıları ile beraber Arama Kurtarma ve Harekât Dairesi, Plan ve Teknik İşler Dairesi, Teşkilat ve Eğitim Dairesi, Donatım ve Mali İşler Dairesi, Savunma Sekreterliği Dairesi ile bu daireler altındaki şubeler ve Sivil Savunma Koleji'nden oluşmaktadır. Taşrada ise il ve ilçelerde Sivil Savunma Müdürlükleri, Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri ile kamu ve özel kurum ve kuruluşlarında Sivil Savunma Uzmanlıkları aracılığıyla yürütmektedir (JİCA 2004).

Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün görevleri ise sivil savunma hizmetlerinin yurt düzeyinde teşkilatlanmasını sağlamak; her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbirleri, acil kurtarma ve ilk yardım hizmetlerini planlamak ve yürütmek; sivil savunma personelini eğitmek ve halka sivil savunma bilgileri vermek; afetlerde kurtarma, ilk yardım, acil iâşe ve geçici barınma hizmetleri vermek; düşman saldırılarına karşı halkın önceden uyarılması için erken haber alma, uyarı ve alarm sistemlerini kurmak ve işletmek olarak sayılabilir (Gülkan ve diğ. 2003; Yılmaz 2003)

Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü 1999 Marmara depreminden sonra 15.11.1999 tarih ve 583 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Türkiye Acil Durum Yönetimi Başkanlığı adı ile kurulmuş daha sonra 18.05.2000 tarih ve 600 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. Maddesi ile Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel

Müdürlüğü olarak yapılandırılmıştır. Mevcut afet yönetim sistemimizdeki çok başlılığa ve koordinasyon eksikliğine son verme amacı belirtilmiştir (Uzunçubuk 2005, s. 268).

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi, süreli görev yapan en üst düzeydeki karar ve koordinasyondur. 09.01.1997 tarih ve 22872 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 30.09.1996 tarih ve 96/8716 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuş olan Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi’nin görevi, kriz sürecini milli menfaatler doğrultusunda sona erdirilmesi amacıyla gereken hazırlık ve faaliyetleri yönlendirmek ve bu sürecin yönetiminde yer alan, Genelkurmay Başkanlığı, ilgili Bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon, işbirliği, sürat ve etkinlik sağlayarak krizin en az zararlarla atlatılmasını sağlamak olarak sayılmıştır (Uzunçubuk 2005, ss. 247-248; Yılmaz 2003, s. 89).

Yerel yönetimlerin afetlere ilişkin genel yükümlülüklerinin kısa bir değerlendirilmesine değinmekte fayda mülahaza edilmektedir. Yerel yönetimler, belli amaçlara ulaşmak, belli ihtiyaçlara cevap vermek üzere, toplumları tarihsel gelişmelerine paralel olarak ortaya çıkmış birimlerdir. Cevap verdikleri ihtiyaçları sağlayan nedenler, siyasal, idari ve toplumsal özellikler taşır (Keleş 2008, s. 24).

3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanununun 22. maddesi: Yangın vukuunu menedecek tedbirleri almak, ateşe karşı ihtiyaç için umuma açık yerlerde imalathane ve fabrikalarda ve her dükkanda bulundurulacak tertibatı ve vesaiti tayin ve ilan ile ihzar ve ifa ettirmek, yangını tarassut, ihbar ve istihbar için lazım gelen tesisat ve teşkilatı yapmak, itfaiye tulumba takımlarını ve tekerlekli itfaiye vesaitini her an ihtiyaca yarar halde bulundurmak, beldeyi tehdit edecek orman yangınlarına karşı kazma, kürek, balta ve saire gibi vesaiti itfaiye bulundurmak, beldenin icap eden mahallerinde itfaiye havuzları, sarnıçları yaptırmak gibi görevleri yerel yönetimlere yüklemektedir (Yılmaz 2003, s. 106).

1982 Anayasası’nın 121.maddesine istinaden 1983 yılında hazırlanan 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu’nun bütün hükümleri, doğal afet nedeniyle olağanüstü hal ilan edilmesi durumunda, doğrudan ya da dolaylı olarak yerel yönetimleri ilgilendirmektedir (Yılmaz 2003, s. 105).

Yerel yönetimlerin afet yönetimi ile ilgili yapılması esas olarak 88/1277 sayılı Afetlere ilişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik ile ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Altıncı maddeye göre genel hayatı etkileyen afetlerden hemen sonra acil yardım hizmetlerini yürütmek üzere illerde valinin başkanlığında İl Kurtarma ve Yardım Komitesi, ilçelerde ise kaymakam başkanlığında İlçe Kaymakam başkanlığında İlçe Kurtarma ve Yardım Komitesi kurulması ön görülmüştür (Yılmaz 2003, s. 108).

On dördüncü maddenin a bendinde il komitelerinin oluşumu şu şekilde ifade edilmektedir; İl Kurtarma ve Yardım Komitesi vali veya görevlendireceği yardımcısının başkanlığında Belediye Başkanı, İl Jandarma Alay Komutanı, Emniyet Müdürü, Sivil Savunma Müdürü, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü, Bayındırlık ve İskân Müdürü, Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü, Tarım Bakanlığı İl Müdürü, Kızılay Temsilcisi ve mahallin en büyük askeri birlik temsilcisinden oluşur denmektedir (Yılmaz 2003, s. 108).

İlçelerde ise kaymakamların başkanlığında Belediye Başkanı, İlçe Jandarma Komutanı, Emniyet Amiri, İlçe Sivil Savunma Müdürü, İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü, Bayındırlık ve İskân Müdürlüğü Temsilcisi, ilçedeki sağlık kuruluşlarından kaymakamca belirlenecek birinin amiri, Kızılay Başkanı ve mahallin en büyük askeri birlik temsilcisinden oluşur denmektedir (Yılmaz 2003, s. 109).

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği ise on birinci ve on ikinci maddelerinde “Kriz Merkezleri” ve “Bölge Kriz Yönetim Merkezleri” olmak üzere iki ayrı yerel örgütlenmeye gitmiştir. On birinci maddede Kriz merkezlerini içermekte ve Genelkurmay Başkanlığı, bakanlıklar, ilgili kurum ve kuruluşlar ile krizin meydana geldiği il ve ilçelerden en üst düzey yöneticilerin başkanlığında kurulur. İl ve ilçelerde var ise ilgili kuruluş amirleri de Kriz Merkezi'ne dahil edilir. Görevleri arasında krizle ilgili durumları izlemek ve değerlendirmek ve bu değerlendirmenin sonuçlarına göre kararlar almak ve uygulamak, sorumluluk alanındaki ihtiyaçları belirlemek ve imkan dahilindeki ihtiyaçları karşılamak, birimler arası koordinasyonu sağlamak yer alır denmektedir (Yılmaz 2003, s. 11).

On ikinci madde de ise kriz bölgesindeki Merkez'in ünitesi olarak, bölgedeki uygulamaları takip ve kontrol edecek, birimler arası hizmetlerin koordinasyonunu sağlayacak, problemlerin çözümlenmesinde ve merkezden yapılan yardım ve desteğin zamanında ve yerinde kullanılmasında mülki amirlere yardımcı olacak, merkezden görevlendirilecek personel ile oluşan Bölge Kriz Yönetim Merkezleri düzenlemektedir. Bu yönetmelikle ilk kez kriz hallerinde yerel örgütlenme kapsamında bölgesel örgütlenmeye de yer verilmiş, yerel düzeyde koordinasyonu sağlayacak bölgesel bir düzenleme yoluna ilk defa gidilmiştir (Yılmaz 2003, s. 112).

Ülkemizde 1999 Marmara depremine kadar olan süreçte genel afet kaynaklı krizlerin yönetiminde ve yapılmasında düzenlemeler yapma hususundaki genel anlayış afetler meydana geldikten sonra gündeme gelmiş ve afet sonrasında tartışmalı ve stresli ortamında acele çözümler üretilme yönünde olmuştur. Bu nedenle mevzuat ve kurumsal yapılanmamız bir sistem yaklaşımı içerisinde mevcut sorunların kalıcı ve rasyonel çözümüne yönelik değil mevcut afet durumuna yönelik güncel çözümler üretme şeklinde gelişmiştir. Bu yaklaşım neticesinde her afet sonrası, yeni mevzuat ve kurumsal yapılanmalar ortaya çıkmış bu ise mevcut afet yönetim sistemimizi çok başlı hale getirmiştir (Ergünay 2008).

1999 Marmara depreminde karmaşık yasal ve idari yapının getirdiği birçok olumsuzluk yaşanmış ve bu olumsuzlukların giderilmesi ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla 27.08.1999 tarih ve 4452 sayılı “ Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Yasası” çıkarılmıştır. Bu yetki yasasına dayanılarak, Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü ve ulusal deprem konseyi gibi birimlerin oluşturulması, zorunlu deprem sigortası ve yeni bir yapı denetimi uygulama yönetmeliğinin çıkarılması, Dünya Bankası ve diğer uluslararası örgütlerle işbirliğine gidilmesi gibi birçok alanda mevzuat değişikliğine gidilmiştir (Akdağ 2002, ss. 33-39).

17 Ağustos 1999 Marmara depremi ve sonrasında yaşanan acılar ve büyük kayıpların ardından ortaya çıkan zaruretlere bir çözüm olarak 29.05.2009 tarih ve 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun” ile afet ve acil durum yönetiminde yeni bir dönem başlamıştır.

Afet yönetim sistemi ile ilgili değerlendirme yapılacak olursa; Afet yönetimi sistemindeki çok başlı ve karmaşık hukuki yapı teşkilatlanma açısından ise temelde ikiye ayrılır: merkezi örgütlenme ve taşra örgütlenmesi (Gülkan ve diğ 2005, s. 23).

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ile 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu günün şartlarına göre değişikliklere uğramış olsa da ülkemiz afet yönetim sisteminin temel yasal dayanağı olma özelliğini muhafaza etmektedir. Bu kanunlar ve bunlara dayanılarak çıkarılan diğer tüzük, yönetmelik gibi mevzuata bakıldığında ülkemiz afet yönetim sisteminin merkezi ve hiyerarşik bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu yapıda görev yetki ve sorumluluklar afetin büyüklüğüne bağlı olarak ilçe, il ve merkezi otoriteler olmak üzere aşağıdan yukarıya doğru dağıtılmıştır (JICA 2004, s. 10).

Türkiye’de, afet yönetim sisteminin, zarar azaltma, hazırlıklı olma olaylara müdahale ve daimi iskan aşamaları ile ilgili olarak hem yerel ve hem de merkezi düzeyde yapılması gereken faaliyetleri düzenleyen, bir çok yasa, tüzük, yönetmelik ve standart gibi yasal araçlar mevcuttur. Bu araçların tümü, ülkenin afet yönetim sisteminin yasal temelini teşkil eder. Ancak çok dağınık olan bu yasal temelin, modern afet yönetim sistemlerinin çağdaş gelişimleri de dikkate alarak yeniden düzenlenmesine ve çeşitli sebeplerle hem merkezi ve hem de yerel düzeyde etkin olarak uygulanamadığı herkesçe kabul edilen sistemin, geliştirilmesine ihtiyaç vardır (Gülkan, 2007).

Türkiye’de, zarar azaltma konusunda kurumlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon eksikliğini ortadan kaldıran, yara sarma yerine risk azaltma politikalarına öncelik veren, bu konuda ülke, bölge ve yerel ölçeklerde yapılması gereken çalışmaları planlayan, yönlendiren ve destekleyen yeni bir “Afet Yönetim Sistemi” kurulmalıdır (Ergünay, 2008).

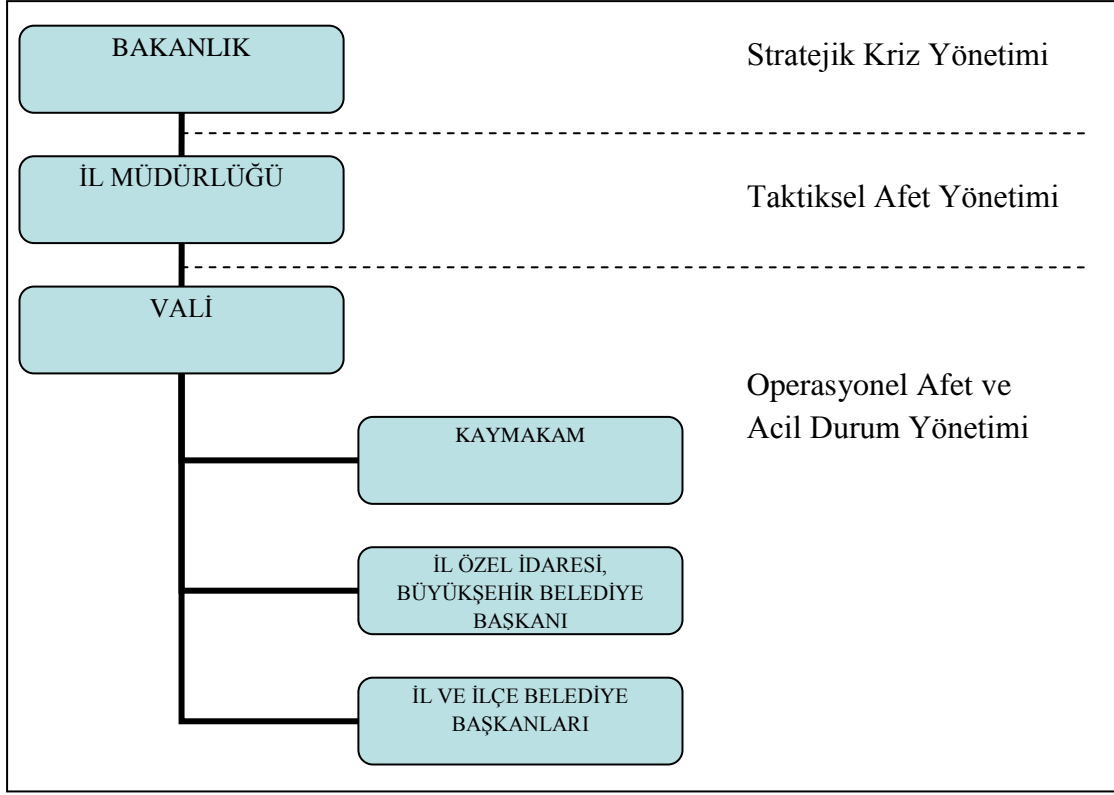
5.1 5902 SAYILI YASA İLE KURULAN AFET VE ACİL DURUM YÖNETİM BAŞKANLIĞI'NIN TEŞKİLAT YAPILANMASI

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 29/05/2009 tarihinde kabul edilen Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 5902 sayılı yasanın, 17/06/2009 tarihinde 27261 sayılı resmi gazetede yayınlanması ile kurulmuştur.¹⁷

Ülkemizde afet yönetimine yönelik çalışmalar afet öncesi, anı ve sonrasında farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yapılır. Şekil 5.1'de gösterildiği gibi bu konuda afet öncesi, sırası ve sonrasında stratejik amaç, hedef ve politikaları belirleyen hükümettir. Hükümet, afet anında ilgili devlet kurumları ile kendine göre tanımladığı bir “kriz yönetimi”ne geçer. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ise afet öncesinde hükümetin aldığı stratejik karar ve politikalara uygun bir şekilde ülkenin stratejik planlarını ve eylem programlarını geliştirir. AFAD aynı zamanda bir afet anı ve sonrasında farklı kentleri kapsayan acil durum müdahale vb. operasyonları koordine eder. Valiler ise afet öncesinde, AFAD'ın belirlediği ulusal afet stratejisi ve eylem planı doğrultusunda afet risk yönetimi çalışmalarını yaptırmak ile yükümlüdür. Bir afet anında ise valiler kendi şehirlerindeki acil durum operasyonlarını daha çok taktiksel seviyede yönlendirip idare edebilirler. Fakat kaymakamlar ve belediye başkanları ilgili birimleri ile afet sonrası bölgelerindeki acil durumlara müdahale vb. operasyonları yerinden yönetmekten ve operasyonları yerine getirmekten sorumludur (Kadıoğlu 2011, s. 18).

¹⁷ <http://www.resmi-gazete.org/tarih>, 14/03/2012

Şekil 5.1: Afet ve acil durum yönetimine ilişkin olarak ülke ve yerel seviyedeki ilişki, görev sorumlulukları.

Kaynak: Kadioğlu 2011, s. 19

5.1.1 Merkezi Yapılanma

Kanunun birinci maddesinde; Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere, Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlemek, afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu konularda politikaların üretilmesi ve uygulanması

hususlarını da kapsadığı ifade edilmektedir. Başkanlık kurullarına bakanlıklar da dahil edilmiştir.¹⁸

Kanunun amacı; Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu konularda politikaların üretilmesi ve uygulanması hususlarını kapsar şeklinde ifade edilmektedir.¹⁹

Bu kanun kamu yönetimimizde çok başlı afet yönetimi teşkilatının tek bir çatı altında toplama çabası ön plana çıkmaktadır. Kanun bu amaçla kamu yönetimi sistemimizde kriz ve afet yönetimi ile ilgili olan Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Sivil Savunma Genel Müdürlükleri'ni Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı çatısı altında birleştirilmiştir. Bu şekilde afet ve acil durum yönetimi anlamında ülke geneli için Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı olarak iki kurum kalmış olmaktadır.

Yasanın birinci bölüm, birinci maddesinde amacın afet ve acil durum ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin yürütülmesi olarak ifade edilmiştir. İkinci maddede, hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleşmesi için gerekli önlemlerin alınması, olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında müdahale ve sonrasında iyileştirme çalışmalarının yürütülmesi, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu konularda politika üretilip uygulaması olarak ifade edilmektedir.²⁰

Kurullar, Başkanlık Teşkilatı ve Görevleri; Yasanın üçüncü maddesine istinaden Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu, dördüncü maddesine istinaden Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ve beşinci maddesine istinaden de Deprem Danışma Kurulu kurulmuştur.²¹

¹⁸ <http://www.afad.gov.tr>, 07.06.2012

¹⁹ <http://www.afad.gov.tr>, 07.06.2012

²⁰ <http://www.afetacil.gov.tr>, 09.06.2012

²¹ <http://www.afetacil.gov.tr>, 09.06.2012

İkinci maddesine istinaden kurulan Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu; Afet ve acil durumlarla ilgili olarak hazırlanan plan, program ve raporları onaylamakla görevli, Başbakan veya görevlendireceği Başbakan Yardımcısının başkanlığında, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye, Milli Eğitim, Bayındırlık ve İskan, Sağlık, Ulaştırma, Enerji ve Tabii Kaynaklar ile Çevre ve Orman bakanlarından oluşan Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu kurulmuştur. Kurul toplantılarına, ilgili bakan, kurum ve kuruluş, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanlar çağırılabilir. Kurul, yılda en az iki kez toplanır. Kurul, ayrıca Kurul Başkanının isteği üzerine toplanabilir. Kurulun sekretaryasını Başkanlık yürütür.²²

Dördüncü maddesine istinaden kurulan Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu; Afet ve acil durum hallerinde bilgileri değerlendirmek, alınacak önlemleri belirlemek, uygulanmasını sağlamak ve denetlemek, kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyonu sağlamak amacıyla, Başbakanlık Müsteşarının başkanlığında, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye, Milli Eğitim, Bayındırlık ve İskân, Sağlık, Ulaştırma, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Çevre ve Orman bakanlıkları ve Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı ile afet veya acil durumun türüne göre Kurul Başkanınca görevlendirilecek diğer bakanlık ve kuruluşların üst yöneticilerinden oluşan Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu kurulmuştur. Kurul, yılda en az dört kez toplanır. Ayrıca, ihtiyaç halinde Kurul Başkanının çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekretaryasını Başkanlık yürütür.²³

Beşinci maddesine istinaden kurulan Deprem Danışma Kurulu; Depremden korunmak, deprem zararlarını azaltmak, deprem sonrası yapılacak faaliyetler hakkında öneriler sunmak ve depremlerle ilgili araştırmalar için politikaları ve öncelikleri belirlemek amacıyla Başkanın başkanlığında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Temsilcisi, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Müdürü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı, deprem konusunda çalışmaları bulunan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından bildirilecek en az on üniversite

²² <http://www.afetacil.gov.tr>, 09.06.2012

²³ <http://www.afetacil.gov.tr>, 11.06.2012

öğretim üyesi arasından Başkan tarafından belirlenecek beş üye ile akredite edilmiş ilgili sivil toplum kuruluşlarından Başkan tarafından belirlenecek üç üyeden oluşan Deprem Danışma Kurulu kurulmuştur. Kurul, yılda en az dört kez toplanır. Ayrıca, ihtiyaç halinde, Kurul Başkanının çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekretaryasını Başkanlık yürütür. Diğer afet türlerine yönelik olarak da Bakanlar Kurulu kararı ile afet danışma kurulları kurulabilir denmektedir.²⁴

Başkanın görevi yasanın yedinci maddesinde şöyle ifade edilmektedir: Başkanlık hizmetlerini mevzuat hükümlerine, kalkınma planları ve yıllık programlara, Başkanlığın amaç ve politikalarına, stratejik planlarına, performans ölçütlerine, hizmet kalite ve standartlarına ve bütünlük afet yönetimi ilkesine uygun olarak yürütmek Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulunun toplanması amacıyla Kurul Başkanına öneride bulunmak. Afet ve acil durum hallerinde müdahaleyi koordine etmek ve üst makamları bilgilendirmek. Sivil savunma arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin görev yerlerini, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile koordine ederek belirlemek. 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca bir iç denetçi atamak. Resmi ve özel kurum ve kuruluşlar ile ilişkileri yürütmek. Basın ve halkla ilişkiler faaliyetlerini planlamak ve yürütmek. Başkanlığın yıllık çalışma raporu ve eylem planını hazırlamak. Başbakan veya ilgili bakan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak. Başkan, bu Kanunda belirtilen hizmetlerin yürütülmesinden Başbakana karşı sorumludur.²⁵

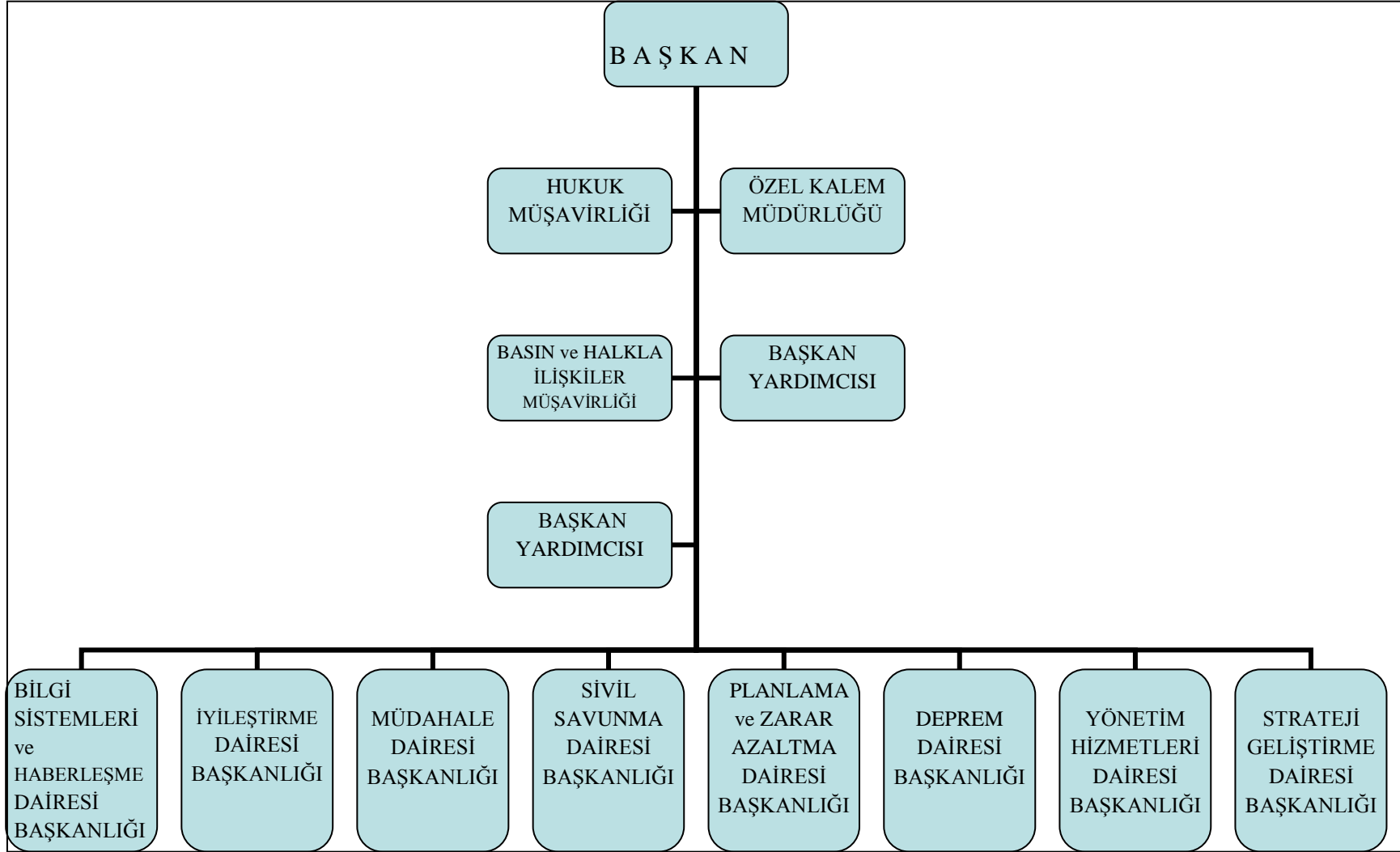
Şekil 5.2’de gösterildiği gibi Başkanlık afet yönetim sisteminde yeni bir anlayışla merkezde; Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Daire Başkanlığı, İyileştirme Daire Başkanlığı, Müdahale Dairesi Başkanlığı, Müdahale Dairesi Başkanlığı, Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı, Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı, Deprem Dairesi Başkanlığı, Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı şeklinde yapılandırılmıştır. Taşra örgütlenmesinde valilere önemli görevler yüklenmekte, valiler ilçeleri de kapsayacak şekilde ilin afet yönetiminin koordinasyonundan sorumlu tutulmaktadır.²⁶

²⁴ <http://www.afetacil.gov.tr>, 11.06.2012

²⁵ <http://www.afetacil.gov.tr>, 11.06.2012

²⁶ <http://www.afetacil.gov.tr>, 12.06.2012

Şekil 5.2: AFAD yönetim şeması

Kaynak: <http://www.afetacil.gov.tr>, 2012

Başkanlık teşkilatının hizmet birimleri yasanın altıncı maddesinde şöyle sıralanmaktadır: Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Daire Başkanlığı, İyileştirme Daire Başkanlığı, Müdahale Dairesi Başkanlığı, Müdahale Dairesi Başkanlığı, Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı, Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı, Deprem Dairesi Başkanlığı, Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı. Her bir hizmet birimini görev tanımlamalarını incelemenin değerlendirme açısından faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

5.1.2 Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı

Bilgi Sistemleri Daire Başkanlığı'nın Görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Afet ve acil durum yönetim merkezlerinin, ortak haberleşme ve bilgi sistemlerinin standardını belirlemek ve denetlemek.
- b) Afet ve acil durumlara ilişkin her türlü bilgi, haberleşme, tahmin ve erken uyarı sistemlerini kurmak, kurdurmak, bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, işletmek veya işletilmesini sağlamak.
- c) E-Devlet uygulamalarının Başkanlık ile ilgili çalışmalarını yapmak, koordine etmek ve yürütmek.
- ç) Afet ve acil durumlara yönelik coğrafi bilgi sistemini kurmak veya kurdurmak, formatlarını hazırlamak, il afet ve acil durum müdürlükleri arasındaki bilgi standartlarını oluşturmak.
- d) Bilişim teknolojisindeki gelişmelere uygun olarak daha etkin ve verimli bilgi, belge ve iş akışı düzenini kurmak, buna yönelik yazılımları üretmek veya sağlamak.
- e) Başkanlığın bilişim altyapısı ve haberleşme sisteminin kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi ile ilgili işleri yürütmek, bunlarla ilgili güvenlik tedbirlerini almak, kripto merkezini kurmak, kurdurmak ve işletmek.

- f) Bilişim teknolojisinin gelişimini izlemek, bilgi işlem donanım ve yazılımının kullanılmasında diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.
- g) Başkanlık birimleri ve diğer ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak bilgi işlem sisteminin etkin ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak.
- ğ) Afet ve acil durumlara yönelik veri tabanlarını kurmak, kurdurmak ve işletmek, uygulama yazılımlarını yapmak veya yaptırmak.
- h) Başkanlığın internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları ile ilgili teknik çalışmaları yapmak veya yaptırmak.
- ı) Başkanlık hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve ilgili birimlerle işbirliği içinde veri tabanları oluşturmak.
- i) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

5.1.3 İyileştirme Dairesi Başkanlığı

İyileştirme Dairesi Daire Başkanlığı'nın Görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Afet ve acil durum sonrası hayatın normale dönmesini sağlayıcı tedbirleri almak.
- b) Afet ve acil durum bölgelerinde geçici yerleşmeyi sağlamak, zarara uğramış kişilerin tedavi, iaşe, ibate, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerini yürütmek.
- c) Afete uğramış yerlerin imar, plan, proje işlemleri ile bu alandaki hukuki işlemlerin yürütülmesinde kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak, yapılan işlemleri denetlemek.
- ç) Uluslararası acil yardımları yapmak ve kabul etmek.
- d) Afetten etkilenen bölgelerde, kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde afet sonrası yeniden

yapılanma ve iyileştirme planlarını hazırlamak, hazırlanan planları Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulunun onayına sunmak, onaylanan planların uygulanmasını koordine etmek, uygulamaya ilişkin ilerleme raporlarını hazırlamak.

e) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

5.1.4 Müdahale Dairesi Başkanlığı

Müdahale Dairesi Başkanlığı'nın Görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

a) Afet ve acil durum esnasında kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları, yabancı kişi ve kuruluşlara ait her türlü kaynakları değerlendirerek afet veya acil durumun etkilerini gidermeye yönelik müdahale çalışmalarını yürütmek.

b) Başbakanlık afet ve acil durum yönetimi merkezini idare etmek.

c) Kamu kurum ve kuruluşları ile illerde afet ve acil durum yönetimi merkezlerinin açılması ve yönetilmesini sağlamak.

ç) İtfaiye, arama ve kurtarma hizmetlerinin standartlarını belirlemek.

d) İtfaiye, arama ve kurtarma hizmeti veren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.

e) Gönüllü itfaiye ile arama ve kurtarma hizmetlerini düzenlemek ve teşvik etmek.

f) Koruyucu ve kurtarıcı faaliyetleri planlamak ve yürütmek.

g) Afet ve acil duruma ilişkin anlaşmalarla verilen görevleri yürütmek.

ğ) Yabancı devletlerle ve uluslararası kuruluşlarla görev alanına giren konularda işbirliği yapmak.

h) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

5.1.5 Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı

Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı'nın Görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda sivil savunma hizmetlerini planlamak, uygulamak ve denetlemek.
- b) Her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbirleri, acil kurtarma ve ilk yardım faaliyetlerini planlamak ve yürütmek.
- c) Seferberlik ve savaş hazırlıklarında ihtiyaç duyulacak sivil kaynakları tespit etmek.
- ç) Sivil savunma gayretlerinin halk tarafından desteklenmesi ve halkın moralinin korunmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak.
- d) Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddelerin meydana getireceği tehlikelere karşı alınacak önlemleri ve yapılacak çalışmaları tespit etmek ve bunlarla ilgili bakanlık, kamu ve özel kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.
- e) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

5.1.6 Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı

Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı'nın Görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Ülke düzeyinde uygulanacak afet ve acil durum müdahale, risk yönetimi ve zarar azaltma planlarını yapmak veya yaptırmak.
- b) Muhtemel afet ve acil durum bölgelerini tespit etmek ve önleyici tedbirleri ilan etmek.
- c) Zarara uğraması muhtemel yerlerin plan, proje ve imar esaslarını belirlemek.
- ç) Aynı, nakdi ve insani yardım esaslarını belirlemek.

d) Afet ve acil durumlar hakkında halkı bilgilendirme, bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yapmak.

e) Yurtiçi ve yurtdışında meydana gelen afet ve acil durumlarla ilgili bilgileri toplamak ve değerlendirmek.

f) Afet ve acil durum yönetim merkezlerinin, ortak haberleşme ve bilgi sistemlerinin standardını belirlemek ve denetlemek.

g) Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezinin iş ve işlemlerini yürütmek.

ğ) Afet ve acil durumlara ilişkin;

1) Yönetim stratejilerini belirlemek.

2) Her türlü bilgi, haberleşme, tahmin ve erken uyarı sistemlerini kurmak ve işletmek.

3) Kamu yatırımları ile personel ihtiyacı konusunda ilgili kurumlara öneride bulunmak.

4) Eğitim faaliyetleri ve tatbikatları yapmak veya yaptırmak.

5) Sigorta hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak.

6) Hizmet standartlarını ve akreditasyon esaslarını belirlemek ve denetlemek.

h) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

5.1.7 Deprem Dairesi Başkanlığı

Deprem Dairesi Başkanlığı'nın Görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

a) Depreme hazırlık, müdahale, deprem riski yönetimi,

- b) Depremde zarara uğraması muhtemel yerler ile zarara uğramış yerlerin imar, plan ve proje işlemlerinin yürütülmesi,
- c) Depreme hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında kullanılacak kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları ile yabancı kişi ve kuruluşlara ait her türlü kaynakların tespiti ve etkin kullanımı,
- ç) Depremler hakkında halkın bilgilendirilmesi, konularında uygulanacak politikaları belirlemek, takip etmek, değerlendirmek ve depremle ilgili hizmetlerin yürütülmesinde Başkanlığın diğer birimlerine danışmanlık yapmak.
- d) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

5.1.8 Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'nın Görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Başkanlığın insan kaynakları politikasını ve performans ölçütlerini belirlemek.
- b) Başkanlık personelinin özlük işlemlerini yürütmek.
- c) Başkanlığın idari ve mali hizmetlerini yürütmek.
- ç) Afet ve acil duruma ilişkin kaynakları yönetmek.
- d) Ulusal seviyede lojistik hizmetlerini yapmak veya yaptırmak, yerel yönetimler, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarına destek sağlamak.
- e) Başkanlık personelinin eğitim çalışmalarını yürütmek.
- f) Acil durum ve afet yönetimine ilişkin yayınları ve bilimsel çalışmaları derlemek, tasnif etmek, kütüphane hizmetleri vermek ve bu konularla ilgili süreli ve süresiz yayınlar çıkarmak.
- g) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

5.1.9 Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Strateji Dairesi Başkanlığı'nın Görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malı Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 15 inci maddesi ve diğler mevzuatla strateji geliştirme ve mali hizmetler birimlerine verilen görevleri yerine getirmek.
- b) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

5.1.10 Taşra Yapılanması

Yasanın On sekizinci maddesinde illerde İl Özel İdaresi bünyesinde, Vali'ye bağılı olarak İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri'nin kurulacağı belirtilmektedir.

Başkanlığın taşra yapılanması İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri'nden oluşmaktadır. Kanunun on sekizinci maddesinin birinci fıkrasında: illerde, il özel idaresi altında, valiye bağılı kurulan bu müdürlüklerin sevk ve idaresinden valinin sorumluluğundadır denmektedir. Kanun on sekizinci maddesinin ikinci fıkrasında bu müdürlüklerin görevleri şöyle sayılmaktadır:

- a) İlin afet, acil durum, tehlike, risklerini belirlemek,
- b) Afet ve acil durum önleme ve müdahale il planlarını; mahalli idareler, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve koordinasyon içinde yapmak ve uygulamak,
- c) Afet ve acil durumlara ilişkin eğitim faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak,
- d) Sivil toplum kuruluşları ile gönüllü kişilerin afet ve acil durum yönetimi ile ilgili akreditasyonunu yapmak ve belgelendirmek,
- e) İl ve ilçe düzeyinde sivil savunma planlarını hazırlamak ve uygulamak;

f) Afet ve acil durumlarda, gerekli arama ve kurtarma malzemeleri ile halkın barınma, beslenme, sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak gıda, araç, gereç ve malzemeler için depolar kurmak ve yönetmek

g) İlgili mevzuatta yer alan seferberlik ve savaş hazırlıkları ile sivil savunma hizmetlerine ilişkin görevleri ilde yerine getirmek.²⁷

7269 sayılı Umumi hayata müessir afetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair kanun 1959 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Halen afet yönetiminin esaslarını ortaya koyan asli kanun olarak öne çıkmaktadır. Afet yönetiminin esasını teşkil eden bütünleşik bir yapı içinde risk ve zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme safhalarını içinde barındırmamakta ve bu nedenle halen tüm dünyada geçerli olan modern afet yönetiminin oluşturulmasına imkan verememektedir. Aynı şekilde bu kanun esaslarına göre 1988 yılında hazırlanan 12777 sayılı Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik de tüm teferruatıyla hazırlanmasına rağmen modern ve geçerli bir afet yönetim sisteminin oluşturulmasında yetersiz kalmaktadır.

Öte yandan 2009 yılında yürürlüğe giren 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun modern afet yönetiminin ön gördüğü bütünleşik yapı çerçevesi içerisinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının teşkilat ve görevlerini düzenlemiş ve modern bir afet yönetiminin ilk basamağını oluşturmuştur. Ancak, kanun sadece Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının faaliyetlerini düzenlediği için Afet Yönetim Sisteminin uygulanmasında yetersiz kalmaktadır. Bütünleşik çağdaş ve uluslararası normlara uygun bir afet yönetimi sisteminin kurulabilmesi ve bu sistem içindeki tüm kurum ve kuruluşların yerlerini, yetki, sorumluluk ve görevlerini görebilmeleri için 7269 sayılı kanunun yeniden ele alınıp düzenlenmesi gerekmektedir.

Ülkemizde afet ve acil durum ve yönetimi ile ilgili bazı kanunların afet yönetim sistemi temel ilkeler ile karşılaştırılması sonucu tespit edilen olumlu ve olumsuz yönleri gösteren Tablo EK-1’de verilmiştir.

²⁷ <http://www.afetacil.gov.tr>, 16.06.2012

6. TÜRKİYE'DE İTFAİYE TEŞKİLATI

Bu kısımda Ülkemizde İtfaiye'nin kısa tarihsel gelişimi, yapılanması ve görevleri incelenecektir. Ülkemizde itfaiyenin kuruluşu, gelişimi ve faaliyetleri incelenirken itfaiye tarihi içinde önemli bir yere sahip olan İstanbul İtfaiyesi göz önüne alınacaktır. İtfaiyecilerin mesleki eğitimleri ve bunun afetlere müdahaleye yönelik özellikleri üzerinde durulacaktır.

Ülkemizde itfaiye birlik ve teşkilatlarının kuruluşu ile dünyadaki birlik ve teşkilatlarının kuruluşu arasında özellikle de teknik anlamda itfaiye teşkilatlarının oluşturulması anlamında fazla bir zaman farklılığının olmadığı anlaşılmaktadır. Literatüre bakıldığında 1189 İngiltere'de Londra Şehir Meclisinin kararıyla binaların önünde içi su dolu fiçı konması zorunlu kılınmıştır. 1680 İlk İtfaiye Birlikleri kurulmaya başlanmış ve 1833 Sigorta Şirketlerinin teşvikiyle Teknik düzeyde Londra İtfaiyesi kurulmuştur.²⁸

Ülkemizde ise 18 Şubat 1560'da Kanun-i Sultan Süleyman tarafından yangınlara karşı tedbir alınması ile ilgili bir ferman yayınlandığı görülmektedir. Daha sonra 1 Haziran 1572 tarihinde Sultan 2.Selim'in Fermanı ve 12 Mart 1579 tarihinde ise Sultan 3.Murat'ın Fermanı ile yangınlara karşı tedbir ve müdahale tekniklerinin geliştirilmekte olduğu görülmektedir. Sultan 3. Murat tarafından yayınlanan fermanda: İstanbul Kadısına hüküm ki; İstanbul arada sırada yangınsız olmuyor. Yangını çıkar çıkmaz önlemek için ne gerekirse, her şey den mühimdir. İstanbul ahalisinden herkes, evinin damına kadar ulaşacak bir merdiven bulunduracaktır. Bir yerde yangın çıktığı gibi, oradan kimse kaçmayacaktır. Herkes adamları ve komşuları ile yeniçeriler ve sair halk yetişinceye kadar yangını söndürmeye çalışacaktır. Her iki üç ayda bir bilhassa yangın tehlikesine fazla maruz bulunan yerler teftiş edilecektir. Evlerinde merdivenleri ve su dolu fiçileri bulunmayanlar tutulup Subaşı'na teslim edilecektir ve cezaya çarptırılacaktır denmektedir. 1714 ilk yangınla mücadele ekibi kurulmuştur. Bu tarihten 113 yıl sonra 1827 tarihinde de ilk Yangıncı Taburları kurulmuştur. Daha sonra 2 Eylül

²⁸ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/tarihce/Pages/anasayfa.aspx>, 12.11.2011

1874 tarihli Nizamname ile İtfaiye Alayı oluşturulmuş ve İstanbul'da tam donanımlı modern 'Askeri İtfaiye' sistemine geçilmiştir.²⁹

Cumhuriyet tarihi ile birlikte 1923 yılında itfaiyeler belediyeler bünyesinde hizmet vermeye başladılar. 3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu çıkarıldıktan sonra, adı geçen kanun belediyelere "Yangın vukuunu men edecek tedbirleri almak görevini vermiştir. İtfaiye hizmet ve teşkilatının dayanağı olan 22. Madde de: "Yangın vukuunu menedecek tedbirleri almak, ateşe karşı ihtiyaç için umuma açık yerlerde imalathane ve fabrikalarda ve her dükkanda bulundurulacak tertibatı ve vesaiti tayin ve ilan ile ihzar ve ifa ettirmek, yangını tarassut, ihbar ve istihbar için lazım gelen tesisat ve teşkilatı yapmak, itfaiye tulumba takımlarını ve tekerlekli itfaiye vesaitini her an ihtiyaca yarar halde bulundurmak, beldeyi tehdit edecek orman yangınlarına karşı kazma, kürek, balta ve saire gibi vesaiti itfaiye bulundurmak, beldenin icap eden mahallerinde itfaiye havuzları, sarnıçları yaptırmak" şeklinde belediyelere görev yüklemiştir. Bu madde gereğince; Tüm il merkezlerindeki belediyelerimiz kendi itfaiye teşkilatlarını müdürlük yapılanması altında kurmaya başlamışlardır. İller dışındaki diğer belediyeler de takiben tarihlerde kendi itfaiye teşkilatlarını oluşturmuşlardır.³⁰

Büyükşehirler ve il merkezlerinde müdürlük olarak hizmet veren itfaiye teşkilatları 10.10.1997 tarihinde büyük şehir belediyelerinde itfaiye daire başkanlıklarına dönüştürülmüştür. 15 Ekim 2005 tarihinde İstanbul ve Kocaeli İllerinin belediye sınırları il sınırları olarak belirlendikten sonra il genelindeki tüm İtfaiye teşkilatları Büyükşehir Belediyeleri İtfaiye Daire Başkanlıklarına devredilmiştir.³¹

2006 tarih ve 26326 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan İtfaiye Yönetmeliği'nin tanımlar kısmında İtfaiye Teşkilatının Temel Görevleri; Belediye sınırları içerisinde bulunan sorumluluk bölgesindeki her türlü yangınlara, doğal afetlere, trafik kazalarına, su baskınlarına, can kurtarma olaylarına müdahale eden, eğitilmesi gerekli veya kendi istekleri ile eğitim talep eden kamu ve özel sektör personeline yangın güvenliği, yangınlara müdahale ve her türlü kurtarma eğitimi veren, bölgesindeki her türlü topluma açık yapı ve konutları ilgili mevzuata göre denetleyen, ayrıca belediye

²⁹ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/tarihce/Pages/anasayfa.aspx>, 12.11.2011

³⁰ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/tarihce/Pages/anasayfa.aspx>, 12.11.2011

³¹ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/tarihce/Pages/anasayfa.aspx>, 12.11.2011

başkanının verdiği diğer ilgili görevleri yapan belediyeye bağlı birimdir şeklinde ifade edilmektedir (İtfaiye Yönetmeliği 2006).

Ülkemizde Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri, itfaiye hizmetleri Belediyelerce yürütülmeye çalışılmaktadır. Belediyeler bu hizmetleri asli ve zorunlu bir hizmet olarak kabul etmenin yanında geleneksel bir hizmet olarak da görmektedirler. Ancak, sınırlı mali imkan ve ekipmana sahip Belediyelerin bu hizmetlerini arzu edilen şekilde yürütebildikleri söylenemez. Çünkü, Belediye binası bile bulunmayan 2-3 bin nüfuslu bir Belediye ile 10 milyondan fazla nüfusa sahip bir metropol belediyenin aynı kefeye koyarak, her ikisinde itfaiye teşkilatı oluşturmalarını ve etkin hizmet sunmalarını beklemek yanlıştır. Bu farklılığın bir sonucu olarak, Belediyelerin itfaiye teşkilatları arasında personel, araç-gereç bakımından eşitsizlik ve dengesizlikler gözlenmektedir. İtfaiye teşkilatlarının asli fonksiyonlarının etkin şekilde yerine getirebilmeleri ve afet hizmetlerinde de görev alabilmeleri için yeniden düzenlenmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda afete ilk müdahale etme şansına sahip yerel ve yakın itfaiye teşkilatlarının yangın söndürme dışında yangın önleme ve afetlerde kurtarma ve ilkyardım gibi hizmetleri de yerine getirilecek şekilde örgütlenmesi, gerekli ekipman ve malzemelerle donatılması ve personelin sayılan konularda hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerekir (Yılmaz 2003, ss. 122-125).

6.1 İSTANBUL İTFAİYESİ

Bu bölümde İstanbul İtfaiyesi yapılanması ve organizasyon yapısı incelenecektir. Ülke genelinde itfaiye teşkilatı incelenirken itfaiyelerin kuruluş tarihi ile anılan İstanbul İtfaiyesi'nin özelde incelenmesinin faydalı olacağını düşünmekteyiz.

İstanbul İtfaiyesi'nin misyonu: Her türlü itfai olaya, uluslararası standartların öngördüğü sürede, etkin müdahale etmek. İtfai olaylara etkin müdahale edecek nitelikte eğitilmiş ve tecrübeli itfaiyecileri yetiştirmek. Afetlerde oluşabilecek maddi zarar ve can kayıplarını en az düzeyde tutmak için Yangın Önlem ve bilinçlendirme faaliyetlerini gerçekleştirmek. Hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin uluslararası kabul edilmiş standartlarda sunulmasını sağlamak şeklinde ve vizyonu da: Afet öncesi, eğitim

faaliyetleri ve yangın önlem amaçlı kontrolleri ile afet sonrası; modern araçları, teknolojik ekipmanları, eğitilmiş ve tecrübeli personeliyle sürekli iyileştirmeyi kurum politikası olarak benimsemiş, dünya çapında, öncü bir itfaiye teşkilatı olmak şeklinde açıklanmaktadır.³²

1714 yılından evvelki zamanlarda İstanbul'da bir İtfaiye Teşkilatı yoktu. Ancak Padişah III. Murat 12 Mart 1579 tarihinde yangınlara mücadele amacıyla bir ferman yayınlamıştır. Bu ferman ile; herkesin evinde binanın damına kadar uzanacak şekilde birer merdivenle içi su dolu büyük birer fiçı bulundurmaya mecbur tutmuş ve bir yangın vukuunda bütün aile efradı, Yeniçerilerle halk yetişinceye kadar el birliği yaparak yangını söndürme mecburiyeti getirilmiştir.³³

1827 yılında Yarı Askeri bir teşkilat kurulmuştur. Bu teşkilatın İstanbul için yetersiz olduğu, yangınlarda karşılaşılan zorluklar sonucu meydana çıkmıştır. 1869 tarihinde Belediye Daireleri kurulduğunda, bu daireler merkezlerinde birer tulumba bulundurulmasına, bunları idare için 10 ile 100 arasında kadar nefer istihdamına ve bundan başka her mahallede halk tarafından kullanılmak üzere birer tulumba bulundurulmasına karar verilmiştir. Mahalle Tulumbacılığı bu suretle meydana gelmiştir.³⁴

Daha sonra dünyadaki gelişmeler de dikkate alınarak o günkü hükümet tarafından, İtfaiye hizmetlerine dair Avrupa mevzuatını incelenmiş ve Macaristan İtfaiye teşkilatının hepsinden üstün olduğu tespiti yapılmıştır. Macaristan'dan çağrılan ve Paşalık rütbesine kadar yükselen Szecheny kılavuzluğu ile İstanbul'da 26 Eylül 1874 tarihinde 4 taburlu bir İtfaiye Alayı kurulmuş ve bu taburlar İstanbul, Beyoğlu, Üsküdar ve Kadıköy cihetlerine ikame edilmiş Fatih, Samatya, Babıali, Fener, Pangaltı, Dolmabahçe, Yıldız, Arnavutköy, Sarıyer, Nuhkuyusu ve Kuzguncuk'da birer müfreze kurulmuş ve zaman içinde buna bir de Bahriye İtfaiye Taburu ilave edilmiştir. Geçen zaman içinde yangın söndürme işinin Askeri olmaktan ziyade Belediye bir vazife olduğu nazarı dikkate alınarak, bu vazifenin Belediyelere devrine Hükümetçe lüzum görülmüştür. 30 muhtelif tipte araç satın alınarak 26 Eylül 1874 tarihinden itibaren 49

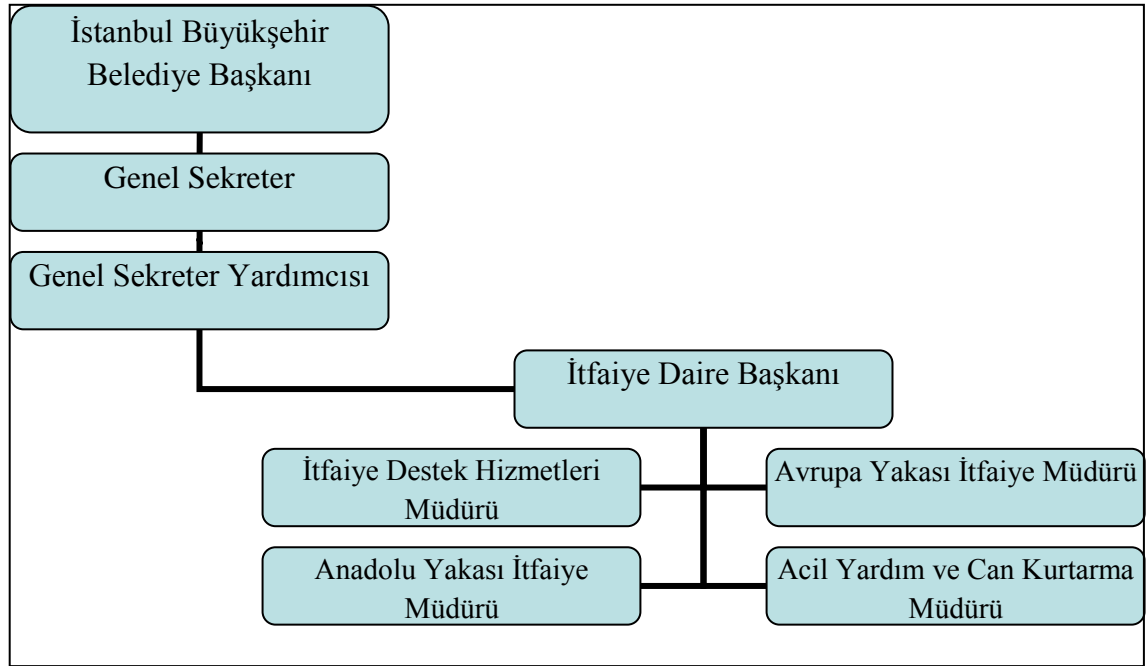
³² <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/misyonumuz.aspx>, 20.07.2012

³³ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/misyonumuz.aspx>, 21.07.2012

³⁴ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/misyonumuz.aspx>, 21.07.2012

yıl devam eden Askeri İtfaiye vazifesi, 25 Eylül 1923 tarihinde fiilen Belediye İtfaiyesi'ne devredilmiştir. 10.10.1997 yılında büyük şehir belediye itfaiye müdürlükleri 'İtfaiye Daire Başkanlığı' şeklinde yeniden yapılandırılmıştır. İhtiyaca göre yapılan bazı değişiklikler sunucu Şekil 6.1 'de gösterildiği gibi yönetim şemasına sahip olan İstanbul İtfaiye Daire Başkanlığı, İstanbul geneline yayılmış toplam 84 istasyon ile itfaiye hizmetinin yanı sıra acil yardım ve can kurtarma hizmeti de vermektedir.³⁵

Şekil 6.1: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı yönetim şeması

Kaynak: http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/organizasyon_semasi.aspx'den uyarlanmıştır.

İl genelinde Müdürlüklere bağlı olarak 91 itfaiye istasyonu hizmet vermektedir. Bu istasyonlarda 579 araç bulunmaktadır. Yönetim birimleri de dahil olmak üzere toplam 4816 itfaiyeci ile hizmet verilmektedir. İstanbul itfaiyesi üç vardiya şeklinde 24 saat görev yapma esasına göre çalışmaktadır.³⁶

İstanbul'da yangın başta olmak üzere deprem, toprak kayması su ve sel baskını ve diğer itfai olaylar sonucu meydana gelebilecek can kaybı, yaralanma ve maddi kayıplar milli servetimizi, refahımızı, tahrip olduğunda geri getirilmesi imkansız olan kültürel, tarihi ve doğal mirasımızı tehdit eden bir sorun olmuştur. İstanbul'da sadece 2011 yılında

³⁵ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/misyonumuz.aspx>, 20.07.2012

³⁶ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/tarihce.aspx>, 12.07.2012

26.444'ü yangın olmak üzere 43.543 itfai olay meydana gelmiştir. Meydana gelen olaylarda 147 kişi hayatını kaybetmiş 704 kişi ise yaralanmıştır. Ayrıca milyonlarca liralık maddi hasara neden olmuştur.³⁷

İstanbul İtfaiyesi; İstanbul'umuzun yaşam kalitesi yüksek bir kent olma vizyonunu olumsuz etkileyen ve kentin refahını tehdit ettiği açık olan bu tehlikelere karşı çalışmalarını üç ana başlık altında sürdürmektedir. Bunlar;

1.Eğitim ve bilinçlendirme

2.Önlem ve denetim

3.Yangınla mücadele ve İtfai olaylara müdahale faaliyetleri olarak sıralanabilir.

Şehrin yangın ve afetlerle mücadelesindeki başarısında, itfaiye teşkilatının kapasitesi ve önlem çalışmaları kadar şehir sakinlerinin bilgi, beceri ve bilinç düzeyi de önem arz etmektedir. İstanbul İtfaiyesi bu amaçla tüm vatandaşlara yönelik olarak başta yangın olmak üzere afet ve ilgili acil durumlara karşı sahip olunması gereken bilgi, beceri ve doğru hareket tarzının özellikle erken yaşlarda kazandırılması için eğitim programları düzenlemekte ve çalışmalarını bu yönde sürdürmektedir. İtfaiye teşkilatları, yangınla mücadele görevinin yanı sıra, trafik kazalarında kurtarma, sel ve su baskınlarına müdahale, her türlü afet durumunda tehlikede kalan canlıları kurtarma, mevzuat hükümleri uyarınca yangından korunma tedbirleri aldırma görevlerini de yerine getirmektedir.³⁸

Yangınla mücadele, arama-kurtarma olayları; fiziksel ve zihinsel yönden itfaiye çalışanlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Ağır yangın ekipmanları, dumandan kurtarılmayı bekleyen insanların içerisinde buldukları yapının çalışmayı engelleyici durumları ya da trafikte araçta sıkışan insanları bu durumlardan kurtarabilmek için kısa sürede etkin kararlar alma yeteneği, bilgi, motivasyon, yüksek kondisyon, güç ve zindelik gerekmektedir.

³⁷ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/tarihce.aspx>, 12.07.2012

³⁸ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/tarihce.aspx>, 12.07.2012

İstanbul İtfaiyesi, böylesine ağır ve sorumluluk gerektiren görevlerin başarıyla yerine getirilmesinde personel, araç ve sahip olunan teknolojik imkânların yanı sıra bu müdahale gücünü etkili kullanabilecek nitelikte kendine güvenen, ekip çalışmasına yatkın, etkili iletişim kurabilen, gelişim için kararlı, problem çözme kabiliyeti yüksek, teknolojiyi yakından takip eden, mesleki bilgi ve birikime sahip, yüksek kondisyonlu ve zinde bir teşkilat için çalışmalarını sürdürmektedir. Zamana karşı yarışılan yangın, afet veya acil durumlarda, insanların uygulaması gereken doğru davranış tarzını bilmesi, sahip olduğu bilgiyi tatbik edebilir olabilmesi ve kararlı bir tutuma sahip olması şehrin afet ve acil durum olayları ile mücadelesinde fevkalade önemlidir.³⁹

İBB İtfaiye Daire Başkanlığı yukarıda bahsedilen başlıklardaki hususları hassasiyetle göz önünde tutarak çeşitli İtfaiye Eğitim Merkezi (İBİTEM)'inde eğitim programları düzenlemektedir. Bu kapsamda bir taraftan Tablo 6.1 ve Tablo 6.2 de gösterildiği gibi tüm personeline yönelik olarak müfredat, müfredatın içeriğine uygun tesis, ekipman ve personeli ihtiyacını planlayarak hayata geçirmekte diğer taraftan tüm vatandaşlara yönelik olarak düzenlediği Yangın Güvenlik Eğitimi, Gönüllülük Eğitimleri, Anaokulu, İlköğretim ve Ortaöğretime Yönelik Eğitimler, İlk Yardım Eğitimleri, Okullarda Yapılan Tatbikatlar ve halkımızın İstasyonlara yapılan ziyaretler ile katılımcılara doğru davranış şekillerini kazandırması amaçlamaktadır. İstanbul'da olabilecek her türlü afete hazırlık ve ilkyardım bilincini geliştirmek amacıyla sivil toplum kuruluşlarına, kamu kurumlarına, okullara, işyerlerine, eğitim kurumlarına, meslek odalarına ve gönüllülere ücretsiz olarak ilkyardım eğitimleri verilmektedir⁴⁰

³⁹ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/tarihce.aspx>, 14.07.2012

⁴⁰ <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/tarihce.aspx>, 14.07.2012

Tablo 6.1: Temel itfaiye er eğitimi müfredatı

Sıra No	Ders Adı	Ders Saati
1	Mevzuat ve İstanbul İtfaiyesi Organizasyon Yapısı	16
2	Haberleşme Bilgisi	8
3	Yanma Yangın Bilgisi	16
4	Olay Yerindeki Tehlikeler	16
6	Söndürme Maddeleri ve Kullanım Teknikleri	24
7	Söndürme Ekipmanları ve Ekip Çalışmaları	80
8	Kurtarma Ekipmanları	32
9	Kurtarma Becerileri	64
10	Araç Bilgisi	8
11	İtfaiye Araçları	56
12	Yangından Korunma Yönetmeliği	16
13	Trafik Kazaları ve Müdahale Esasları	16
14	Bina Çökmeleri, Toprak Çökmeleri ve Müdahale Esasları	16
15	Tehlikeli Maddeleri Tanıma	16
16	İlkyardım	24
17	Baca Bilgisi	8
	Toplam Ders Saati	416

Kaynak: <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/egitim.aspx>, 2012

Tablo 6.2: Mesleki geliştirme eğitim süreci eğitim programları

Sıra No	EĞİTİM ADI	SÜRE (SAAT)
1	İtfaiye Araçları	160/120
2	İleri Düzey Kurtarma	120/96
3	Yangınlarla Mücadele	96/56
4	Yangından Korunma Yönetmeliği ve Halkı Bilinçlendirme Eğitimi	32
5	Uzman Er Eğitimi	80
6	Trafik Kazaları	80/48
7	Bina Çökmeleri ve Toprak Kaymaları	48
8	Sevk Organizasyon OKS ve Haberleşme	40
9	Tehlikeli Maddeler ve Temizleme	80/56
10	Kentsel Arama Kurtarma	80/48
11	Triaaj	40
12	Yangın Kaza ve Afet Senaryoları Uygulama Eğitimleri	96/48

Kaynak: <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/egitim.aspx>, 2012

7. TÜRKİYE AFET VE ACIL DURUM YÖNETİMİ SİSTEMİNE

İTFAİYE’NİN ENTEGRASYONU

Bu bölümde mevcut Afete ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı yapılanmasında doğrudan yer almayan itfaiye teşkilatlarının bu yapıya dahil edilmesi hususuna dayanak teşkil eden düşünceler ifade edilerek bu doğrultuda model önerisinde bulunulacaktır.

Ülkemizde afet ve acil durum yönetimi genellikle afet meydana geldikten sonra müdahale ve zarar azaltmaya yönelik çalışmaların uygulandığı görülmektedir. Dünya genelinde, gelişmiş ülkelerin uygulamakta olduğu veya uygulamaya geçmekte olduğu, modern ve bütünleşik afet yönetim sistemleri ile afet öncesi, afet anı ve afet sonrası yapılacak uygulamaların planlanması, yani risk yönetiminin gerçekleştirilmesi gereği önem arz etmektedir.

Afet ve acil durum yönetiminin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi risk yönetiminin başarısı ile doğrudan orantılı olduğu uygulamalardan görülmektedir. Meydana gelen doğal, teknolojik veya insan kaynaklı afetlerin sebep olduğu can kayıpları, zarar, hasar ve büyük ekonomik yıkımlar dikkate alındığında risk yönetiminin uygulanması her geçen gün daha da önem arz etmektedir. Bu nedenle, Türkiye’nin afet yönetiminde başarılı olabilmesi için, yerel yönetim ve merkezi idarelerle birlikte gönüllü kuruluşlar ve iş çevrelerine ait tüm kaynaklarının kullanıldığı, modern afet durum yönetiminin tüm süreçlerinin bütün tehlikelere yönelik ekip çalışmasıyla koordine edilebilmesi için bütünleşik bir afet durum yönetimi modeli ve olay komuta sisteminin ülkemizde oluşturulup uygulanması gerekmektedir (Kadioğlu 2006, s. 78).

7.1 İTFAİYE TEŞKİLATI'NIN AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI'NA ENTEGRASYONU İÇİN ANA DÜŞÜNCELER

Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması, olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması, bu konularda politikaların üretilmesi ve uygulanması hususlarını kapsar şeklinde ifade edilmektedir.⁴¹

2005 yılında çıkan 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 53. maddesi ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 69'uncu maddesi belediye ve il özel idarelerine afet ve acil planlarını yapmak, afet zararlarını azaltmak, halkı eğitmek, gerekli donanımı hazırlamak vb. gibi görevler vermesine rağmen, ülkemizde bunları yerine getiren il özel idaresi ve belediye sayısı yok denecek kadar azdır (Kadioğlu 2011, s. 8).

Afet öncesinde ve sonrasında yapılacak pek çok iş ve işlem vardır. Bu nedenle afet gibi yaşamsal öneme sahip bir olayla, adına Komite veya Komisyon denilen geçici kurullar eliyle sadece kamu kurum ve kuruluşların ellerindeki olanakların harekete geçirilmesi suretiyle mücadele edilemeyeceği bugüne kadarki uygulamalar göstermiştir (Yılmaz 2003, s. 116).

ABD başta olmak üzere, gelişmiş ülkelerde itfaiye teşkilatları yangınlara müdahale hizmetlerinin yanı sıra afet sonrası kurtarma ve ilkyardım hizmetlerini de yerine getirmektedir. Bu amaç doğrultusunda söz konusu teşkilatların personeli ilkyardım, arama ve kurtarma teknikleri konusunda eğitilmekte ve yerel halkın bu konularda eğitilmesi çalışmalarında görev almaktadır (Yılmaz 2003, ss. 122-125).

⁴¹ <http://www.afad.gov.tr>, 07.06.2012

7.1.1 Afet ve Acil Durum Yönetiminde İlgili Tüm Birimler Birleştirilmesi

Dünyada afet sırasında 1 kişinin sadece 5 kişiyi yönetebileceği kabul edilerek, U şeklindeki masa uygulaması terk edilmiş ve tümüyle olay komuta sistemine geçilmiştir (Kadıoğlu 2011, s. 7).

Günümüzde doğa ya da insan kaynaklı tehlikeler sonucunda ortaya çıkabilecek zararların, insan hayatı, mal-mülk, sosyal yapı ve çevre açısından çok büyük boyutlarda olabileceği açıktır. Bu noktada ortaya çıkan “Afet Yönetimi” kavramı her türlü tehlikeye karşı hazırlıklı olma, zarar azaltma, müdahale etme ve iyileştirme amacıyla mevcut kaynakları organize eden analiz, planlama, karar alma ve değerlendirme süreçlerinin tümünü kapsar. Diğer bir deyişle, günümüzde afet yönetimi, her türlü tehlikeye karşı hazırlıklı olmayı, zarar azaltma, müdahale etme ve iyileştirme amacıyla mevcut kaynakları organize eden, analiz, planlama, karar alma ve değerlendirme süreçlerinin tümüdür. Bu nedenle, afet yönetimi çalışmaları bir bütündür (Kadıoğlu 2011, s. 18).

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kuruluş kanununda başkanlığın olay esnasındaki görevini, olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu konularda politikaların üretilmesi ve uygulanması hususlarını kapsar şeklinde ifade edilmektedir.⁴²

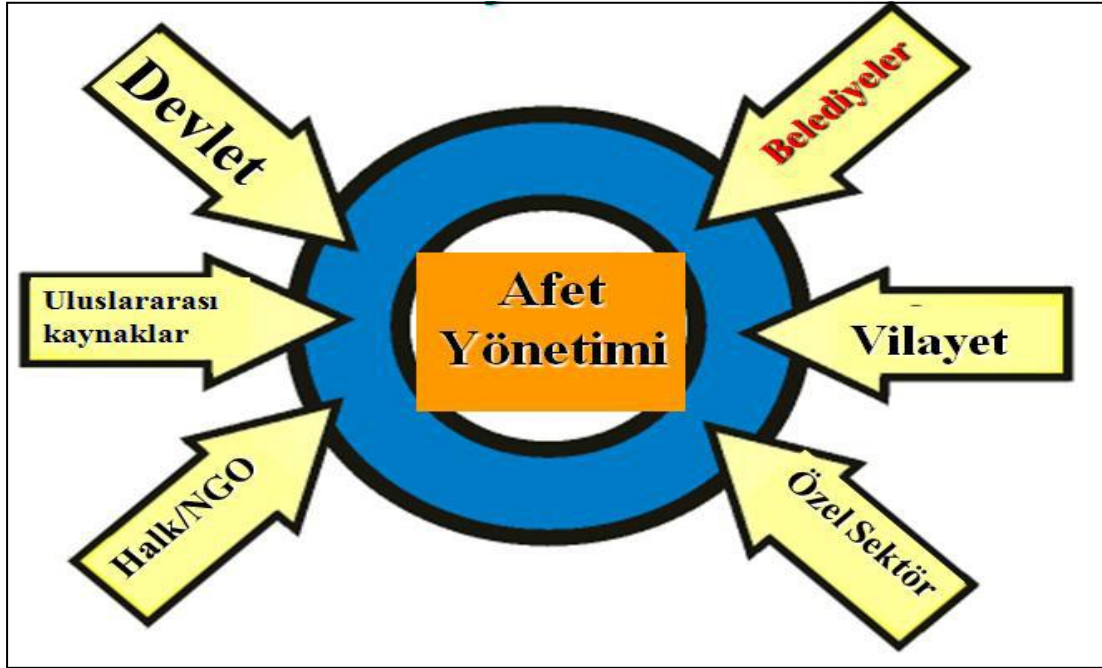
Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi ve Afet Yönetimi Veri Tabanlarını ve benzeri karar destek sistemlerini oluşturmak için:

- a) Tüm tehlikeleri göz önüne almak,
- b) Tüm evreleri uygulamak,
- c) Tüm kaynakları kullanmak,
- d) Tüm birey ve kurumların Şekil 7.1’de gösterildiği gibi bu çalışmalara katılmasını sağlamak gerekir.

⁴² <http://www.afad.gov.tr>, 07.06.2012

Şekil 7.1 Afetler ile mücadelede uluslararası kaynaklardan halka kadar tüm birey ve kurumların yeri, görev ve sorumlulukları vardır. Özellikle STK'lar ve gönüllüler bu sistemin önemli bir parçasıdır (Kadıoğlu 2008, ss.1-34).

Şekil 7.1: Afet yönetimine katılım

Kaynak: Kadıoğlu, 2008, s.4

Afet yönetiminde başarı için, dışlayıcı olmamak; ekip çalışmasını öne çıkartmak, her seviyede tüm birey, birim, kurum ve kuruluşların katılımını teşvik etmek esastır... Afet Yönetimi, doğal afetlerden terörizme kadar tüm acil durumlar ve acil durum yönetiminin dört evresi ile ilgili tüm konulara ait kaynakları, halkı, STK'ları, yerel yönetimleri ve tüm sektörleri içermelidir (Kaynak: Kadıoğlu 2011, s. 205).

Afet ve acil durumlarla mücadelede ülkemizde mevcut kurum kuruluşların tek çatı altında toplanması bakımından Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın kurulması afet yönetiminde yeni bir anlayışın uygulanmasını beraberinde getirmiş durumdadır. Ülke genelinde afetle mücadele amaçlı oluşturulan kurum ve kuruluşları bir araya

getirilmesinde itfaiye teşkilatlarının da değerlendirilip önlem ve operasyonel çalışmalarda yerini alması gerektiği kanaatindeyiz.

7.1.2 Afet ve Acil Duruma Müdahale Ekiplerinin Eğitimi

1950'lerde afet yönetimi Dünyada Sivil Savunma olarak başlamış ve günümüzde kapsamı geliştirilerek afet yönetimine dönüşmüştür. Buna rağmen ülkemizde yeni kurulan İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri hâlâ 1950'lerdeki sivil savunma mantığı ile yürütülmekte ve teknik elemanlara dahi arama kurtarma eğitimleri verilmektedir. Türkiye'de stratejik, taktiksel ve operasyonel çalışmalar birbirine girmiştir. Eşgüdümü sağlaması ve strateji belirlemesi gereken kurumlar gündelik işlerin yükü altında ezilmektedir (Kadioğlu 2011, s. 6)

Kriz ve afet yönetim sisteminin uygulayıcıları olan kamu yönetimi personelidir. Eğitim ve deneyim eksiklikleri nedeniyle hem merkezi hem de yerel düzeydeki afet yönetiminden sorumlu personel mevcut kaynakların kullanılması ve gerçek ihtiyaçların belirlenmesi konularında yetersiz kalmaktadırlar (JICA 2004, s. 123).

Türkiye'nin afet yönetiminde başarılı olabilmesi için ülkemizde ve bölgemizde hem profesyonel hem de gönüllü afet ve acil durum yöneticileri mevcut eğitim olanaklarından da yararlanarak aynı afet yönetimi ve komuta sistemini, dil ve yöntemleri kullanabilmeleri için periyodik olarak eğitilmesine yönelik kurumsal, idari ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır (Kadioğlu 2006, ss. 67-80).

Toplumun ihtiyaç duyacağı hizmetleri tam anlamıyla yerine getirmek, afet öncesi oluşturulacak sürekli ve deneyim sahibi kadroların işidir. Süresi ne olursa olsun, geçici görevli ve deneyim sahibi olmayan bireylerden oluşan komiteler/komisyonlar vasıtasıyla hizmet sunmak ve bu hizmette etkin olmak mümkün değildir (Yılmaz 2003, s. 116).

İtfaiye teşkilatlarının asli fonksiyonlarının etkin şekilde yerine getirebilmeleri ve afet hizmetlerinde de görev alabilmeleri için yeniden düzenlenmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda afete ilk müdahale etme şansına sahip yerel ve yakın itfaiye teşkilatlarının

yangın söndürme dışında yangın önleme ve afetlerde kurtarma ve ilkyardım gibi hizmetleri de yerine getirilecek şekilde örgütlenmesi, gerekli ekipman ve malzemelerle donatılması ve personelin sayılan konularda hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerekir (Yılmaz 2003, ss. 122-125).

7.1.3 Afet ve Acil Durum Ekiplerinin Her An Göreve Hazır Bulunması

Ayrıca yerel kamu görevlilerinin sıklıkla yer değiştirmesi, o bölgenin afet riski ve tehlikesi ile afet müdahale planları hakkında yeterli bilgiye sahip olmalarını engellemektedir. Ayrıca gereği gibi ve yeterince yapılamayan afete hazırlık ve müdahale eğitimleri birçok görevlinin afet anında nasıl hareket edeceği noktasında sıkıntıya düşmesine neden olmaktadır (JICA 2004, s.123).

Afet durumunu ve ortaya çıkan gereksinimleri hızla tespit etme, çok yönlü iletişim kurabilme, yeterli sayıda doğru gereç ve eğitilmiş kadroları afet yerine hızla erişirme, acil sağlık hizmetleri ve günlük yaşam destekleri ekiplerinin çalışmalarını kapsar. Tecrübeye ve hızlı bilgilenmeye dayalı mutlak ve tekil otorite ve disiplin gerektirir. (Gülkan ve diğ. 2003, s.1)

7.1.4 Afet e Acil Durum Ekiplerinin Olaylara En Yakın Yerden İntikal Etmesi

Toplum tehdit eden afetlerin vukuunda, yapılacak ilk iş en hızlı ve en etkili şekilde afet bölgesine ulaşmak ve afetzedelerin yanında olmaktır (Yılmaz 2003, s. 116).

Deprem Şûrası 2004 Sonuç Bildirisinde ülkemizde “afet bilgi sistemi, tehlike haritaları, kentsel riskler ve deprem sigortası gibi hususlar da göz önünde tutularak yeniden düzenlenmelidir.” şeklinde vurgulanmıştır. Benzer şekilde, 2003 yılında İstanbul'da deprem güvenliğinin artırılması amacıyla hazırlatılan İstanbul Deprem Master Planı İstanbul Deprem Afet Etkilerini Azaltma Strateji Planı (İDMP)'de de Bütünleşik Afet Yönetimi ve Afet Yönetim Veri tabanı konularını ele alınarak, “afet anında mevcut imkânlarla en hızlı erişim büyük önem kaydettiği” belirtilmektedir (Kadıoğlu 2008, ss. 1-34).

Afet meydana geldiğinde hiç zaman kaybetmeden kurtarma faaliyetlerinin başlaması, acil yardım, yangın söndürme, olay yeri güvenliğinin sağlanması, altyapı hizmetlerinin verilmesi, bina hasar tespitlerinin yapılması ve buna göre çalışmaların devam etmesi gerekir. (Yılmaz 2003, s. 55).

ABD’de afet yönetim sistemi, afetlerin belli bir coğrafi bölgelerde olduğu bunun içinde en iyi afet yönetim çalışmalarının yerel yönetimlerce yapılacağı kabul edilmektedir. Bu kapsamda çoğu afet yerel ve eyalet birimlerince ele alınmaktadır. İlk müdahale yerel bir acil durum yönetimi işlevidir. Yerel müdahale yetersiz kaldığında, eyalet müdahalesi yürürlüğe girer. Afetlerin büyüklüğü ve şiddeti arttıkça, konu eyalet birimlerinin ve federal hükümetin dikkatine sunulmaktadır (Gülkan ve diğ., 2003).

7.1.5 Afet, Acil Durum ve İtfaiyeler İçin Gönüllü Ekipler Oluşturulması

2005 yılında çıkan 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 53. maddesi ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 69’uncu maddesi belediye ve il özel idarelerine afet ve acil planlarını yapmak, afet zararlarını azaltmak, halkı eğitmek, gerekli donanımı hazırlamak vb. gibi görevler vermesine rağmen, ülkemizde bunları yerine getiren il özel idaresi ve belediye sayısı yok denecek kadar azdır (Kadioğlu 2011, s. 8).

Türkiye’nin afet yönetiminde başarılı olabilmesi için ülkemizde ve bölgemizde hem profesyonel hem de gönüllü afet ve acil durum yöneticileri mevcut eğitim olanaklarından da yararlanarak aynı afet yönetimi ve komuta sistemini, dil ve yöntemleri kullanabilmeleri için periyodik olarak eğitilmesine yönelik kurumsal, idari ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır (Kadioğlu 2006, ss. 67-80). Afetler ile mücadelede uluslararası kaynaklardan halka kadar tüm birey ve kurumların yeri, görev ve sorumlulukları vardır. Özellikle STK’lar ve gönüllüler bu sistemin önemli bir parçasıdır (Kadioğlu 2008, ss. 1-34).

İncelenen, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen tamamında gönüllü ekiplerin oluşturulmasına son derece önem verilmekte olduğu anlaşılmaktadır. ABD, Almanya ve Japonya’da 1.000.000 civarında gönüllü itfaiyeci bulunduğu, buna karşılık

Ülkemizde gönüllü itfaiyecilikle ilgili mevzuatın oluşturulmasında bile güçlüklerin yaşandığı düşünülürse, gönüllü birliklerin oluşturulması konusunda ne kadar geride olduğumuz açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Bu değerlendirmeler altında afet ve acil durumlarda müdahale ekiplerinin koordinasyonu ve olaya en yakın yerden, en hızlı bir şekilde intikali hayati önem arz etmektedir. Müdahale ekiplerinin eğitimi, donanımlı ve tecrübeli elemanlardan oluşması yapılacak çalışmada yüksek verim alınmasını sağlayacağı nedeniyle itfaiye teşkilatlarının şekil 7.2de gösterildiği gibi Afet ve Acil Durum Başkanlığı bünyesine entegrasyonu yapıyı daha da güçlendireceği dşnlmektedir.

İtfaiye hizmet ve teşkilatları 3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu yirmi ikinci maddesi gereği İtfaiyeler tüm belediyeler düzeyinde kurulmuşlardır. Bu yapının gerekli düzenlemeler yapılarak Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığına aktarılması daha sonra eğitim ve donanım eksiklerinin tamamlanmasının mümkün olabileceğini dşnlmektedir.

7.2 İTFAİYE TEŞKİLATI'NIN AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIğI'NA ENTEGRASYONU İÇİN ÖNERİLEN MODELİN İLKELERİ

Bu bölümde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı yapılanmasında yer almayan itfaiye teşkilatının entegrasyonu için önerilen modelin ilkelerine yer verilecektir. Bu ilkelerin belirlenmesi bazı Avrupa Birliği lkeleri ile diğer ülkelerin itfaiyelerinin incelenmesi sonucu oluşturulmuştur.

7.2.1 Yerel Yönetim Hizmet Birimi Olarak İtfaiye

İncelenen lkelerden Almanya, Hollanda, Fransa, İngiltere, İsviçre, ABD, Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda itfaiyeleri yerel yönetimler bünyesinde hizmet vermektedirler. İtfaiye hizmetlerinin yerine getirilmesinde merkezi yönetim ile yerel

yönetimler arasında belirli bir işbirliği olduğu görülmektedir. İngiltere ve Hollanda'da merkezi yönetim herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Fransa, Almanya, İsviçre, ABD, Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda'da yerel yönetimler itfaiye hizmetlerinden sorumludur fakat merkezi yönetimler bölge veya eyalet bazında belirli hizmet ve görevleri yerine getirmektedirler.

3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu yirmi ikinci maddesi gereği Ülkemizde itfaiyeler yerel yönetimler bünyesinde bulunan birer hizmet birimleridir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı yapısı içerisinde yer alması önerilen itfaiye birimlerinin yine yerel yönetimler bünyesinde bulunması Şekil 7.3'de gösterildiği gibi koordinasyon ve araştırma-geliştirme gibi hususlarda merkezi yönetim kontrolünde bulunmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

7.2.2 İtfaiye Hizmetlerinin Yerel Yönetimler ile Merkezi Yönetimler Arasında Dağılımı

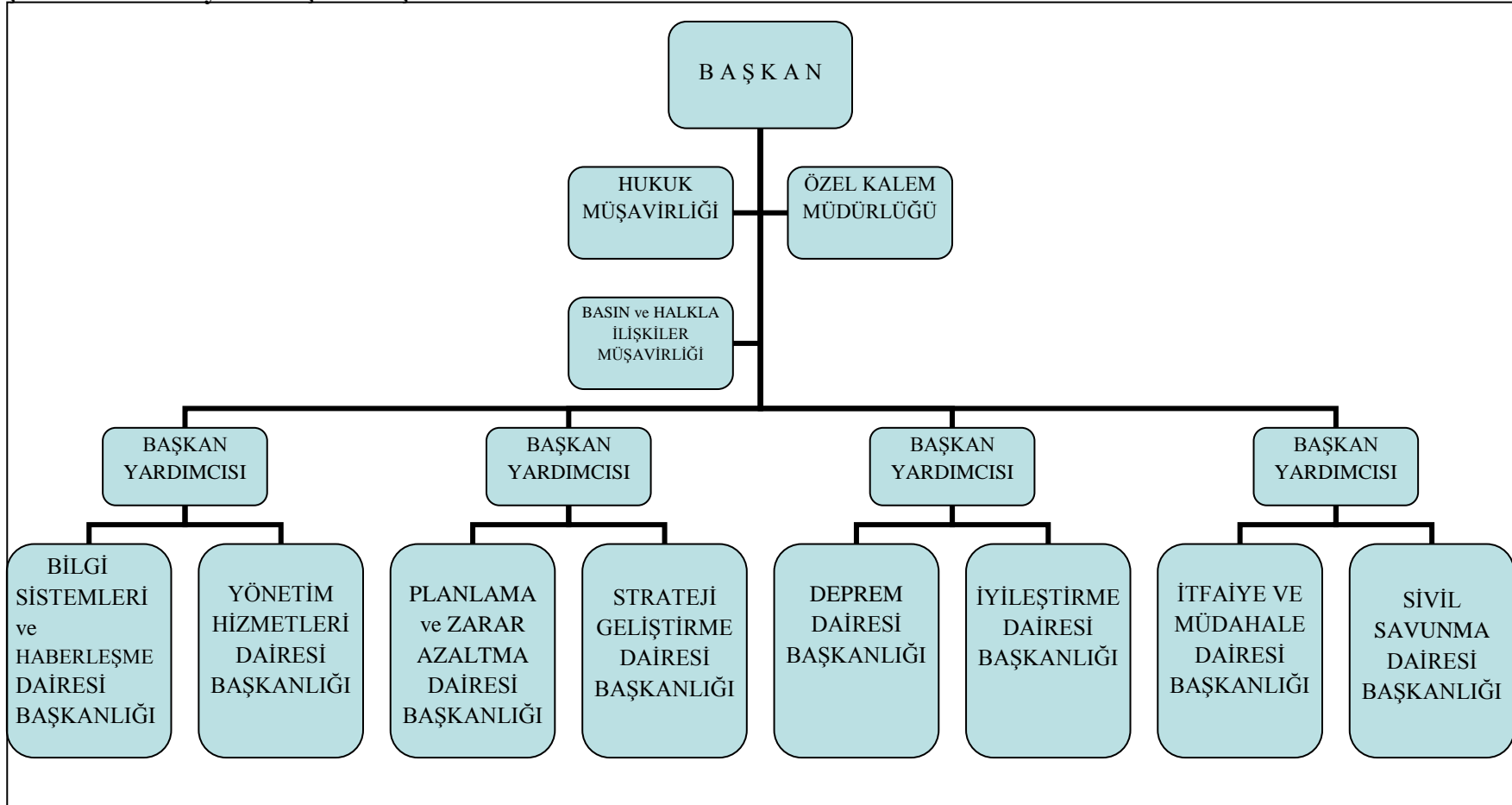
Kurumların oluşturulmasında kullanılan modeller her ülkenin kendi kültürel, siyasi ve coğrafi yapısından etkilenmektedir. Bu gerçekten hareketle modellerin doğrudan alınması toplumun gerçekleri ile uyum sağlayamayabilir (Yentürk ve diğ.2002, s. 10).

Hollanda, Almanya ve İsviçre gibi federal sistemin uygulandığı ülkelerde itfaiye hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından daha etkin olarak yerine getirildiği görülmektedir. Fransa gibi federal yönetimin olmadığı ülkelerde ise merkezi yönetimler daha etkin olmakta veya tamamen merkezi yönetim tarafından yürütülmektedir. ABD, Japonya ve Avustralya gibi bazı ülkelerde federal sistem olmakla beraber merkezi yönetimin etkin olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde itfaiye hizmetleri federal devletler veya eyaletler tarafından yürütülmekle beraber ajans ve kurumlar itfaiyeler üzerinde etkili olmaktadır.

Ülkemiz merkezi idari sistemi ile yönetilmesine rağmen merkezi yönetim içinde itfaiye ile ilgili birim bulunmamaktadır. Mahalli idarelerce yürütülen hizmetlerin mevzuata, belirlenen genel politikalara ve standartlara uygunluğunu denetlemek, mahalli idarelere

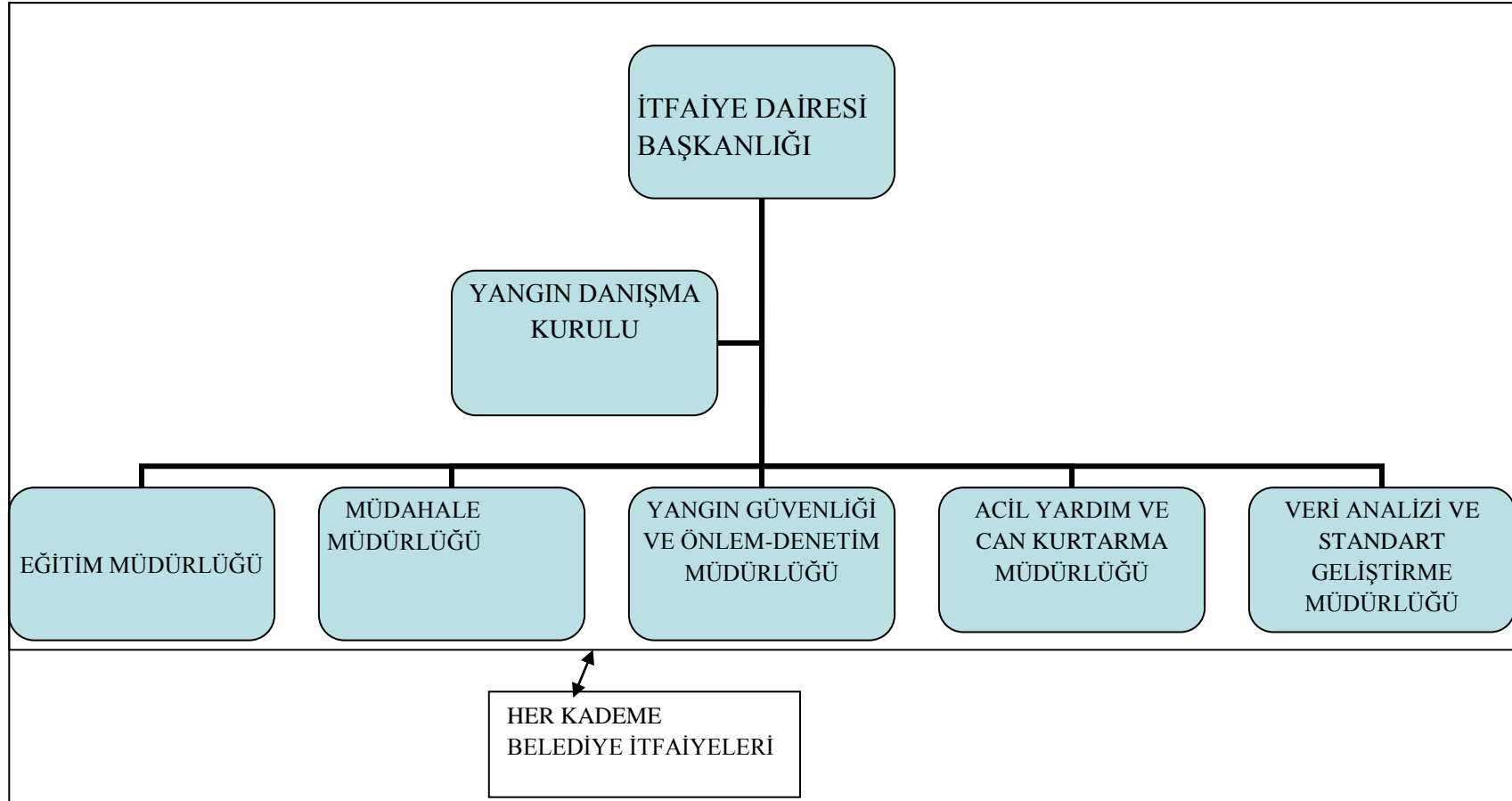
rehberlik etmek, teknik ve mali yardımlarda bulunmak, eğitim desteği vermek görevleri merkezi idareye aittir. Bakanlıklar, mahalli idarelerin kendi sorumluluk alanlarına giren hizmetlerinin ulusal ve bölgesel düzeyde koordinasyonunu sağlar. İl ve ilçelerde koordinasyon ise vali ve kaymakamlar vasıtasıyla sağlanır (Yentürk ve diğ.2002, s. 11).

Sekil 7.2: AFAD yönetim şeması için önerilen model

Kaynak: <http://www.afetacil.gov.tr>, 2012'den uyarlama

Şekil 7.3: İtfaiye dairesi başkanlığı için önerilen model

Kaynak: Yentürk ve diğ. 2002, s. 28 ve İstanbul İtfaiye'nin yapılanmasından uyarlanmıştır.

7.2.3 Avrupa’da İtfaiye Hizmetleri Afet Yönetim Sistemine Alınmaktadır.

Sivil savunma yapılanması içinde itfaiyenin yer alması esasen ikinci dünya savaşı sonrasında soğuk savaş döneminin gereği olarak itfaiyeler sivil savunma sistemi içerisinde yer almaktadır. Avrupa ülkelerinde soğuk dönemi ihtiyaçları üzerine kurulmuş olan bu sistemden itfaiyelerin afet ve acil durum sistemi aktarılması üzerinde durulmaktadır. Hollanda sivil savunma sistemi dışında itfaiye ve kriz yönetimi esaslı bir yapılanmayı tamamlamıştır. Konu ile ilgili politika üretmeye yönelik İç İşleri Bakanlığı’na bağlı İtfaiye ve Kriz Yönetimi mevcuttur (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 12-13).

Ülkemizde bu uygulama 2009 yılında yürürlüğe giren 5902 sayılı yasa ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesinde bulunan ‘Müdahale Dairesi Başkanlığı’na aktarılmıştır. Yasada Müdahale Dairesi Başkanlığı’nın görevleri arasında: İtfaiye, arama ve kurtarma hizmetlerinin standartlarını belirlemek, arama ve kurtarma hizmeti veren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, gönüllü itfaiye ile arama ve kurtarma hizmetlerini düzenlemek ve teşvik etmek şeklinde yer verilmektedir.⁴³

Sivil savunma sistemi uygulamayan ABD, Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde itfaiye hizmetleri, afet ve acil durumu yönetim sistemi içinde yer almaktadır. ABD’de İtfaiye İdaresi Başkan’a bağlı FEMA içerisinde, Japonya’da Yangın ve Afet Yönetim Kurumu İç İşleri Bakanlığı bünyesinde, Batı Avustralya’da Yangın ve Acil Durum Hizmetleri Kurulu Acil Durum Hizmetleri Bakanlığı’na bağlı ve Yeni Zelanda’da Yangın Hizmetleri Komisyonu İç İşleri Bakanlığı’na bağlı olarak yapılandırılmıştır (Yentürk ve diğ. 2002, s. 12).

⁴³ <http://www.afad.gov.tr>, 27.06.2012

7.2.4 İtfaiyelerin Afet ve Kriz Masalarında Doğrudan Temsili

Ülkemizde oluşturulan kriz masalarında itfaiyeler doğrudan temsil edilmemekte, temsil belediye başkanları vasıtası ile yapılmaktadır. Literatürde de görüleceği üzere kriz masalarının temel fonksiyonu operasyonel birimlerinin doğrudan temsili ile koordinasyon ve müdahale bakımından zaman kayıplarını en aza indirilmesi hedeflenmektedir. Polis, ilkyardım, itfaiye, altyapı hizmetleri teknik arama kurtarma ve barınma hizmetlerinin bir arada koordineli olarak yerine getirilmesi acil duruma müdahalenin temel ilkesi olarak kabul edilmektedir. Çünkü afet kriz merkezleri ya da masaları, özellikle afet anında doğrudan acil duruma müdahale için gerekli olan tüm birimlerin temsilcilerinden oluşmaktadır. Birim temsilcileri arasında olay yerinde işbölümü, koordinasyon ve emir komuta sistemi uygulamaları afet yönetimi kurumu tarafından önceden sağlanmış olmalıdır (Yentürk ve diğ. 2002, s. 13).

7.2.5 Yangın Söndürme ve Acil Müdahale Birimi Olarak İtfaiye

Uluslararası çalışmalara göre, 24 saat çalışan bir müdahale birimi olan itfaiyenin yangın söndürme dışında kalan hizmetlerde etkin olarak kullanılmaması müdahale süresinin uzaması, maliyetlerin yükselmesi ve kayıpların artması gibi sonuçlara sebep olmaktadır. Arama-kurtarma ve ilkyardım konuları yangına müdahale kadar itfaiye için gerekli olan uzmanlaşma alanlarıdır. Tümüyle aktif deprem bölgesinde bulunan Türkiye'nin arama kurtarma ve ilkyardım fonksiyonlarını yerine getirecek birçok birime ihtiyacı olduğu açıktır (Ordu, sivil savunma, özel kurumlar, gönüllü kuruluşlar, mahalle acil durum müdahale ekipleri vb). Ancak, diğer birimlerin yanı sıra, 24 saat acil müdahaleye hazır bulunan itfaiye hizmetlerinin arama- kurtarma ve ilkyardım hizmetlerini karşılayabilecek şekilde donatılmış ve eğitilmiş olması da şarttır. Eylül 2001 tarihinde, Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği ile Hollanda Belediyeler Birliği tarafından düzenlenen uluslararası toplantıda "Etkin Afet Yönetimi" için yapılması gerekenlerin özetlendiği sonuç bildirgesinde, afetle ilgili tüm kurumların tek çatı altında birleştirilmesi, il afet yönetimi sistemine belediye, sivil örgütler, gönüllü kuruluşlar ve üniversitelerin de dahil edilmesi, afet yönetiminde etkinliğin artırılabilmesi için itfaiye

teşkilatlarının sorumlu kurumlar haline getirilerek bu kurumların personel, bilgi, araç gereç ve yetki ile donatılmasının gereği vurgulanmıştır (Yentürk ve diğ. 2002, ss. 14-15).

7.2.6 İtfaiyecilerin Eğitimi

Önemli teknolojilerin kullanıldığı bir meslek haline gelen itfaiye giderek yüksek öğretim derecesi almış kişileri istihdam etmeye yönelmiştir. Bu gelişmede teknolojik gelişmeler kadar nüfusun şehirlerde yoğunlaşması, yoğun nüfusun yaşadığı şehirlerde aynı zamanda sanayileşmenin gelişmesi, kimyasal patlamalar, çevresel sorunlar ve diğer tehlikeli maddelerden kaynaklanan yangınların artmaya başlaması rol oynamaktadır. Müdahale süresinin kısaltılması ve müdahalenin etkinleştirilmesi, yönetim bilişim sistemlerinin, toplam kalite yönetimi uygulamalarının kullanıldığı, risk ve belirsizlik altında karar verme, liderlik ve kamu yönetimine kadar varan ve bugün modern işletme-yönetim biliminin kapsamında bulunan bütün eğitim konularından da yararlanılması gereği duyulmaya başlanmıştır (Yentürk ve diğ. 2002, s. 17).

ABD’de her kademedeki itfaiyeci eğitimi, itfaiyecilik eğitimi veren üniversite ve kolejlerde yapılmaktadır. İtfaiyelerde sadece ilgili okullardan mezun olanlar çalışmaktadır. ABD İtfaiye İdaresi’ne bağlı İtfaiye Akademisi (NFA) de meslek içi ilerleme ve sürekli gelişmeye yönelik programlar düzenlemekte, yayın ve araştırmaları teşvik etmekte, itfaiyecilik okullarının programlarının gelişmesi için gerekli koordinasyon ve iletişim altyapısını geliştirmektedir (Yentürk ve diğ. 2002, s. 18).

Avrupa ülkelerinin önemli bir kısmında teknik eğitim ve yüksek eğitim derecelerinden itfaiyeye giriş açıktır. Hollanda ve ABD itfaiye şefliğinin sadece itfaiyecilik eğitimine değil aynı zamanda; kriz yönetimi, kamu yönetimi, liderlik, karar verme bilgilerinin verildiği bir yüksek lisans derecesine gereksinim gösterdiğini kabul etmişlerdir (Yentürk ve diğ. 2002, s. 18).

Japonya’da ulusal ve eyaletler düzeyinde kurulmuş yangın okulları vardır. Ulusal Yangın Okulu’nda ulusal ve eyalet bazında itfaiye yetkililerine, resmi ve gönüllü itfaiye

görevlilerine üst düzeyde eğitim sağlanır, resmi eğitim sistemi içindeki yangın okullarına ve bu konularda eğitim veren diğer okullara teknik destek sağlanır. Eyalet düzeyindeki yangın okulları ise tüm itfaiye personeline verilen temel eğitim, tüm resmi ve gönüllülere özel alanlarda verilen ileri eğitim, üst düzey itfaiyecilere verilen sürekli eğitimler konularında yoğunlaşmaktadırlar. Japonya’da itfaiye eğitimi veren çok sayıda üniversite ve yüksekokul bulunmaktadır (Yentürk ve diğ. 2002, s. 19).

Ülkemizde itfaiye eğitimi genel olarak personel alınırken hizmet içi eğitim kapsamında yapılmaktadır. Bu da belediyelerin imkanları ile sınırlı bir şekilde yapılabilmektedir. Okul düzeyinde pilot uygulama olarak birkaç meslek lisesinde bölüm açılmıştır. İstanbul Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi’nde İtfaiyecilik Meslek Yüksek Okulları açılmış durumdadır. Bu okullardan mezun olanların mesleğe girişi ile ilgili bir düzenleme henüz bulunmamaktadır.

7.2.7 Ülkemiz Merkezi İdare Yapısında İtfaiye Hizmetlerinin Güçlendirilmesi

İncelenen federal sisteme göre örgütlenmiş ülkelerin bir çoğunda ve merkezi idarenin güçlü olduğu ülkelerin hemen tümünde merkezde çeşitli görevler yüklenen bir itfaiye idaresi bulunmaktadır. Türkiye’nin idari sisteminin tümüyle merkezi bir idarenin omurgası üzerine kurulmuş olmasına rağmen böyle bir merkezi itfaiye idaresinin olmaması bugün itfaiye hizmetlerinde ortaya çıkan sorunların en temel nedenidir (Yentürk ve diğ. 2002, s. 20).

Yaklaşık üç yüz yıllık tarihi bir geçmişe sahip Türk itfaiye teşkilatlarının yasal bir düzenleme ile merkezi yönetim içerisinde yer bulması bir zaruret olarak gözükmektedir. 2009 yılında 5902 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile kurulmuş olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesinde itfaiye hizmetlerinin yürütülmesi afet ve acil durumlara müdahale sisteminin en yakın yerden, en kısa sürede eğitilmiş itfaiyeciler tarafından sağlanacağı düşünülmektedir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsan kaynaklı veya teknolojik afetler nükleer, biyolojik ve kimyasal kazalar, taşımacılık kazaları, endüstriyel kazalar, aşırı kalabalıktan meydana gelen kazalar, göçmenler ve yerlerinden edilenler vb. olarak sayılabilir.⁴⁴ Politik ve insan faktörlerinin etkin olduğu savaşlar, iç çatışmalar, terör olayları, büyük göçler gibi olaylar ve bunların doğurduğu sonuçların tümünü ifade eder (Ergünay ve diğ. 2008, ss. 301-353). Doğa ve insan kaynaklı afetlerin arasındaki farklılık giderek netliğini kaybetmekte ve afetler zincirleme etkilerle, birbirlerini başlatmakta ve giderek karmaşık sonuçlar doğurmaktadır (Ergünay 2002, s. 4).

Tarih boyunca toplumlar afetlerle baş edebilmenin mücadelesini vermişlerdir. İnsan hayatını bir dönemde herhangi bir şekilde olumsuz etkileyen veya sona erdiren afetlerle baş etmenin zarureti karşısında kayıtsız kalmak, herhangi bir endişeye kapılmamak veya hazırlık yapmamak herhalde bilgi, birikim, tecrübe ve hayatın var oluşundan veyahut da herhangi bir duygu, düşünce ve yaşam belirtisinden tamamen yoksun olmakla mümkün olabilir.

Toplumları oluşturan fertler yetiştirilmesi esnasında aileden başlayarak çevre, okul, toplum ve dünya gerçeklerinin farkında olarak tüm eğitim, çalışma ve hayatı boyunca başta kendisi ve diğer insanlara fayda ve katkı sağlamak üzere programlanmalı düşüncesindeyiz. Başta kendisine faydalı olmalı çünkü kendisine faydası olmayan bir insandan başkaları için fayda beklemek herhalde gerçekçi olmasa gerek.

Her fert ve toplum bulunduğu coğrafi yapı, iklim özellikleri, jeolojik durum ve yaşam şartları gibi hususlarda en iyi durumdan en kötü duruma kadar tüm unsurları dikkate alınmaz, planlamalarını yapmaz ve bunları güncellemez ise eksik bırakılmış veya dikkate alınmamış her durum ve şartlar için mutlaka bir zarar görür veya zarar görmeye açık halde demektir. Bu zarar fert bazında kalacağı gibi aile, çevre, toplum ve tüm insanlık için de olabilir. Gelecek olan zararın fert hayatını, bir toplumu veya genel

⁴⁴ <http://www.afad.gov.tr>, 21.07.2012

tolumun hayatını ve sahip olduğu kültürel mirasla birlikte yok olmasına kadar gidebileceği tarihi bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır.

Kişisel küçük bir hatanın, kazanın, ihmalin veya kontrolsüz bir hırsın nasıl büyük bir kazaya veya felakete dönüşmekte olduğu; çıkartılan savaşlardan, meydana gelen nükleer ve teknolojik kazalardan, büyük boyutlu kimyasal ve diğer yangınlardan çok kolay bir şekilde görölmektedir.

Tarih boyunca meydana gelen afetlerde az veya çok sayıda can kayıplarının yaşandığı hafif veya ciddi anlamda ekonomik zararlara maruz kalındığı gerçeği göz önüne alındığında, bu duruma hazırlık yapan ve yapmayan toplumların ayırt edilmesi güç olmamaktadır.

Bilinçli bir toplumun oluşmasında afetlere hazırlıklı olmak en önemli unsurlardan biri olduğu düşünölmektedir. Afetlere hazırlıklar mutlaka bir plan etrafında ve en küçük veya en düşük ihtimalleri de içermelidir. Afetlere maruz kalan toplumlar eğer bu konuda planlı ve detaylı bir hazırlık yapmamışlar ise gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın çok sayıda can, büyük miktarda mal, kültürel, sosyal ve ekonomik kayıplara maruz kalmaları kaçınılmaz olmaktadır.

Tarih boyunca meydana gelen olayların yanı sıra, henüz hafızalarımızdan silinmemiş olan bazı olaylar hatırlanacak olursa, Osmanlı dönemi İstanbul depremleri, Sarıkamış olayında askerlerin donarak şehit olması, son iki Dünya savaşı, Erzincan depremi, Varto depremi, Marmara depremi, Van depremi, Çernobil Nükleer kazası, Kobe depremi, Japonya'da deprem sonrası tsunami ve nükleer kaza, Dünya Ticaret Merkezi Saldırısı, Endonezya' da deprem sonrası tsunami felaketi, afet ve savaş sonrası göçler insanlar toplumlar ve ülkeler üzerindeki etkileri oldukça büyük olmaktadır.

Afet öncesi yapılacak hazırlıklar ve planlamalar afet esnasında ve sonrasında çalışmaların akıcı ve etkin olmasına sağlayacaktır. Bunun için arama, kurtarma, sağlık, gıda, barınma ve güvenlik gibi çalışmalar için organize, koordineli, eğitimli ve tecrübeli ekiplere ihtiyaç vardır. Bunlar afet öncesi hazırlanıp planlanmaz ise afet esnasında büyük çaresizlik ve kargaşa yaşanacağı ve bir başka felakete yol açacağı açıktır.

Ülkemizde afet öncesi ve sonrası için yapılan düzenleme, çalışma ve hazırlıklar değerlendirilirken kayıtlara geçen Osmanlı dönemi afet ve yangınlara karşı doğrudan ve dolaylı hazırlıklara rastlanmaktadır. Bunlar afet sonrası yapılan imar düzenlemeleri ve afet esnasında yayımlanan fermanlarda görmekteyiz.

Ülkemizin bu alandaki çalışmaları şu an mevcut olan birçok ülkenin kuruluş tarihinden bile önce başladığı görülmektedir. Bu tarihi geçmişini olan afete hazırlık çalışmalarının durumunu devam ettirebilmemiz için günün şartlarına göre kendimizi güncellemek dünyadaki gelişmeleri takip etmek hatta dünyadaki gelişmelere katkı sağlamamız hatta öncülük etmemiz gerektiği düşüncesindeyiz.

Afetlere hazırlık ve mücadele alanında yapılan hukuki düzenlemeler daha çok afet sonrası dönemlere rastlamaktadır. Bu nedenle hazırlık aşaması afeti takiple son afetin meydana gelmesi ile olduğu görülmektedir.

1999 Marmara depremi sonrasında yapılan düzenlemeler ve afet yönetimi yapılanmaları önem kazanmaya ve afet öncesi çalışmalara yer verilmeye başlandığı anlaşılmaktadır.

Özellikle 2009 tarihli 5902 sayılı yasa ile kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bu hususun son ve önemli bir gelişmesidir. Bu yasa ile afetlere hazırlık ve mücadele çalışmalarındaki çok başlılık ve kargaşanın önüne geçileceği kuruluşundan sonra faaliyetlerinden anlaşılmaktadır.

Afetlere hazırlık değerlendirmesi yaparken ilgili literatürde geçen bazı görüşleri incelenmesi uygun olacağı kanaatindeyiz. Afet durumunu ve ortaya çıkan gereksinimleri hızla tespit etme, çok yönlü iletişim kurabilme, yeterli sayıda doğru gereç ve eğitimli kadroları afet yerine hızla erişirme, acil sağlık hizmetleri ve günlük yaşam destekleri ekiplerinin çalışmalarını kapsar. Tecrübeye ve hızlı bilgilenmeye dayalı mutlak ve tekil otorite ve disiplin gerektirir. Afetlerin yerel olaylar olmaları nedeniyle, acil müdahale güçlerinin de yerel otorite altında mahalli kaynaklarla oluşturulması, ancak afette bu kaynakların da zarar görmesi olasılığı nedeniyle, komşu ya da üst düzeyden müdahale yapılması seçeneklerinin de hiyerarşik bir düzen içinde hazır tutulması, evrensel bir ilkedir.

Hazırlıklı olma, bu amaçlarla hazır tutulacak eğitimli kadroların, malzemenin ve araç gerecin doğru noktalarda konumlandırılması işlerini kapsar. Çok sayıda resmi, özel birim ve toplum kuruluşlarının eşgüdümünü, ortaklaştırılmış eğitim ve donanımını gerektirir. Ancak, genel manada hazırlıklı olmanın, arama ve kurtarma faaliyetini yürütecek personelin işinin toplumun diğer alanlarında alınacak tedbirlerle (planlama, teknik hizmetler, denetim, vb.) en az seviyede tutulması olduğu hatırd tutulması gerekir (Gülkan ve diğ. 2003, s. 1).

Arama kurtarma faaliyetlerinin örgütlenmesi, geliştirilmesi, eğitilmesi ve yaygınlaştırılması. Gerekğinde, bölge teçhizat merkezleri kurulması ve kritik malzemelerin stoklanması. Tahmin, erken uyarı ve alarm sistemlerinin kurulması, işletilmesi ve geliştirilmesi.

Bir afetin oluşumunu takip eden ve afetin oluşundan hemen sonra başlayarak, afetin büyüklüğüne göre belli süre içinde yapılan faaliyetlerdir. Müdahale faaliyetlerinin ana hedefi, mümkün olan en kısa süre içinde en büyük sayıdaki insan hayatını kurtarmak, yaralıların tedavisini sağlamak ve açıkta kalanları su, yiyecek, giyecek, ısınma, barınma, korunma gibi hayati ihtiyaçların en kısa süre içinde en uygun yöntemlerle karşılamaktır (Kadıoğlu ve Özdemir 2005, s. 2-4).

Afetler genellikle ani olarak meydana geldiğinden, eğer önceden afete ilişkin bir plan ve hazırlık yapılmamış ise afet esnasında başarılı bir çalışma yapmak zorlaşacaktır (Yılmaz 2003, s.44; Tezer 2005, s. 1-12).

Afetlere ilişkin hazırlık yapılması, plan ve uygulayıcıların belirlenmesi, malzeme ve ekipmanların kullanıma hazır bulundurulmalı ve sürekli güncel tutulmalıdır (Tezer 2005, s. 1-13).

Afetin oluşumundan hemen sonra başlayan en kısa zaman diliminde çok sayıda insanın canını kurtarmaya ve zararı en az hasarla atlatılmasına yönelik çalışmaları kapsar. Bu gruba, yaralıların tedavisi, açıkta kalanların beslenme, giyinme, barınma, korunma, yıkıntıların kaldırılması gibi ihtiyaçların giderilmesi çabaları girer (Akdağ 2002, s. 10).

Afet meydana geldiğinde hiç zaman kaybetmeden kurtarma faaliyetlerinin başlaması, acil yardım, yangın söndürme, olay yeri güvenliğinin sağlanması, altyapı hizmetlerinin verilmesi, bina hasar tespitlerinin yapılması ve buna göre çalışmaların devam etmesi gerekir (Yılmaz 2003, s. 55).

Kriz ve afet yönetim sisteminin uygulayıcıları olan kamu yönetimi personelidir. Eğitim ve deneyim eksiklikleri nedeniyle hem merkezi hem de yerel düzeydeki afet yönetiminden sorumlu personel mevcut kaynakların kullanılması ve gerçek ihtiyaçların belirlenmesi konularında yetersiz kalmaktadırlar. Ayrıca yerel kamu görevlilerinin sıklıkla yer değiştirmesi, o bölgenin afet riski ve tehlikesi ile afet müdahale planları hakkında yeterli bilgiye sahip olmalarını engellemektedir. Ayrıca gereği gibi ve yeterince yapılamayan afete hazırlık ve müdahale eğitimleri birçok görevlinin afet anında nasıl hareket edeceği noktasında sıkıntıya düşmesine neden olmaktadır (JİCA 2004, s. 122).

Belirli bir yangın yasası, yasal sisteme entegre edilmelidir. Belediyeler tarafından hazırlanmış ve çok sayıda kural ve düzenlemeler, merkezi bir yönetmelikte toplayan özel bir yangın yasası çıkartılmalıdır. Yasa aynı zamanda, yangın önleme hesaplamaları, yangın direnci ve yangın kuvveti gibi bilimsel çalışmaları da içermelidir. Bunlara ek olarak yasa gönüllülerle ilgili çalışmalar) da kapsmalıdır (JİCA 2002, s. 3-101).

Yerel halk, afet bölgesine en yakın grup olmalarından ve bölgeyi çok iyi tanıdıklarından dolayı, e-itildikleri ve iyi organize edildikleri takdirde afet müdahalesinde büyük rol oynayabilmektedirler. Ancak yürürlükteki afet yönetim isteminde gizli kalmış kaynak durumundadırlar. Büyük bir deprem olduğunda resmi kurtarma görevlilerinin sayısı, hem kendileri depremzede olabilecekleri hem de haberleşme ve trafik engelleri yüzünden bölgeye ulaşmada zorlanabilecekleri için, yeterli olmayabilecektir (JİCA 2002, s. 3-103).

Afet yönetim modelleri incelenen ABD, Japonya, Yeni Zelanda ve Fransa gibi gelişmiş ülkelerin sahip oldukları çağdaş afet yönetimlerinin ortak özellikleri: Afet Yönetiminin disiplinler arası bir alan olduğu kabul edilmektedir. Afet Yönetimi Anlayışı, afetin dört evresinin kabulüne dayanmaktadır. Afet Yönetimi içerisinde merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimler, özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, gönüllü

vatandaşlar, medya ve vatandaşlar etkin rol almaktadır. Sistemin oluşturulması ve desteklenmesi sorumluluğu tek bir kuruluşa bırakılmıştır. Bu kuruluş ise bütün ulusal kaynakları ve ilgilileri yönetebilecek güçte ve hiyerarşide yapılanmış bir kuruluştur. Bütüncül bir afet yönetimi yapısı mevcuttur. Bütünleşik Afet Yönetimi; esnek yapıda, kamu, özel ve gönüllü kuruluşlar arasında ileri düzey bir koordinasyon planlaması ile gerçekleşmektedir. Kilit işlevleri ve sorumlulukları tarif eden bir ulusal acil durum planı vardır. Coğrafi Bilgi Sistemlerine dayalı, İlgili kurumlar arası bilgi paylaşımı etkin, Afet Bilgi Sistemleri yoğun olarak kullanılmaktadır. Haberleşme ve ulaşımın kesintisizliğini sağlayacak önlemler son derece etkin olarak alınmaktadır. Afetlerin her türünü kapsayacak şekilde geniş bir yelpazede soruna yaklaşılmaktadır (Akdağ 2002, s.23-25).

Yukarıda sıralanan konu ile ilgili ifadelerde de görüleceği gibi afetler genel olarak ani gelişen olaylardır. Afetler meydana geldiğinde hiç vakit kaybedilmeden arama kurtarma ekiplerinin olay mahalline intikal etmesi bir an önce çalışmalara başlaması hayati önem arz etmektedir. Bu ekiplerin yeteri derecede donanımlı, eğitilmiş ve tecrübeli olması yapılacak çalışmaların verimli olmasını beraberinde getirecektir. Bu anlamda itfaiye teşkilatları eğitim, deneyim, yerleşim alanlarına dağılımı, olaylara müdahale, olaylarda organizasyon, koordinasyon tecrübesi ve 24 saat görev başında hazır bulunması ile ön planda operasyonel birim olarak hazır birimlerdir.

Yapılan bazı çalışmaların değerlendirilmesi doğrultusunda yaşanan aksaklık ve eksikler konusunda önerilerimizi şu şekilde sıralamak mümkündür:

- i. Ülkemizde itfaiye teşkilatları belediyeler altında hizmet vermektedirler. Türkiye geneli düşünüldüğünde büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, ilçe belediyeleri ve belde belediyeleri ile en alt birimi teşkil etmekte ve ülkenin tüm yerleşim alanlarını içine almaktadır. Belediye bünyesinde bulunan itfaiye teşkilatları en azından Afet ve Acil Durum Başkanlığı altında daire başkanlığı olarak yapılandırılması halinde ülke geneline yayılmış hazır ekiplerin gerekli eğitimi almasından sonra çok faydalı olacağı düşünülmektedir.

Afet ve acil durumlara toplum hazırlanması için Afet ve acil durumlara hazırlık aşamasında ülkenin en küçük yerleşim birimine kadar planlamanın yapılması.

- ii. Ülke geneli bölgenin afet özelliği ve coğrafi durumu da göz önüne alınarak bazı Japonya ve bazı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bölgesel Afet Eğitim Merkezleri oluşturulmalıdır.
- iii. Oluşturulacak olan Bölge Afet Eğitim Merkezleri çok amaçlı, ülke geneline hitap edecek ve uluslararası eğitim hizmetleri verebilecek kapasite ve donanıma sahip olmalıdır.
- iv. Ülkemizde itfaiyeler genel olarak dünyada da uygulanan 24 saat esasına göre hizmet vermektedirler. İtfaiyenin genel olarak müdahale ettiği olaylar acil durumlar olarak değerlendirilmektedir. Afetlerin de büyük acil durum olduğu düşünüldüğünde itfaiye teşkilatları müdahale anlamında her an hazır bulunmakta oldukları göz önüne alınarak afet yönetim sisteme alınmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
- v. ABD ve Avrupa ülkelerinde itfaiyelerin her türlü afet durumu için hazırlandığı ve toplumun afetlere karşı eğitimini gerçekleştirdikleri göz önüne alınarak ülkemizde benzeri bir uygulamanın yapılabilmesinin zemini hazırlanmalıdır.
- vi. Afet ve acil durumlar için ülke geneli özellikle de büyük şehirlerde Acil Durum yolları oluşturulmalı ve amacı dışında kullanılması engellenmelidir.
- vii. Afetlere hazırlık için mevcut itfaiyeler ekipman açısından yeteri kadar donatılmalı ve gerekli eğitimler verilmelidir.
- viii. Afet halinde yirmi dört saat hizmet veren itfaiyenin en hızlı bir şekilde ulaşabileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi yeniden yapılandırılırken mevcut kurum ve kuruluşların sisteme entegre edilmesi gerek maliyet açısından gerekse sistemin hızlı bir şekilde faaliyete geçmesini gerekse de imkanların daha etkin kullanılmasını sağlayacağı düşüncesindeyiz. Ülke genelinde sistemin oluşturulması ve konusunda uzman personelin yetiştirilmesi uzun zaman alacağı açıktır. Tüm itfaiye teşkilatlarının gerekli iyileştirmelerin yapılması ile beraber sisteme dahil edilmesi ihtiyaç duyulan operasyonel gücü sağlayacağı kanaatindeyiz.

Son olarak uzun yıllardan beri ülkemizde afetlerle mücadele edilmektedir. Bu alanda kamu ve özel kurum ve kuruluşlar tarafından oluşturulan birliklerin koordine edilmemiş olması sağlanan faydanın en alt düzeyde kalmasını beraberinde getirmiştir. 2009 yılında

hizmete başlamış olan Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı bu alandaki çok başlılığı sona erdirip en fazla yararı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda hiçbir kurum ve kuruluşun bunun dışında bırakılmaması gerektiğini düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Akdağ, S. E., 2002. *Mali yapı ve denetim boyutlarıyla afet yönetimi*, Sayıştay Başkanlığı, yayın işleri müdürlüğü, Ankara

Yılmaz, A., 2003. *Türk kamu yönetiminin sorun alanlarından biri olarak afet yönetimi*, Pegem Yayıncılık, Ankara

Ergünay, O., 2005. *Afet yönetiminde işbirliği ve koordinasyonun önemi, afet yönetiminin temel ilkeleri*, JICA Türkiye Ofisi, Mart 2005, Ankara

Ergünay, O., 2008. *Afet yönetiminde kurumsal yapılanma ve mevzuat nedir? Nasıl olmalıdır? İstanbul Depremine Beklerken Sorunlar ve Çözümler Bildiriler Kitabı, 20 Eylül 2008 CHP İstanbul Deprem Sempozyumu*, sayfa 97-108, İstanbul.

Ergünay, O., 1998. *Acil yardım planlaması ve afet yönetimi*, AİGM, Ankara

Gülkan, P., M. Balamir ve A. Yakut, 2003. *Afet yönetiminin stratejik ilkeleri: Türkiye ve dünyadaki politikalara genel bakış*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

Ergünay, O. (Hızl), Gülkan, P.(Hızl) ve Güler, H.H. (Hızl), 2008. *Afet yönetimi ile ilgili terimler: Açıklamalı sözlük. Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri*. Ed: M Kadioğlu, E Ozdamar. İç İşleri Bakanlığı ve JICA Türkiye Ofisi. Ankara.

Ergünay, O. (Hızl.), 2002. *Afete hazırlık ve afet yönetimi*, Ankara: Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü Afet Operasyon Merkezi (AFOM).

Kadıoğlu, M. ve E. Özdamar, 2005. *Afet yönetiminin temel ilkeleri*, JİCA Türkiye Ofisi Yayını, Ankara.

Kadıoğlu, M.(Ed.) ve Özdamar, E. (Ed.), 2006. *Afet yönetiminin temel ilkeleri*, Ankara: JİCA Türkiye

Kadıoğlu, M., 2006: *Afetler konusunda kamuoyunun bilinçlendirilmesi ve eğitimi*; Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., eds., 2. Baskı, Afet Yönetiminin Temel İlkeleri içinde; s. 67-80, JİCA Türkiye Ofisi Yayınları No: 1, Ankara).

Kadıoğlu, M., 2008. *Modern, bütünleşik afet yönetimin temel ilkeleri, afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (Editörler: Prof. Dr. Mikdat Kadıoğlu, Doç. Dr. Emin Özdamar), JICA Türkiye Ofisi, Yayın No:2, sayfa 1-34.

Kadıoğlu, M., 2011. *Afet yönetimi beklenilmeyeni beklemek, en kötüsünü yönetmek*, TC Marmara Belediyeler Birliği Yayını, Yayın No: 65, İstanbul

Keleş, R., 2008. *Yerinden yönetim ve siyaset*, İstanbul, Cem yayınevi

Temel Belediye Mevzuatı, 2010. Türkiye Belediyeler Birliği Yayını, Ankara

Tezer, A. (Hızl.) 2005. *Acil durum yönetim ilkeleri*, Afet yönetim merkezi yayınları, İTÜ pres, İstanbul

Tezer, A.ve Gezici, F. (Hızl.), 2005. *Acil durum planlama araçları*, Afet yönetim merkezi yayınları, İTÜ press, İstanbul

Tezer, A. 2005. *Entegre acil durum yönetim sistemine giriş*, İTÜ Press ,İstanbul

Tezer, A. ve Türkoğlu, H., 2008. *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri*, T.C. İçişleri Bakanlığı ve JİCA, Mikdat Kadıoğlu ve Emin Özdamar (Editörler), JİCA Türkiye Ofisi Yayın No: 2, Mart 2008, Ankara

- Türkoğlu, H.(Hızl) ve Yiğiter, R.(Hızl), 2001. *Acil durum planlaması*, İstanbul: İTÜ Afet Yönetim Merkezi.
- Ünlü, A.(Hızl.), 2005. *Acil durum yönetim merkezi*, Afet yönetim merkezi yayınları, İTÜ press. İstanbul
- Ünlü, A. (Hızl.), 2005. *Olay komuta sistemi*, Afet yönetim merkezi yayınları, İTÜ press, İstanbul
- Ulusal Acil Durum Yönetimi Modeli İTÜ Aym Araştırma Grubu, 2003. *Ulusal acil durum yönetimi modeli araştırması*, Afet yönetim merkezi yayınları, İTÜ press, İstanbul
- Schaefer-Jones, J., 2007, *Preparing for the worst*, Praeger Security Westport, Connecticut, London
- Yentürk, N. (Proje Kord.), Ünlü, A., Tarı, E. ve İlki, A., *Türk itfaiye teşkilatının yeniden yapılandırılması için bir model önerisi*, İTÜ Afet Yönetim Merkezi, 2002, İstanbul

Sürelî Yayınlar

Erkal, T. ve Değerliyurt, M., 2009. Türkiye’de afet yönetimi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, (Sayı 22), s. 147-164.

Diğer Yayınlar

Ergünay, O., 1996: *Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır? Erzincan ve Dinar Depremleri Işığında Türkiye'nin Deprem Sorununa Çözüm Arayışları Sempozyumu*. 1996 Ankara, Tübitak

T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı. .Kentleşme Şurası 2009. *Afetlere Hazırlık Ve Kentsel Risk Yönetimi Komisyonu Raporu*. Ankara

Deprem Şurası-2004. *Kurumsal Yapılanma ve Mevzuat Komisyonları Raporları*, 2004. Ankara

Akyel, R., 2007. Afet Yönetim Sistemi: Türk Afet Yönetiminde Karşılaşılan Sorunların Tespit ve Çözümüne İlişkin Bir Araştırma, *Doktora Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi SBF

Aşikoğlu Şahin, G., 2009. Kentsel Afet Risklerine Yönelik Zarar Azaltma Stratejilerinin Geliştirilmesi, *Doktora Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi FBE

Ertürkmen, C., 2006. Afet Yönetimi, *Yüksel Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE

İtfaiye Yönetmeliği, Resmi Gazete, Sayı: 26326, 2006

JİCA, *Türkiye Cumhuriyeti İstanbul İli Sismik Mikro-Bölgeleme Dahil Afet Önleme/Azaltma Temel Planı Çalışması Son Rapor V*, İstanbul, 2002

JİCA, *Türkiye'de Doğal Afetler Konulu Ülke Strateji Raporu*, Ankara, 2004.

http://www.deprem.gov.tr/Sarbis/DDK/JICA_%FCIke%20strateji%20raporu2004.pdf,
23.12.2011)

Sayıştay Başkanlığı Raporu. 2002. *Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi*, Ankara

4. İzmir İktisat Kongresi Afet Yönetimi Çalışma Gurubu Raporu. 2004. *Türkiye’de Afetlere İlişkin Politikalar ve İktisadi Etmenler*. Ankara.

Kadıoğlu, M., 2010, Afet ve Acil Durum Yönetimi, *Yüksek Lisans Ders Notları*, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi

Özden, P.P., 2010, Kentsel Hukuk, *Yüksek Lisans Ders Notları*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi

Bayramoğlu Alada, A., 2010, Karşılaştırmalı Kentsel Siyaset, *Yüksek Lisans Ders Notlar*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi

Turgut, S., 2010. Metropolitan Yönetimler, *Yüksek Lisans Ders Notları*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi

Uzunçibuk, L., 2005. Yerleşim yerlerinde afet ve risk yönetimi. *Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Enstitüsü

<http://www.ibb.gov.tr/sites/akom/Documents/index.htm>, 13/01/2011

<http://www.resmi-gazete.org/tarih/20090617.html>, 14/01/2011

<http://www.afad.gov.tr> , 13/01/2011

<http://www.resmi-gazete.org/rega/5902-afet-ve-acil-durum-yonetimi-baskanliginin-teskilat-ve-gorevleri-hakkinda-kanun-7813.htm>,03.12.2011

<http://www.afetacil.gov.tr>, 23.03.2012

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/dogucografya/article/view/6944/6371>, 21.02.2012

http://www.acilafet.org/upload/dosyalar/FF6_Turkiyede_Afet_Yonetimi.pdf,
14.05.2012

<http://www.gapsel.org/condocs/ekutuphane/afetyonetiminintemelilkeleri.pdf>

<http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/ferman.aspx>, 16.08.2012

<http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/tarihce/Pages/anasayfa.aspx>, 18.08.2012

<http://www.ibb.gov.tr/sites/akom/Documents/index.htm>, 13.01.2012)

<http://www.fdma.go.jp/en/pam02.html>, 16.11.2011

<http://www.afad.gov.tr>, 01.12.2011

<http://www.resmi-gazete.org/tarih/20090617.html>, 02.12.2011

<http://www.arem.gov.tr/proje/diger/itfaiye/itfaiye.pdf>, 06.11.2011

<http://www.aym.itu.edu.tr>, 07.11.2011

<http://preview.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>, 03.02.2012

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11117024>, 10.07.2012

<http://www.vbs.admin.ch/internet/vbs/en/home.html> 01.07.2012

www.f-e-u/feucare/index.html 11.06.2012

http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Themen/Sicherheit/Bevoelkerung/Krisen/system_krisenmanagement_en.pdf?__blob=publicationFile 10.07.2012

http://www.bmi.bund.de/DE/Home/startseite_node.html 15.07.2012

<http://www.bmi.bunde.de> 15.07.2012

www.dds.nl/~nbdc/asd/brwasd_e.htm, 03.06.2012

www.minbzk.nl/international/documents/documents.htm, 05.06.2012

www.minbzk.nl/international/documents/documents.htm, 05.06.2012

www.minbzk.nl/international, 05.06.2012

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1299927 21.06.2012

www.interieur.gouv.fr 16.07.2012

http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_1_interieur/defense_et_securite_civiles
16.07.2012

www.fema.gov/usr/nusrs.htm, 18.08.2012

www.nvfc.org, 03.02.2012

www.usfa.fema.gov/about/history.htm, 04.02.2012

www.vvfc/Tests/Sequence.htm, 02.04.2012

<http://www.fdma.go.jp> 07.01.2012

www.fesa.wa.gov.au, 04.05.2012

www.fire.org.nz, 06.07.2012

<http://www.fire.org.nz/Pages/Home.aspx> (27.07.2012)

<http://www.civildefence.govt.nz> 28.07.2012

www.deprem.gazi.edu.tr, 2011

<http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/tarihce.aspx>, 20.08.2012

<http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/ferman.aspx>, 16.08.2012

<http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/workarea/Pages/tarihce.aspx>, 20.08.2012

<http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/tarihce/Pages/anasayfa.aspx>, 20.08.2012

<http://www.ibb.gov.tr/trTR/SubSites/DepremSite/Pages/AfetOnlemeAzaltmaTemelPlan i.aspx>, 20.08.2012

http://issuu.com/sunumer/docs/istanbul_deprem_master_plani?mode=embed&documentId=080313124051-7a53843530fe4711876175092df3a3ce&layout=grey,03.07.2012

<http://www.ibb.gov.tr/trTR/SubSites/DepremSite/Pages/TarihiDepremlerveIstanbulaEtkileri.aspx>, 03.07.2012

http://www.deprem.gov.tr/sarbis/DDK/JICA_%FCIke%20strateji%20raporu_2004.pdf, 05.07.2012

<http://www.arem.gov.tr/proje/diger/itfaiye/itfaiye.pdf>, 12.06.2012

www.fire.org.nz, 05.04.2012

<http://www.aym.itu.edu.tr>, 06.07.2012

<http://www.afad.gov.tr/mevzuat/kanun/AFAD%20Kanun%20Tasarisi.pdf>, 08.06.2012

http://www.icisleriafad.gov.tr/ortak_icerik/icisleriafad/İcişleri%20Bakanlığı%20Afet%20ve%20Acil%20Durum%20Yönetim%20Merkezi%20Yönergesi.pdf, 05.07.2012

http://www.icisleriafad.gov.tr/ortak_icerik/krizmerkezi/ulusal%20acil%20durum%20yönetimi%20modeli%20geliştirme%20projesi%20temmuz%202002.pdf, 05.07.2012

http://www.icisleriafad.gov.tr/ortak_icerik/krizmerkezi/doğal%20afetlerde%20can-mal%20kaybının%20aza%20indirilmesi%20ile%20ilgili%20t.b.m.m.%20raporu%20haziran%201997.pdf, 07.07.2012

http://www.acilafet.org/upload/dosyalar/FF6_Turkiyede_Afet_Yonetimi.pdf, 03.07.2012

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/dogucografya/article/view/6944/6371>, 14 (22), temmuz 2009, ISSN 1302-7986, 04.06.2012

EKLER

EK 1 TÜRKİYE'DEKİ BAZI AFET YÖNETİMİ KANUNLARININ AFET YÖNETİM SİSTEMİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

Afet Yönetimi Bilim Dalına göre, ilgili mevzuatta ele alınması gereken Konular /ilke/ Hüküm	7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlere Yapılacak Yardımlara Dair Kanundaki Hüküm/Konu	Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik. Sayısı:88/12777. R.G. Tarihi: 08.05.1988	13/07/2005 tarih ve 5393 Belediye Kanunu ile birlikte 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'ndaki Hüküm/Konu	29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Kanunundaki Hüküm/Konu	Olumlu ve Olumsuz Tarafları/Öneriler
TEMEL İLKELER					
Afet ve Acil Duruma ait Temel Kavramların Uluslararası Normlara uygunluğu	Temel kavramlar kanunda açıklanmamış, tanımlamalara yer verilmemiş.	6. maddede verilen tanımlar afet yönetimi için yeterli değil. Literatüre ve uluslararası terminolojiye uygun değil.	5393 ve 5302'nin 3.maddesinde verilen tanımlar arasında afet ve acil durum ile ilgili tanım yok.	Md. 2'de a'dan k'ya yapılan tanımlar arasında afet ve acil durumla ilgili bir çok tanıma ilk kez yer verilmiş.	Kullanılan terim ve tanımlar, literatüre ve ISDR gibi Birleşmiş Milletlerin terminolojisine uygun değil. Ayrıca uygulamada kavramlar sık sık birbirine karıştırılmakta ve birbiri yerine kullanılmaktadır. Sonuç olarak Kavramsal düzeyde yaşanan sıkıntılar organizasyon yapısına da yansımaktadır
Tüm Tehlikeler ve Tehlikelerin (İkincil Etkileriyle birlikte) Dikkate Alınması	Md.1'de Deprem (Yer sarsıntısı), yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetlerde; şeklinde belirtilmiş. Tüm tehlikeler dikkate alınmamış.	Md. 11.de farazyeler bölümünde afete yönelik karşılaşılabilecek hususlar belirtilmiştir. Ancak bu hususların bir deprem sırasında karşılaşılabilecek hususlar olduğu diğer afet türlerine değinilmediği görülmektedir.	5393 Md. 53 ve 5303 Md. 69 yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak denilmektedir.	Md.2'de verilen Afet tanımı dışında bilgi bulunmamaktadır. Kanunda 2. Md de sayılı " bu kanunda yer alan" tanımlar içerisinde bir tehlike tanımı olmadığı gibi tehlikelerin ikincil etkileriyle birlikte ele alınması da söz konusu değildir.	Mevzuatta afetlere yanlış bir şekilde "doğal ya da tabii afetler" denilmekte ve genellikle "deprem odaklı" bir bakış yansıtılmaktadır. Problem deprem de olsa, deprem sonrası ortaya çıkabilecek yangın, heyelan, sel, vb bir çok ikincil afet göz ardı edilmektedir. Ayrıca kuraklık afet olarak sayılmadığı için istatistik bilgisi mevcut değildir.
Tüm Kamu ve Özel Sektör Kaynaklarının Dikkate Alınması	Md.6'da, Afetlerin meydana gelmesinden sonra valinin el koyma yetkisinden bahsetmekte. Yani afet sonrası ve mülki amir emriyle zorunluluk esaslarına göre bazı kaynakların kullanılabilceği belirtilmiştir. Ama uygulamada her zaman yerine getirildiği görülmemiştir.	Md 1, 6-e, 8-g, 13/c-13, 36/b-3, 47, 48 Md.1.de Bu Yönetmeliğin amacı, Devletin tüm güç ve kaynaklarını afetten önce afette kullanılmasının planlanmasını düzenlemektir. Md. 12.de ise Resmi kurum ve kuruluşlar kendilerinden istenen her türlü personel, araç, gereç ve teçhizatı zamanında vermekten sorumludurlar ifadesi var.	2006 yılında çıkarılan yasalarla Belediyelere, büyükşehir yönetimlerine ve İl Özel idareleri kanunları ile yerel yönetimlere afet yönetiminde önemli rol ve sorumluluklar verilmiştir.	Md. 9, Müdahale Daire Bşk.nın görevleri sayılırken kamu, özel, STK, yabancı kişi kuruluş kaynakları ibaresi geçiyor.	Mevzuatlarda yeterli açıklık yok. Tüm planlamalarda Kamu ve özel sektör kaynaklarının dikkate alınmasını sağlayacak şekilde düzenlemeye ihtiyaç vardır.

Tüm Birim ve Bireylerin Çalışmalarına Katılımı	Md. 4, 6,7,8,9,10. Md.6'da Afetlerin meydana gelmesinden sonra vali 18 - 65 yaş arasındaki bütün erkeklerle görev vermeye yetkilidir denmektedir.	Md 2, 6-e, 7, 8,15 7. maddede olmuş veya olması muhtemel afet hallerinde vali ve kaymakamlar: Asker ve hakim sınıftan olanlar hariç, 18 - 65 yaş arasındaki bütün erkeklerle görev vermeye yetkilidir. denmektedir.	5393 Md. 53 ve 5303 Md. 69'lerde Acil durum planlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum planlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahalli idarelerin görüşleri alınır denmektedir.	Md 10-d, 11-ç, 12-ç, 14. 1999 yılından sonra yapılan düzenlemeler içerisinde en dikkat çeken Afet ve Acil Durum Başkanlığının kuruluşudur. Yapılan düzenleme ile değişik bakanlıklara bağlı üç genel müdürlüğün tüzel kişiliği kaldırılarak ulusal düzeyde görev yapmak üzere afet ve acil durum başkanlığı kurulmuştur.	Ulusal bir görev olan afet yönetiminin merkez ve taşra yönetimi arasında kurumsal bağlantının zayıflatıldığı taşra örgütlenmesinin ise il özel idareleri ile ilişkilendirilmesinden dolayı pratikte işlemesi zor olan bir yapının tarif edildiği görülmektedir. Görev vermekten ziyade katılımı sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır
Stratejik, Taktik ve Operasyonel Politika ve Karar Seviyeleri Belirlenmesi	Md 3 (?)Bilgi bulunmamaktadır. Kanundaki kara seviyeleri, bu ifadelerden anlaşılabilceği üzere sadece bakanlık ve valilik olarak düzenlenmiş ve yine anlaşılacağı üzere ("muhtemel olması hali"- ifadesi dahil-) özellikle afet sonrasına ilişkin düzenlemeler ele alınmıştır.	Md 51-b	Bilgi bulunmamaktadır	Açık olarak stratejik, taktik ve operasyonel politikalar belirtilmemiştir. Ancak, Md.1, Md 5'te Deprem Danışma Kurullarının kurulması, Md. 18'de İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri'nin kurulması belirtilmiştir. Fakat koordinasyon ile ne kastedildiği tanınmamıştır.	Afet ve acil durum yönetimi yapısı, merkezi hükümetten yerel yönetime kadar inen hiyerarşik bir yapıda değil. Bu yapıdaki yetki-sorumluluk ilişkileri afet planlarında yer almamakta. Stratejik seviyedeki AFAD Başkanlığı gibi gündelik operasyonel iş yükü altında asıl görevlerini yapamaz bir durumda. Düzenlemeler sadece organizasyonel düzeyde kalan ve acil durum yönetiminin mevcut sorunlarını bütünüyle çözmekten uzak olduğu söylenebilir. Etkin bir afet yönetim sisteminin geliştirilebilmesi için öncelikle bir "Ulusal Afet Yönetimi Stratejik Planının" hazırlanmasına ihtiyaç vardır.
RİSK VE ZARAR AZALTMA					
Bütünleşik Tehlike ve Risk Veri Tabanları	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Md.13/B ğ' de Afet ve acil durumlara yönelik veri tabanlarını kurmak, kurdurmak ve işletmek, uygulama yazılımlarını yapmak veya yaptırmak. Denmektedir.	Bütünleşik tehlike ve risk veri tabanları mevzuatta açık bir şekilde mevcut değil. Afet veri tabanları afet zararlarını azaltma yönünde yapılabilecek çalışmaların her aşamasında gerekli olup bu veri tabanı ulusal bir nitelik taşımak zorundadır. Mevzuata dahil edilmeli.
Tehlike Analizleri	Md 2 – (Değişik: 2/7/1968 – 1051/1 md.). Doğal afetlerin meydana geldiği veya muhtemel sahalara ilişkin haritalama çalışmasının yapılması belirtilmiştir.	Bilgi bulunmamaktadır.	Bilgi bulunmamaktadır.	Bu bölüm 5902'de tümüyle eksik sayılabilir. Çok genel, Md 8'de Planlama zarar azaltma daire bşk.nın görevleri arasında risk yönetimi, muhtemel afet acil durum bölgelerini tespit etmek vs çok genel geçiyor.	Tehlike ve risk analizinin yapılmasının yasada belirtilmiş olması olumlu olmasına karşın , söz konusu tehlike ve risk analizini yapacak uzman personelin yetersiz oluşu, Acil Durum Müdürlükleri ile Başkanlığı eşgüdüm halinde çalışmaması uygulamadaki aksaklıklar arasında sayılmaktadır.

Risk Analizi	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Riskleri belirlemek görevi, sadece illere verilmiş bir görev olarak kanunda yer bulabilmiştir
Risk Azaltma Planı	Bilgi bulunmamaktadır. Afet mevzuatı, daha ziyade afet sonrası acil müdahale, yardım, geçici barınma ve kalıcı konut sorunlarını çözmek üzere son derece ayrıntıcı bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Afet öncesinde risklerin azaltılmasına yönelik hükümleri içermemektedir	Bilgi bulunmamaktadır.	5393/Md. 53 ve 5303/Md. 69'lerde afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum planlarını yapar denilmektedir.	Md.8 a)'da Ülke düzeyinde uygulanacak afet ve acil durum müdahale, risk yönetimi ve zarar azaltma planlarını yapmak veya yaptırmak. Denmektedir.	Risk azaltma tanımı var. Risk yönetimi işlemleri; tehlikeler, tehlikelere maruz olabilecek kıymetler ve toplumun tehlikelerin oluşturduğu risklere karşı olan savunma mekanizmalarının durumunu belirlemekve riskleri azaltmak için sürdürülebilir politika, protokol ve yönetmelikler üretmek olmalıdır.
Risk Azaltma Yöntem ve Uygulamaları	Bilgi bulunmamaktadır.	Bilgi bulunmamaktadır.	Bilgi bulunmamaktadır	Risk Azaltma kanunda sadece tanım olarak var! Bir hükme dahil edilmemiştir. (Kanun risk azaltmayı tanımlasa bile zarar azaltma dışında azaltmayı hükümle tanımlıyor.)	27 Aralık 1999 tarihinde yayımlanan 587 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile zorunlu deprem sigortasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiş olması çok olumlu bir adımdır fakat ülke geneline yayılamamıştır.
Risk İletişimi	Bilgi bulunmamaktadır.	Bilgi bulunmamaktadır.	Bilgi bulunmamaktadır.	Kanuna (Ek: 24/10/2011-KHK-661/85 ve 87 md.)- Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı- İle ilgili eklenen düzenlemeler ile haberleşme konusu düzenlenmiş olmakla birlikte Md içeriği lafzı ve ruhuyla yine riskler temeline ilişkin değil.	Kurtarma ve ilkyardım veya iyileştirme safhalarındaki faaliyetlerden gerek kavram ve gerekse uygulama şekilleri açısından çok farklıdır. Bu faaliyetler birçok kurum ve kuruluşla, çok çeşitli disiplinlerin belirli bir hedef doğrultusunda çalışmasını gerektiren, toplum tabanlı ve uzun vadeli çalışmalardır. Bu nedenle de, toplumun her kesimini ilgilendirmekte ve bu kesimlerin olmazsa olmaz katkı ve gayretleri gerekmektedir.
Hyogo, vb uluslararası belgelerin uygulamaya geçirilmesi	Bilgi bulunmamaktadır.	Bilgi bulunmamaktadır.	Bilgi bulunmamaktadır.	Bilgi bulunmamaktadır.	Türkiyenin benimsediği uluslararası belgelerin neler olduğundan ve içeriklerinden bahsedilmemiştir. Örneğin; Hyogo eylem planında risk azaltmadan özellikle bahsedilmiş ve özellikle kalkınma planlarını risk azaltmaya uygun yapılması ve risk azaltma için kaynak tahsis edilmesi belirtilmiştir. Kanunlarda sadece risk azaltmanın tanımı vardır. Risk azaltma nasıl yapılır ya da kalkınma planına nasıl uygulanır belirtilmemiştir.

HAZIRLIK

Basın ve Halkla İlişkilerin Planlanması	Bilgi bulunmamaktadır.	Md 13/c-6	Bilgi bulunmamaktadır.	Md 7-f başkanın görevleri arasında. 5902 sayılı kanunda direkt olarak başkana verilmiş bir görevdir. Md 7: f) Basın ve halkla ilişkiler faaliyetlerini planlamak ve yürütmek.	Medyadan yararlanırken daha çok radyo ve TV ile kısıtlı tutulmuştur. Ayrıca bu konuda planlama ve hazırlık öngörülmemiştir.
Afet Müdahale Planlarının Hazırlanması	Bilgi bulunmamaktadır.	Md 10, 11, 12, 13, vb. Yönetmelik bir bütün olarak acil yardım planlarının hazırlanması ve uygulanmasına yönelik 7269 sayılı kanun esas alınarak hazırlanmıştır.	5393/Md. 53 ve 5303/Md. 69'da gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar” denilmektedir. Bütün bu kanunlara rağmen ülkemizde afet ve acil durumlara yönelik plan yapan yerel yönetim sayısı yok denecek kadar azdır. Bu durumda, yerel yönetimler ve sorumlu tüm kurumlar, bilimsel kesinliği olan deprem vb. afetlerin riski karşısında vatandaşlarının can ve mal güvenliğini sağlama konusunda gerekli tedbirleri almamakla anayasal bir suç işlemektedir.	Md 8-a Md 18/2-b Md.18 b'de İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri'nin görevlerinin içinde Afet ve acil durum önleme ve müdahale il planlarını, mahalli idareler ile kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyon içinde yapmak ve uygulamak. denmektedir.	Uygulamada yapılması gereken planların yasak savma kabilinden yapıldığı, acil yardım hizmet gruplarının ve bunlara bağlı servislerin kurulmasında ciddi ve uygulanabilir çalışmalar yapılmadığı, hizmet grupları ve servislerde görev yapanların o ilden ayrılmaları, başka bir ildeki göreve atanmaları hallerinde dahi hizmet grup ve servislerinde bir değişiklik yapılmadığı, bilgilerin eksik ve güncel olmadığı, bu nedenle yapılan plan ve görevlendirmelerin sadece planı yapmış gibi göstermek, teftişe sunulduğunda ibraz etmek vb. amaçlarla saklandığı görülmektedir.
Tahliye Planlarının Hazırlanması	Bilgi bulunmamaktadır.	Md 19/b-4	Bilgi bulunmamaktadır.		Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
Tahmin ve Erken Uyarı Sistemlerinin Kurulması, Tanıtımı ve Halk Eğitimleri	Bilgi bulunmamaktadır.	Md 14/b-3 Md 58/7 Md 62/12 Md 62/14	Bilgi bulunmamaktadır	Md 13/B-1-b tahmin ve erken uyarı Md 8-1/d eğitim Md 8-1/ğ-4 eğitim Md 13/B b)'de Afet ve acil durumlara ilişkin her türlü bilgi, haberleşme, tahmin ve erken uyarı sistemlerini kurmak, kurdurmak, bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, işletmek veya işletilmesini sağlamak. denmektedir.	5902 sayılı kanunda mevcuttur. Söz konusu erken uyarı sistemleri için gerekli alt yapı, personel vb. kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle uygulanabilirliği oldukça zayıftır. Ancak tanıtımı ve halk eğitimlerinde kapsamı gereklidir.

<p>Olay Komuta Sistemlerinin Kurulması</p>	<p>Bilgi bulunmamaktadır.</p>	<p>Bilgi bulunmamaktadır. Bununla beraber, afet anında afet yönetim merkezindeki bir masa etrafında toplanan onlarca kişinin vali vb. bir kişi tarafından yönetilebileceği düşünülmektedir.</p> <p>Dünyada afet sırasında 1 kişinin sadece 5 kişiyi yönetileceği kabul edilerek, U şeklindeki masa uygulamasından vazgeçilmiş ve olay komuta sistemine geçilmiştir.</p>	<p>5393/Md. 53 ve 5303/Md. 69 “ekip ve donanımı hazırlar.” Deniliyor.</p>	<p>OKS sistemleri henüz kanunda kendilerine yer bulamamışlardır. Kanunda Afet ve Acil durum yönetim merkezi-merkezlerinin yönetilmesi düzenlenmiştir. Ancak bu merkezlerin kurulması hakkında düzenlemeler yetersiz ve muğlaktır.</p> <p>Kritik kişilerden birçoğu risk ve kriz yönetimiyle ilgili özel bir eğitim almamış</p>	<p>Olay Komuta Sistemi şeklinde bir teşkilatlanma bulunmamaktadır. Afet halinde Valinin veya vali yardımcısı başkanlığında İl Kurtarma ve Yardım Komitesinin kurulmasını ve hizmetlerin oluşturulacak hizmet grupları ile yürütülmesi öngörülmektedir. Afet hizmet gruplarının ve servislerinin her an afet olacak gibi güncel halde bulundurulması, görevlilerin bu konuda hazırlıklı, eğitilmiş, bilgili olması gereklidir.</p>
<p>İletişim ve Haberleşme Lojistiği</p>	<p>Bilgi bulunmamaktadır</p>	<p>Md 8-c,d,e,13/c-6 17, 54-5, 58-5, 59-4, 64 İllerde kurulacak Haberleşme Hizmetleri Grubu ile faaliyetlerin yürütülmesi öngörülmüştür. Ayrıca Md.64.de Bayındırlık Bakanlığının görevlerinde Afet bölgesinin yurdun her yöresi ile acil haberleşmesini sağlamak için gerekli tedbirleri alır. Afetten etkilenen haberleşme araçları, tesis ve şebekelerini en kısa zamanda hizmete sokar, şeklinde ifade edilmiştir.</p>	<p>Bilgi bulunmamaktadır</p>	<p>Md 13/B Md.13/B b)'de Bilgi Sistemleri D. Bşk.lığının görevlerinde Afet ve acil durumlara ilişkin her türlü bilgi, haberleşme, tahmin ve erken uyarı sistemlerini kurmak, kurdukmak, bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, işletmek veya işletilmesini sağlamak. şeklinde ifade edilmektedir.</p>	<p>Ülkemizde henüz Japonya'daki gibi bir “Sesli Mesaj Servisi 171” kurulmuş değil. Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.</p>
<p>Kaynak Yönetiminin Planlanması</p>	<p>Bilgi bulunmamaktadır</p>	<p>Md 1 Md 6-e Md 10 Md 36/b-3</p>	<p>5393/Md. 53 ve 5303/Md. 69 “ekip ve donanımı hazırlar.”</p>	<p>Md 23. Md.23(1)'de Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin ifası amacıyla, Başkanlık bütçesinde afet ve acil durum faaliyetleri ödeneği tefrik edilir. denmektedir. (2)'de ise Genel bütçeli idarelerin afet ve acil durum yönetimi ile ilgili genel bütçeden yapacakları her türlü yatırımlar Başkanlıkça izlenir ve koordine edilir. denmektedir.</p>	<p>Kanunda Kaynak yönetimi ifadesi ile bütçe konusu ele alınmaktadır.</p> <p>Kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları, yabancı kişi ve kuruluşlara ait kaynakların Kaynak Yönetimi planlamasından bahsedilmiyor.</p>

Sağlık Lojistiği, Toplu Tıbbi Bakımın Planlanması	Bilgi bulunmamaktadır	Md 8-h, 11-1, 13/c-7,27, 28, 29, 30, 63 66/3, 69/6 İllerde ilk yardım ve sağlık hizmetleri grubu ile bu faaliyetlerin yapılması planlanmıştır. Ayrıca Md.63.de Sağlık ve Sosyal Yrd. Bakanlığına görevler verilmektedir.	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Afet sonrasında yaralılara hızlı ve etkili müdahale için ambulanslar çok önemlidir, Ama mevzuatta geçmemektedir.
Personel ve Taşıt Lojistiği	Ek Md 5 Md 6 Md 36	Personel: Md 8-j, 12, 13/c-5,7, 14/b-10,15, 17-45 (Hizmet grp.ları) Taşıt: Md 7-b, 19 İllerde Ulaştırma Hizmetleri Grubu oluşturulmakta ve faaliyetler yürütülmekte. Ayrıca Md. 64.de Ulaştırma Bakanlığına görevler verilmektedir.	Bilgi bulunmamaktadır	Md.13(1) d)'de Yönetim Hizmetleri D. Bşk.lığının görevlerinde Ulusal seviyede lojistik hizmetlerini yapmak veya yaptırmak, yerel yönetimler, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarına destek sağlamak. şeklinde ifade mevcuttur.	Vatandaşların yakınlarına ulaşma arzusu, yaralıların nakli, kurtarma hizmetleri, binaların yollara yıkılması, yolların ve iskelelerin hasara uğraması, demiryolu hattının hasar görmesi vb. nedenlerden dolayı kara, deniz ve demiryolundan ulaşım sağlamak önemlidir. İnsanlar afetten etkilenebileceği için afet anında yeterli sayıda arama-kurtarma, ilk yardım, itfaiye vb personele ulaşmak zor olacaktır.
Geçici İskan ve Toplu Barınmanın Planlaması	Md 13-d Md 15 Md.13'de d) Afete uğrayanların veya uğraması muhtemel olanların buldukları yerlerde veya başka yerlerde geçici olarak barınmalarını sağlamak üzere, baraka ve konutlar inşa edilebilir, ettirilebilir, kiralanabilir veya satın alınabilir. denmektedir.	Md 8-ı, j, 14/b,32, 34, 41/b-2, 58-4, 61-2, 62/4, 5, 64/4, 65/7, 8, 68/3, 4 İllerde Ön Hasar Tesbit ve Geçici İskan Hizmetleri Grubu oluşturulmakta ve faaliyetler yürütülmekte. Ayrıca Md. 62.de Ulaştırma Bakanlığına Md. 69.da da Kızılaya görevler verilmektedir	Bilgi bulunmamaktadır	Md 10 Planlama ile ilgili bir Md yoktur. Ancak, Md.10 (1) b)'de İyileştirme D. Bşk.lığı görevlerinde Afet ve acı durum bölgelerinde geçici yerleşmeyi sağlamak., şeklinde ifade mevcuttur	Konu olarak geçmemiştir. Van da çadır kentler içerisinde kalanlar yanarak ya da soğukta donarak öldüler. Özellikle soğukta olan afetler için barınma çok önemlidir. Afet anında gözde olarak öne çıkan çadırlar soğuk havada sorun oluşturmaktadır. Geçici barınma için çadır kentler yerine sağlam kamu tesisleri öncelikle kullanılmalıdır.
Sosyal Hizmetler ve	Md 4		Bilgi bulunmamaktadır		Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum

Toplu Bakımın Planlaması		Md 13/c-7 Md 63 Md 66 Md 69, 70		Planlama ile ilgili bir Md yoktur. Ancak, Md.10 (1) b)'de İyileştirme D. Bşk.lığı görevlerinde Afet ve acil durum bölgelerinde zarara uğramış kişilerin tedavi, iaşe, ibate, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerini yürütmek. Şeklinde ifade mevcuttur.	ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
STK'lar ile İlişkiler ve Gönüllü Yönetimi	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Md 9-e Md 18-e	Afetlerin sonrasında • Beklenmeyen eşya yığınları • Beklenmeyen anlık gönüllüler ordusu gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Afet sonrasında herkes vicdanen gönüllü olarak bir şey yapma ihtiyacı duyacaktır.
Anlaşmalar, Karşılıklı Yardımlaşmalar	Md 6 son fıkra	Md 2 Md 49, 50	5393/Md. 53 ve 5303/Md. 69 “sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir”	Bilgi bulunmamaktadır. Ancak, Md (1) g'de Müdahale D. Bşk.lığının görevlerinde Afet ve acil duruma ilişkin anlaşmalarla verilen görevler yürütmek. şeklinde ifade bulunmaktadır.	Bahsedilmemiştir. Mevcut kaynakların yetmediği durumlarda yakın çevredeki önceden anlaşma yapılmış özel sektör, il ve ilçelerin kaynakları kullanılabilir. Yurtiçinden ve yurtdışından sağlanan kaynakların kullanımları hakkında önceden hazırlanan formlar kullanılarak kayıt tutulması bu işlemin asla müdahale sonrasına bırakılmaması gerekir.
Enkaz Yönetimi		Md 13/c-13 Md 14/b-11 Md 24, 25		Kurtarma ve Yıkıntıları Kaldırma Hizmetleri Grubu oluşturulmakta ve faaliyetler yönetilmektedir.	Bahsedilmemiştir. Afet durumunda ortaya çıkan en önemli sorunlardan bir tanesidir. Özellikle depremlerde enkazlar yolların kapanmasına yardımların zor ulaşmasına çalışmaların aksamasına neden olmaktadır. Toplanan enkazın yönetilmesi büyük bir sorun olmaktadır.
Örgün ve Özgün Eğitimler	Bilgi bulunmamaktadır	Md 14/b-3 Md 58/7 Md 61 Md 62/14	5393/Md. 53 ve 5303/Md. 69 “halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak” denilmekte	Md 8-d, 18/2-d Md.8(1) d)'de Pl. ve Zarar Azaltma D. Bşk.lığı görevlerinde Afet ve acil durumlar hakkında halkı bilgilendirme, bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yapmak. şeklinde ifade edilmiştir. Fakat polis, orman, meteoroloji, tarım, sağlık vb. kurum ve kuruluşların afet bilinci oluşturma çalışmalarındaki yeri ve rolünü öngörmüyor.	Halka verilen mesajların bazıları yanlış ve standart değil, AFAD, belediye ve il özel idareleri yaygın, sürekli ve sistematik eğitimler yapmamakta. Yapılan eğitimler daha çok bilgi aktarma şeklinde olmakta, beceri geliştirme ve davranış değişikliği gerçekleştirilememekte.
Haberli ve Habersiz Tatbikatlar	Bilgi bulunmamaktadır	Md 14/b-3	Bilgi bulunmamaktadır	Md 8/ğ-4 Md.8(1) ğ)4)'de Pl. ve Zarar Azaltma D. Bşk.lığı görevlerinde eğitim faaliyetleri ve tatbikatları yapmak veya yaptırmak şeklinde ifade edilmiştir.	Tatbikatlar genelde haberli yapılmakta, habersiz tatbikatlarla ölçme değerlendirme yapılamamaktadır

MÜDAHALE					
Bilgi Toplama, Etki ve İhtiyaç Analizleri	Bilgi bulunmamaktadır	Md 10 Md 13	Bilgi bulunmamaktadır	Md 8-e Md.8(1) e)'de Pl. ve Zarar Azaltma D. Bşk.lığı görevlerinde Yurtiçi ve yurtdışında meydana gelen afet ve acil durumlarla ilgili bilgileri toplamak ve değerlendirmek. şeklinde ifade edilmiştir.	Sadece gelen yardım kaynaklarını değerlendirmekten bahsetmektedir, ihtiyaç analizinden bahsetmemektedir. Kanunda müdahale faaliyetlerinin planlanmasında bilgi toplama, etki ve ihtiyaç analizine yer verilmemektedir. İhtiyaç tespiti yapılmaksızın gerçekleşecek olan müdahaleden bahsedilmektedir.
Basın ve Halkla İlişkilerin Yürütülmesi	Bilgi bulunmamaktadır	Md 8/f Md 13/c-6	Bilgi bulunmamaktadır	Md 7-f	Basın ve Halkla İlişkiler faaliyetleri Daire Başkanınca yürütülmekte, söz konusu faaliyet için Başkanlık bünyesinde bir departmandan bahsedilmemektedir.
Olay Yeri Yönetimi	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Böyle bir kavram Türk Afet ve Acil Durum Mevzuatında bulunmamaktadır.
Müdahale Çalışmalarının Belgelenmesi		Yönerge dahilinde hazırlanan planlara ek formlar bulunmamaktadır. Ancak müdahale belgelendirmesi için yeterli değildir.	Bilgi bulunmamaktadır		Bahsedilmemiştir. Müdahale çalışmalarının belgelenmesi gelecekte buna benzer afetler için bize ortaya çıkabilecek masraf hakkında tahmin sağlayacaktır. Ayrıca bu şekilde amaç dışı kullanılan bağışlar da ortaya çıkarılabilmektedir.
Hasar ve Kayıp Tespiti	Md 13, 28, 29	Md 17/c-9 EK-24.	Bilgi bulunmamaktadır	Md 18/2-ç Md.18(1ç)'de İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri'nin görevlerinin içinde Afet ve acil durumlarda meydana gelen kayıp ve hasarı tespit etmek. şeklinde ifade edilmiştir. Hasar tespiti yaparken incelemelerde hangi kriterleri esas alacağı belirtilmemektedir.	Afetler sonucu oluşacak kayıpları en aza indirebilmek afet öncesi ve sonrası alınacak tedbirler ve planlamalar ile mümkün olabilmektedir. Bu planların başarısı yasal, yönetsel, ekonomik, teknik ve sosyal yönden uygulanabilir politikaların önerilmesine bağlıdır.

Müdahale anında Strateji Geliştirme	Bilgi bulunmamaktadır	ilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Türkiye'de afet yönetim bir kalkınma problemi değil bir müdahale problemi olarak görülmekte. Bu nedenle de çalışmaların büyük bir kısmı müdahaleye yani insanları enkaz altından nasıl kurtarırsa yönelik olmaktadır. Sonuç olarak mevcut kaynaklarımızı geliştirmeye değil yardım ve onarım (müdahale-iyileştirmeye, ya da yıkım-yara sarmaya) gibi yanlış bir stratejiye harcamaktayız.	Normal durumda bile Strateji biriminin görevleri arasında strateji geliştirmekten değil sadece verilen görevleri yapmaktan bahsedilmekte ve afet anında bu durumun nasıl olacağı konusunda hiçbir bilgi bulunmamaktadır.
Tahliyelerin Gerçekleştirilmesi	Md 16 (nakil) Tahliye için ölçü "Kesin lüzum üzerine" şeklinde belirtilmektedir. Tahliye planlamasına ilişkin her hangi bir bilgi yer almamaktadır.	Md 19/b-4 Tahliyede toplanacak olan alanlarda gerekli olan alt yapı vb. çalışmaların afet öncesi hazırlanmış olması belirtilmemiştir.	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bahsedilmemiştir. Tahliye, bölgede bulunan insanların en kısa zamanda ve en güvenli yere alınmasına yönelik bir uygulamadır ve önceden planlanırsa, afet anında başarılı olunabilir.
Haberleşmenin Sağlanması	Md 8	Md 17, 18, 58/5, 59/4, 64/2, 3 İllerde kurulacak Haberleşme Hizmetleri Grubu ile faaliyetlerin yürütülmesi öngörülmüştür. Ayrıca Md.64.de Afet bölgesinin yurdun her yöresi ile acil haberleşmesini sağlamak için gerekli tedbirleri alır. Afetten etkilenen haberleşme araçları, tesis ve şebekelerini en kısa zamanda hizmete sokar, şeklinde ifade edilmiştir.	Bilgi bulunmamaktadır	Md 13/B-a, b, e Md.13/B b)'de Bilgi Sistemleri D. Bşk.lığının görevlerinde Afet ve acil durumlara ilişkin her türlü bilgi, haberleşme, tahmin ve erken uyarı sistemlerini kurmak, kurdukmak, bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, işletmek veya işletilmesini sağlamak. Şeklinde ifade edilmektedir	Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
Ulaşımın Sağlanması	Md 9, 43 (ekiplerin, yardımların ulaştırılması)	Md 19, 24/b-4, 62/11 İllerde Ulaştırma Hizmetleri Grubu oluşturulmakta ve faaliyetler yürütülmekte. Ayrıca Md. 64.de Ulaştırma Bakanlığına görevler verilmektedir.	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
Güvenliğin Sağlanması	Bilgi bulunmamaktadır	Md 35, 50, 58 İllerde Güvenlik Hizmetleri Grubu oluşturulmakta ve faaliyetler yürütülmekte. Ayrıca Md. 58.de İç İşleri Bakanlığına görevler verilmektedir.	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bahsedilmemiştir. Afet bölgesine yardım amacının dışında gelen insanlar olacaktır.

Yangın ve Tehlikeli Maddelere Müdahale	Md 2, 4	Md 24/b-7 Md 26	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bahsedilmemiştir. Yangın sık karşılaşılan afetlerdendir ve özellikle İstanbul gibi şehirlerde büyük sorun oluşturmaktadır
Kırsal ve Kentsel Arama ve Kurtarma	Md 4	Md 24 Md 25	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bahsedilmemiştir. Aarma kurtarma kırsal ve kentsel alanda farklılık gösterebilir ve önceden planlanması müdahalenin hızlı olması bakımından önemlidir.
İlk Yardım ve Sağlık Hizmetlerinin Verilmesi	Md 4, 9, 10	Md 13/c-7 27, 28,29, 30, 57/2, 63 66/3, 69/6 İllerde ilk yardım ve sağlık hizmetleri grubu ile bu faaliyetlerin yapılması planlanmıştır. Ayrıca Md.63.de Sağlık ve Sosyal Yrd. Bakanlığına görevler verilmektedir.	Bilgi bulunmamaktadır	Md 11-b Md 18/2-g	Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
Sosyal Hizmetler (Toplu Bakım)	Bilgi bulunmamaktadır	Md 13/c-7, 63, 66, 69, 70 Satın alma, Kiralama, El Koyma ve Dağıtım Hizmetleri Grubu vasıtası ile yapılması öngörülmektedir. Ayrıca Md. 69.da da Kızılay'a görevler verilmektedir	Bilgi bulunmamaktadır	Md 10-b d.10 (1) b)'de İyileştirme Daire Başkanlığı görevlerinde Afet ve acil durum bölgelerinde zarara uğramış kişilerin tedavi, iاشة, ibate, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerini yürütmek. Şeklinde ifade mevcuttur.	Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
Enkaz Kaldırma	Bilgi bulunmamaktadır	Md 13/c-13 Md 14/b-11 Md 24, 25 Kurtarma ve Yıkıntıları Kaldırma Hizmetleri Grubu oluşturulmakta ve faaliyetler yönetilmektedir.	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
Personel İşleri	Ek Md 5	Md 8-j Mdde 12-a,l,m,n	Bilgi bulunmamaktadır	Md 13 Md 18/ 3,5 Md 19 Md 20	Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
Satın Alma/El Koyma/Kiralama	Md 6, 13, 31, 12 Ek Md	Md 7/b, c veMd 36 Satın alma, Kiralama, El Koyma ve Dağıtım Hizmetleri Grubu vasıtası ile yapılması öngörülmektedir. Md.36-37 ve 38.de görevler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.

Finans Hizmetleri	Md 6, 13, 33. Bu kanun gereğince yapılacak harcamaları karşılamak üzere çeşitli kaynaklardan meydana gelen bir fon oluşturulmuştur. Denilmekte.	Satın alma, Kiralama, El Koyma ve Dağıtım Hizmetleri Grubu vasıtası ile yapılması öngörülmektedir	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Finans birimi giderleri ve harcamaları hesaplar ve kayda alır. Eğer giderler ve finansal hareketler dikkatli bir biçimde eksiksiz olarak kayıt altına alınmazsa bu durum afet veya acil durum sonrası ciddi sıkıntılara neden olmaktadır.
Muhasebe Hizmetleri	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bu çalışmaların önceden planlanması, ilgili kurum ve kurumların görevlendirilmesi, gerekli prosedürlerin hazırlanması gerekir.
Mali Zarar Tespiti	Md 11, 40	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Gereken hallerde ilgili isteği üzerine diğer bakanlık, kurum ve mahalli idarelerden talep edilecek olan personelin deneyimsiz ve eğitimsiz olmaları, Tespit çalışmalarında ölçekleri ne olacağı belirsizliği problem olarak durmaktadır.
İYİLEŞTİRME					
Erken İyileştirme Enkaz yönetimi	7269 sayılı kanunun sosyal ve ekonomik kayıpları azaltmaya olanak vermediği görülmektedir.	Md 13/c-13, 14/b-11, 24, 25 Erken iyileştirme ile ilgili açık bir bilgi yoktur. Enkaz Yönetimi için Kurtarma ve Yıkıntıları Kaldırma Hizmetleri Grubu oluşturulmakta ve faaliyetler yönetilmektedir.	Bilgi bulunmamaktadır	Md.10'da İyileştirme D. Bşk. lığı görevlerinde mevcut.	Müdahale çalışmalarının son aşamasında yapılması gereken iyileştirme çalışmalarının önceden planlanması gerekmektedir.
Orta Vadeli İyileştirme	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Ekonomik kapasitenin afet öncesindekinden daha ileri bir seviyeye getirilmesi çoğu kez erken iyileştirme ve kısa vadeli iyileştirme ile yapılamaz. Bu nedenle geçim vasıtalarının ve ekonomik araçların yeniden işler hale getirilmesi, toplum tabanlı afet hazırlıkları, mevcut gelişme ve kalkınma planlarının gözden geçirilmesi, ulusal ve yerel sosyoekonomik kapasitenin inşası, altyapı, çevre, risk paylaşımı ve transfer mekanizmaları için orta ve uzun vadeli iyileştirme çalışmaları ve politikalarına ihtiyaç vardır. İyileştirmenin bir an önce yapılması toplum ve bireylerin normal yaşamlarına dönmesi, işyerlerinin açılması bakımından önemlidir.
Uzun Vadeli İyileştirme	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır	Bilgi bulunmamaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Halil TAŞKIN

Sürekli Adresi: Bulgurlu Mh. Sunar Sk. Nu:25/2 Üsküdar-İstanbul

Doğum Yeri ve Yılı: Gaziantep, 1967

Yabancı Dili: İngilizce

İlk Öğretim: Dolan Köyü İlkokulu

Orta Öğretim: Hassa Lisesi, 1985

Lisans: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü 1994 ve
Anadolu Üniversitesi AÖF Kamu Yönetimi 2009

Yüksek Lisans:

Enstitü Adı:

Program Adı:

Yayımları:

Çalışma Hayatı: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı 1997